

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

Katedra humanitních věd

Disertační práce

Komparativní analýza spolupráce nestátních neziskových organizací a vybraných krajů

Autor: Ing. Pavla Varvažovská

Školitel: prof. PhDr. Ing. Věra Majerová, CSc.

Studijní program: Hospodářská politika a správa

Studijní obor: Regionální a sociální rozvoj

Praha, 2017

Poděkování

Tímto bych ráda poděkovala své školitelce prof. PhDr. Ing. Věře Majerové, CSc. za odborné vedení, cenné rady a připomínky při zpracovávání disertační práce. Poděkování patří též členům Katedry humanitních věd Provozně ekonomické fakulty České zemědělské univerzity v Praze za připomínky k práci a všem externím konzultantům. V neposlední řadě bych ráda poděkovala svým blízkým a přátelům za pomoc, trpělivost a podporu při tvorbě této práce.

Obsah

1	Úvod.....	5
2	Cíl práce a metodika	8
3	Teoretická část	14
3.1	Neziskový sektor	14
3.1.1	Vymezení neziskového sektoru.....	14
3.1.2	Vznik neziskového sektoru v České republice.....	17
3.2	Neziskový soukromý sektor.....	19
3.2.1	Vymezení soukromého neziskového sektoru	19
3.2.2	Funkce soukromého neziskového sektoru.....	22
3.3	Neziskový sektor a mezinárodní klasifikace.....	23
3.4	Legislativní vymezení neziskových organizací	27
3.4.1	Spolky.....	28
3.4.2	Obecně prospěšné společnosti.....	29
3.4.3	Nadace a nadační fondy	30
3.4.4	Ústavy.....	30
3.4.5	Sociální družstva	31
3.4.6	Evidované právnické osoby.....	32
3.5	Financování neziskových organizací	32
3.6	Význam neziskových organizací	36
3.7	Veřejná správa.....	37
3.8	Spolupráce.....	43
3.9	Sociální služby	48
3.9.1	Financování sociálních služeb.....	54
3.9.2	Demografický vývoj a sociální služby	55
3.10	Závěr teoretické části	60

4	Deskriptivní analýza komparovaných krajů	63
4.1	Královéhradecký kraj	66
4.2	Jihočeský kraj.....	74
4.3	Shrnutí za oba kraje.....	83
5	Kvalitativní šetření.....	87
5.1	Srovnání odpovědí v Královéhradeckém kraji.....	87
5.2	Srovnání odpovědí v Jihočeském kraji	88
5.3	Srovnání odpovědí mezi kraji	88
6	Diskuse a návrhy.....	97
7	Závěr	105
8	Literatura a použité zdroje	108
9	Přílohy.....	122

1 Úvod

Neziskový sektor představuje specifickou soustavu institucí, které mají zvláštní postavení ve společnosti a významné poslání v mnoha sférách jejího života. Neziskové organizace mají své pevné místo v současných moderních demokratických společnostech. Neziskový sektor nemůže nahradit úlohu a aktivity státu v různých oblastech života společnosti, ale úspěšně a efektivně je doplňovat a rozšiřovat. Aktivní občané se mohou sdružovat v neziskových organizacích a vyjadřovat se k aktuálním problémům společnosti a hájit společné zájmy a požadavky. Tím se občané mohou podílet na rozhodovacích procesech v obci, kraji a státu. Podílejí se tím svým způsobem na věcech veřejných a přebírají část zodpovědnosti za dění ve společnosti.

Vymezení hranice nestátní neziskové organizace (NNO) na základě jejich činnosti je možno rozdělit podle globálního charakteru poslání (Hummel, 1996: 37) na organizace veřejně prospěšné (Public Benefit Organization), mají produkovat veřejné a smíšené statky, které uspokojí potřeby veřejnosti a organizace vzájemně prospěšné (Mutual Benefit Organization), jsou spojeny společným cílem a podporují je vzájemně skupiny občanů, a to jak fyzických, tak i právnických osob. S reformou veřejné správy vzrůstá i vliv nestátních neziskových organizací a stávají se stále více efektivnějšími poskytovateli veřejných služeb než státní organizace. Salomon a Anheier (Hunčová, 2010: 240) předpokládají, že existence efektivního partnerství mezi nestátními neziskovými organizacemi a státem je jedním z nejlepších ukazatelů rozsahu aktivit nestátních neziskových organizací jako aktivního občanství v té dané zemi.

V českém prostředí je v současnosti v obecné rovině koncept občanskosti již poměrně dostatečně rozpracován (Skovajsa a kol., 2010; Mansfeldová, Kroupa, 2006: 151–186). Občanské aktivity jsou ovšem předmětem badatelského zájmu také v konkrétněji zaměřených oblastech. Mezi publikace, které sledují občanské iniciativy z hlediska jejího vlivu na komunální nebo regionální rozvoj patří např. práce Stachové (2008: 35–45) nebo Čmejrk a kol. (2009). Z nich je patrné, že základní proměnné jejich veřejného angažmá mají místně kontextuální původ. Vlastní občanské aktivity mohou mít různorodou podobu (Čmejrek, Bubeníček, Čopík 2010) a různou míru intenzity (Illner, 2006). Důležitým faktorem občanského aktivismu je demografická situace regionu. Počtem obyvatel menší obce jsou charakteristické intenzivnějším zapojením občanů do místní politiky (Ryšavý, Šaradín, 2011).

Koncept občanskosti či občanské společnosti prochází určitým vývojem od poloviny šedesátých let dvacátého století. Názory se postupně mění a zaniká i názor, že neziskové organizace jsou prodlouženou rukou státu. V osmdesátých letech se již zužuje pojem občanské společnosti, oddělují se zájmové skupiny a sociální hnutí a stále větší důležitost je dáována na neziskový (dobrovolnický) soukromý sektor. Zejména je kladen důraz na neziskové organizace poskytující sociální služby a vyvažující nedostatečnost státu a trhu (Foley, Edwards, 1998). Naopak zastánci proudu tzv. nového pluralismu kladou důraz, na to, že fungování občanské společnosti musí být otevřeno všem jako protipól státu nebo moci ziskového sektoru. Sociální témata a případné konflikty je nejlépe řešit úrovni lokální, komunitní a prostřednictvím nejrůznějších sdružení (Foley, Edwards, 1998). Na kritérium hodnocení občanskosti nebo občanské společnosti lze nahlížet z mnoha úhlů pohledu, například podle počtu nestátních neziskových organizací v regionu, počtem lidí, kteří jsou zapojeni v jejich aktivitách, stupně profesionalizace, počtem dobrovolníků, počtem členů dané organizace či úrovni fundraisingu.

Diskuse kolem vymezení občanskosti a nestátních neziskových organizací je stále dynamická a podpořená řadou výzkumů. Významná část organizované soukromé činnosti, která vzniká mimo stát i trh je znakem vyspělé demokracie. Lze hovořit o fenoménu sdružování jako reakce na nedostatečné zajištění státem a zajistit rozvoj v oblastech jako jsou sociální služby nebo ochrana životního prostředí (Salomon, Anheier, 1997). Jejich výzkum charakterizuje hlavní faktory, které vystihují úroveň neziskového sektoru v dané společnosti. Faktor právní systém státu, který může více či méně podpořit nebo utlumit vznik nestátních neziskových organizací a faktor úrovně vyspělosti společnosti z pohledu ekonomického i kulturního. Existuje řada znaků, které mohou působit na faktory. Znak tzv. elit a střední třídy, kterým lze ovlivnit vznik občanských aktivit a nestátních neziskových organizací. Důležitým znakem je stupeň centralizace ve společnosti a možnosti spolupráce i komunikace. Klíčovou roli samozřejmě hraje vládní politika, která má velký vliv na rozvoj nestátního neziskového sektoru. Autoři výzkumu (Curtis, Beier, Grabb, 2001) vychází z ekonomických, náboženských a politických odlišností jednotlivých zemí. Ekonomické vymezení vychází z úrovně industrializace a tím i potřeby vzniku oborových asociací a odborových iniciativ. Náboženské vymezení je založeno na náboženských tradicích a s tím související vznik zejména sdružování za účelem uspokojení různých sociálních potřeb. Vymezení pak dává podporu vzniku nestátních neziskových organizací i finanční podpory a udržuje politickou stabilitu země. Občanská společnost převážně reprezentovaná nestátními neziskovými

organizacemi motivuje občany k tomu, aby se aktivně podíleli na fungování demokratické společnosti (Dvořáková, 2010).

Základní institucionalizovanou formou spolupráce nestátních neziskových organizací s vládou České republiky je Rada vlády pro nestátní neziskové organizace (RVNNO). Hlavním úkolem RVNNO je vytvářet koncepční a realizační podklady, které se týkají podpory neziskového sektoru. Dále koordinuje spolupráci mezi ministerstvy a spolupracujícími kraji v oblasti podporování neziskového sektoru. Po reformě státní správy některé kompetence přešly z ministerstev na kraje nebo obce s pověřenou působností. Nutno je proto potřeba budovat spolupráci v rámci těchto orgánů a neziskového sektoru.

Vztahy mezi neziskovými organizacemi a veřejnou správou nebývají vždy ideální. Stát i neziskové organizace se chtějí podílet na zlepšení vzájemné spolupráce. Je třeba rozvíjet jejich vzájemnou spolupráci a komunikaci, protože právě komunikaci lze považovat za prostředek k budování vztahu a vzájemné spolupráce. Je tedy velmi složité najít jednotnou komunikační cestu mezi oběma sektory vedoucí k úspěšné spolupráci. Důležitý je také teritoriální kontext, který je dán aktuální situací v politické, socioekonomické, kulturní a společenské sféře (Kostecký, 2002).

Prostřednictvím občanské společnosti lze řešit některé zásadní společenské problémy. Funguje tedy jako prostor pro nalézání společných zájmů a cílů v případech různých sociálních, etnických, náboženských či politických rozdílů. Občanská společnost reprezentovaná nestátními neziskovými organizacemi vytváří určité podněty k politickým institucím (Hrubec, 2004: 60) a má možnost ovlivnit dění ve společnosti. Znamená to, že občanská společnost formuje agendu na základě různých názorů občanů a následně prostřednictvím různých kanálů prosazuje tyto požadavky na rozhodující úrovni. Pro politické instituce je toto důležité proto, že mají určitou zpětnou vazbu, které vychází přímo od občanů (Santilli, Carroll-Scott, Ickovics, 2016). Občané tím, že se zapojují a aktivně bojují proti určitým problémům udržitelného rozvoje (Rissman, Smail, 2015; Kamerāde, D., McKay, S., 2014; Yates, Greenberg, 2014), upozorňují politickou sféru právě na tyto problémy a působí tak na politiky, aby se společenskými problémy zabývali (Sowmya, Pyarali, 2013). Ve vyspělých společnostech se sdružují aktivní občané společensky zodpovědnější, uvědomělejší a podporující demokraticky stabilní společnost. (Hoogle, 2003). Obecně lze tedy konstatovat, že nestátní neziskové organizace se svými aktivitami přispívají k stabilitě demokratické společnosti a svou participací mohou ovlivnit mnohá společenská témata ve veřejném zájmu.

2 Cíl práce a metodika

Občanská participace a spolupráce je současné době často spojována s interdisciplinární povahou veřejné politiky, která se zabývá uplatňováním veřejných zájmů při řešení diferencovaných sociálních problémů z pohledu veřejného, občanského a svým způsobem i soukromého sektoru. Oblasti zájmu veřejné politiky se také dotýkají sociální politiky, která se dotýká zájmů jedince i společnosti jako celku. Sociální politika se protíná i s oblastmi, které nejsou sice veřejnou politikou, ale mají společný zájem v tématech pro fungování státní správy, samosprávy a regionálních či lokálních politik (Potůček, 2005: 19). Existuje celá řada možností, jak mohou občané projevit svůj názor a podílet se více či méně organizovaně na dění ve společnosti a participovat na rozhodovacích procesech (Mansfeldová 2005; Müller, 2003). Občanskou participací se často zjednodušeně chápe soustavný proces odpovědnosti společnosti a nezbytnosti se podílet na chodu celé společnosti. Vyšší účast na participaci znamená, že se ovlivňování moci se částečně přesouvá z politických a správních institucí do vlivu občanů (Bernard, 2011; Stiglitz, 1997). V první řadě je důležitá informovanost, následná může být diskuse, připomínkování nebo konzultace a po té již může přijít proces spolupráce, partnerství a zapojování aktérů do rozhodovacího procesu. Různorodost tohoto procesu musí být vždy vedena velice citlivě s ohledem na situaci přímo v lokalitě nebo regionu.

Cílem disertační práce je na základě komparativní analýzy spolupráce krajů a nestátních neziskových organizací charakterizovat obecnější rámce spolupráce a partnerství. Praktickým cílem práce je stanovit optimální spolupráci v sociální oblasti života společnosti s ohledem na zvýšení kvality života v teritoriálním kontextu. Optimalizací lze chápat všeobecný konsensus zúčastněných stran v oblasti přidělování dotací, jejich výše, nároků nestátních neziskových organizací jakožto i maximální uspokojení potřeb klientů v dané lokalitě. Zároveň také práce upozorňuje na rizika a příležitosti rozvoje při stanovení parametrů spolupráce mezi nestátními neziskovými organizacemi a kraji s ohledem na sociokulturní, socioekonomické a institucionální faktory. Práce bude využitelná v činnosti Rady vlády pro nestátní neziskové organizace, krajů, dále při síťování nestátních neziskových organizací a zastřešujících organizací i v působení samotných nestátních neziskových organizací.

Komparace je provedena na úrovni Královéhradeckého kraje a Jihočeského kraje. Nestátní neziskové organizace (NNO) u nás prozatím nemají vymahatelnou povinnost zveřejňování řady údajů. Dalším cílem práce je, v důsledku této skutečnosti upozornit, že

stále nejsou k dispozici relevantní komplexní data neziskového sektoru. Tuto skutečnost neovlivní ani účinnost nového občanského zákoníku, který ve svých ustanoveních ukládá nestátním neziskovým organizacím povinnost zveřejnit své aktuální údaje ve veřejných rejstřících. Údaje systematicky chybějí a tím stěžují práci státním institucím i samostatným správním celkům (krajům). Jelikož nejsou stanoveny sankce za nedodržení této povinnosti, mnohé klíčové údaje nelze srovnatelně dohledat, analyzovat a použít pro definování spolupráce a možnosti financování jejich činnosti. Absence těchto údajů tak brání nastavení optimální spolupráce v sociální oblasti a do budoucna i obecně sdílené rámce partnerství a spolupráce.

V prvé řadě byla podchycena agregovaná data z oblasti sociální, ekonomické i kulturní všech krajů (Putnam, 2000; Pileček a Jančák, 2010). Ukázalo se, že řada ukazatelů se jeví velice podobná, přesto řada faktorů způsobuje regionální diferenciaci. Při posuzování krajů z hlediska kvality spolupráce krajského úřadu a organizací poskytujících sociální služby, byla rozhodující spolupráce s poskytovateli z řad nestátních neziskových organizací. Dva ze čtrnácti krajů byly tedy vybrány ve dvoukolovém neformálním výběru. Postupně byly eliminovány kraje, o kterých nebylo možné z dostupných zdrojů zjistit o této spolupráci nic podstatného nebo se nedalo zjistit nic specifického. Základní, i když nezávazné, informace o kvalitě této komunikaci byly získávány i neformálním dotazováním u náhodně vybraných neziskových organizací v různých krajích. Následně byly vyřazeny z výběru kraje, kde byla spolupráce shodně velmi dobrá nebo naopak shodně nedostatečná. Záměrem bylo porovnat v terénním šetření názory ve dvou krajích se zcela odlišným přístupem k sociálním službám a participaci nestátních neziskových organizací na tvorbě dokumentů, protože lze předpokládat, že obsah rozvojových dokumentů vzniká na centrální úrovni, ale svou podstatu má v lokálních problémech jednotlivých krajů. Z vytipovaných krajů byly nakonec vybrány Jihočeský a Královéhradecký kraj. Následovalo oslovení odborů sociálních věcí krajských úřadů. Při spolupráci s veřejnou správou je nutné předem získat souhlas úřadu s terénním šetřením. Vedoucí odborů sociálních služeb v obou krajích s účastí v průzkumu souhlasili a v tuto chvíli bylo možné přejít k výběru respondentů z řad nestátních neziskových organizací zaregistrovaných poskytujících sociální služby v těchto dvou krajích¹. Na základě

¹ Prozatím nijak relevantně zjistit kolik organizací působí v konkrétních oblastech činnosti. U některých NNO se navíc činnosti překrývají či doplňují a nelze přesně určit, která oblast je převažující. Dokonce i samotné organizace mají někdy problém uvést svou převažující činnost.

skutečnosti, že stárnoucí populace představuje výzvu², s níž se musí sociální služby vypořádat, byly pro komparaci vybrány nestátní neziskové organizace působící v oblasti sociálních služeb pro seniory.³

Výše uvedený cíl je z praktického hlediska pro zpracování práce rozdělen na detailnější vzájemně propojené dílčí a specifické cíle, které navzájem korespondují a směřují k obecnému cíli.

1. Obecně vymezit současnou podobu nestátního neziskového sektoru a koncept kooperativního vztahu, vycházející z teorie vzájemné závislosti, kdy poskytovatelé sociálních služeb kompromisně spolupracují, což je pochopitelně efektivnější než konfliktní přístup.
2. Popsat veřejnou správu a územní samosprávu v kontextu spolupráce s nestátními neziskovými organizacemi.
3. Vytyčit možnosti sociálních služeb z pohledu kompetence krajů s ohledem na sociální služby pro seniory.
4. Deskriptivně charakterizovat sledované kraje (Královéhradecký a Jihočeský) se zřetelem na demografický vývoj.
5. Zjistit názory zástupců vytypovaných nestátních neziskových organizací působících v oblasti sociálních služeb na spolupráci s krajským úřadem a souběžně zjistit názory na problematiku spolupráce s nestátními neziskovými organizacemi z pozice kraje.
6. Analyzovat zjištěné údaje, skutečnosti, včetně jejich možností i kompetencí a navrhnout doporučení.
7. Provést komparaci kraje Královéhradeckého a Jihočeského v oblasti spolupráce nestátních neziskových organizací působících v sociálních službách a krajského úřadu.

² „České populace stárne. Podle aktuální prognózy vzroste do r. 2065 počet osob starších 65 let v porovnání s r. 2010 více než 2,1x, počet osob starších 80 let vzroste ve stejném období více než 4,3x. Na řešení důsledků stárnutí populace však není v současné době naše společnost připravena.“ (Průša a kol., 2010)

³ Pro zajištění potřeb seniorů závislých na pomoci jiné osoby jsou klíčové pečovatelská služba a domovy pro seniory. Jejich funkci v systému pomoci doplňují a umožňují další služby, zejm. odlehčovací služby, domovinky (ve formě centra denních služeb či denního stacionáře) a domovy se zvláštním režimem.

Základní výzkumné otázky vycházejí z teoretické části a zaměřují se na:

- charakter nestátních neziskových organizací, který je primárně založen na skutečnosti, že případný svůj zisk nerozdělují mezi zakladatele, ale používají je k dalšímu rozvoji organizace, což vyžaduje velkou zodpovědnost, transparentnost, že finanční prostředky vkládá do smyslu svého poslání s ohledem na postindustriální rozvoj společnosti, kdy se redukovala funkce tradičních společenských institucí a potřeby přebírá stát, který nemá dostatečnou kapacitu v pokrytí těchto služeb a do procesu vstupují nestátní neziskové organizace (Salomon a Anheir, 1996: 16)
- zjišťování současné úrovně stavu spolupráce nestátních neziskových organizací působících v oblasti sociálních služeb a krajů dle zástupců nestátních neziskových organizací, při čemž výzkumná otázka vychází ze zjištění některých autorů (např. Bútorá: 1995: 20; Regulska: 1999: 187; Frič, 2000: 55), že princip subsidiarity se ještě nestal zcela samozřejmostí, že sice je ze strany autorit respektován, ale že skutečnost tomu často neodpovídá
- zjišťování, jak tuto spolupráci vnímají zástupci orgánů územní samosprávy (krajů)
- stanovení kritérií a možností optimální spolupráce nestátních neziskových organizací s kraji

Hlavní okruhy šetření jsou zaměřeny na oblast managementu a politiky spolupráce, podíl NNO a krajů na vlastní spolupráci, prostředky, pravidla a témata. Předpokladem šetření je konstatování, že organizovaná občanská společnost charakterizovaná nestátními neziskovými organizacemi bude ovlivňována aktuálností a dominantou společenských témat. Problematika stárnutí populace a nenároková dotace pro poskytovatele z řad nestátních neziskových organizací.

Metodologický aparát empirické části práce je rozdělen do dvou částí, které ovšem na sebe bezprostředně navazují a pro každou byl stanoven jeden nebo více dílčích cílů.

Cílem první části bylo provést deskriptivní analýzu komparačních krajů (Královéhradeckého a Jihočeského kraje) na základě vybraných demografických a socioekonomických podkladů čerpajících sekundární analýzy dat, zejména ze statistických údajů Českého statistického úřadu, údajů Ministerstva práce a sociálních věcí ČR

a příslušných krajských úřadů. Shromážděné podklady (Kapitola 5, Příloha 5 a 6) byly analyzovány a vzhledem k teoretickým východiskům teorie vzniku a vývoje nestátních neziskových organizací (Seidel, 1990: 46; Putnam, 2002; Torpe, 2003; Hoogle, 2003). Objektem zkoumání první části byly nestátní neziskové organizace působící jako zřizovatel domova pro seniory bez zvláštního režimu a jejich nenárokové dotace z krajských rozpočtů. Problematika je značně nepřehledná, protože jeden subjekt může mít zaregistrovaných i víc sociálních. Pro doplnění k přehledu financování nestátních neziskových organizací byly brány v úvahu i finanční prostředky ze státního dotačního titulu, který také není nárokový. Tento údaj byl pouze dokreslující finance získané dotací od krajů, ale není o něm uvažováno pro komparativní analýzu krajů jako stěžejní kritérium, avšak může vypovídat o aktivitě příslušné nestátní neziskové organizace.

Kvalitativní šetření ohledně spolupráce krajských úřadů v Jihočeském a Královéhradeckém kraji a nestátních neziskových organizací poskytujících registrované sociální služby vycházelo z metodologické literatury (Hendl, 2005; Majerová a Majer, 1999; Miovský, 2005), která zdůrazňuje nutnost uvažovat o výsledcích v kontextu dané lokality. Obecně lze konstatovat, že kvantitativní šetření posuzuje zkoumanou problematiku z hlediska hlubšího porozumění sociálnímu nebo individuálnímu problému, struktur, vztahů a životních podmínek. Bogdan a Biklen (1982: 145) charakterizují kvalitativní analýzu jako práci s daty, jejich organizaci, jejich rozdělení na uchopitelné jednotky a nutné zjistit, co chceme o tom všem sdělit těm druhým. Na základě metodologické literatury je při kvalitativním šetření využívána induktivní analýza, která vyžaduje kreativitu k významovému propojení zjištěných skutečností. Objektem zkoumání byly zvolené nestátní neziskové organizace působící v oblasti sociálních služeb (Příloha 1) a orgány veřejné správy na krajské úrovni ve dvou krajích – Jihočeském a Královéhradeckém) (Příloha 2).

Kvalitativní šetření bylo rozděleno do dvou úseků. Získat respondenty ke spolupráci na šetření nebylo snadné, míra ochoty účastnit se komparativního šetření byla velmi rozdílná. Oslovení zástupci byli vstřícní i zcela odmítaví. Ovšem respondenti, kteří s účastí v průzkumu souhlasili, pak reagovali ochotně, rychle a se zájmem o problematiku (Příloha 1). Tři z devíti oslovených nestátních neziskových organizací účast na průzkumu odmítly. Za důvody uváděly, pracovní vytíženost, zaneprázdněnost dalšími průzkumy a v neposlední řadě uváděly obavy ze zveřejnění výstupů. Zástupci NNO, které se účastnily šetření, byli předem ujištěni, že výstupy budou zveřejněny zcela anonymně. Nestátní neziskové organizace byly vybírány náhodným výběrem z databáze poskytovatelů sociálních

služeb tak, aby v každém kraji byla respondentem vždy jedna organizace poskytující sociální služby pobytové, jedna terénní a jedna ambulantní služby. Z časových důvodů byly vybrány organizace poskytující služby v krajském městě. NNO, které se do šetření zapojily, jsou různě velké co do počtu zaměstnanců i klientů, mají různé právní formy a různou délku historie. Jsou mezi nimi i celostátní organizace s pobočkou v daném kraji, kdy pro šetření je rozhodující komunikace pobočky s relevantním krajským úřadem. Nejdříve byl účastněným NNO zaslán jednoduchý soubor otázek (příloha 2), který obsahoval osm uzavřených otázek s možností odpovědi ano/ne nebo se škálou 1 – ano, velmi/často, 2 – ano, 3 – ne, 4 – vůbec ne. Nerozhodní respondenti mívají při dotazníkových šetřeních tendenci volit na škále s lichým počtem možností střední variantu, proto byla zvolena pouze čtyřbodová škála. Otázky byly stejné pro krajský úřad i pro NNO, jen s drobnými úpravami textu tak, aby vyhovovaly různým subjektům. Například otázka č. 1: „Je pro Vás důležitá osobní komunikace s poskytovateli sociálních služeb s řad NNO?“ byla pro nestátní neziskové organizace logicky upravena v odlišném znění, ale ve stejném významu smyslu: „Je pro Vás důležitá osobní komunikace se zástupci krajského úřadu?“ Navazující rozhovor byl veden již přímo v nestátní neziskové organizaci respondenta a navazoval na odpovědi z pilotního dotazníku. Odpovědi konkretizoval, případně zdůvodňoval a rozšiřoval původní odpovědi.

Výsledky budou shrnuty, zhodnoceny, diskutovány a bude stanoven závěr. Na základě podrobného šetření a jeho interpretace budou také navrhnutá možná opatření, která by mohla problémy částečně odstranit nebo alespoň zmírnit, v čemž spatřujeme přidanou hodnotu této práce. Celkovým výstupem pak bude doporučení prostředků pro vzájemnou spolupráci a prvků k lepší spolupráci mezi státním a neziskovým sektorem.

3 Teoretická část

3.1 Neziskový sektor

3.1.1 Vymezení neziskového sektoru

Neziskový sektor tvoří společně se ziskovým sektorem součást národního hospodářství a z hlediska ekonomické (finanční) stránky ho lze dělit na neziskový veřejný sektor, neziskový soukromý sektor a sektor domácností. Z pohledu ekonomické oblasti je neziskový sektor vymezován jako neziskové a nestátní organizace (Rektořík, 2010: 13).

Obrázek 1: Členění národního hospodářství podle principu financování

Zdroj: Rektořík (2001:13)

Dle tohoto členění platí pro dané sektory následující definice:

- Ziskový sektor – neboli tržní sektor, je orientován na vytváření zisku díky prodeji statků.
- Neziskový sektor – hlavním cílem není vytváření zisku, nýbrž dosažení užitku.
- Neziskový veřejný sektor – financován z veřejných financí, řízen a spravován veřejnou správou (státní správa a samospráva), podléhá veřejné kontrole a rozhoduje se v něm veřejnou volbou.
- Neziskový soukromý sektor neboli třetí sektor- financován díky dobrovolným finančním příspěvkům fyzických a soukromých právnických osob a také z příspěvků z veřejných financí. Cílem je dosažení užitku.

- Sektor domácností – sdružuje občany (rodiny a jednotlivce), jež jsou začleněni do koloběhu finančních toků, vstupem na trh statků a výrobních faktorů (Rektořík, 2010: 14).

Komplexní a mezinárodně uznávaná charakteristika a problematika nestátních neziskových organizací byla popsána Salamonem a Anheierem (1997: 60–65), kteří vnímají nestátní neziskovou organizaci pouze takovou organizaci, která má určité vlastnosti a slouží ve veřejném zájmu. Rozlišují pět základních vlastností, dle kterých jsou nestátní neziskové organizace:

1. institucionalizované (organized) – mají svůj formální statut, mají jistou institucionální strukturu, jistou organizační skutečnost, bez ohledu na to, zda jsou formálně nebo právně registrovány;
2. soukromé (private) – jsou institucionálně odděleny od státní správy, ani jí nejsou řízeny.
3. neziskové (non-profit) – nejsou zakládány za účelem zisku a tímto zisk nemohou rozdělovat, tj. nepřipouští se u nich žádné přerozdělování zisků vzniklých z činnosti organizace mezi vlastníky nebo vedení organizace. Neziskové organizace mohou svou činností vytvářet zisk, ovšem ten musí být použit na cíle dané posláním organizace.
4. samosprávné a nezávislé (self-governing) – mají vlastními postupy a strukturami, které umožňují kontrolu vlastních činností, tj. že neziskové organizace nejsou ovládány zvenčí, ale jsou schopny řídit samy sebe. Nekontroluje je ani stát, ani instituce stojící mimo ně.
5. dobrovolné (voluntary) – využívají dobrovolnou účast na svých činnostech. Dobrovolnost se může projevovat jak výkonem neplacené práce pro organizaci, tak formou darů nebo čestné účasti ve správních radách (Salamon a Anheier, 1997: 77).

Podle Potůčka (2005: 55) je neziskový sektor tvořen různorodými institucemi, které mají formu dobrovolného sdružování občanů, kteří sdílejí společné hodnoty a jsou ochotni spolupracovat na společném díle. Jejich činnost může směřovat k uspokojení potřeb a zájmů samotných členů nebo může být vedena snahou pomoci druhým či prosazovat nějaký zájem obecný (veřejný).

Ohledně definice neziskového sektoru z pohledu, který je bližší společenským vědám, Salamon (1999) uvádí, že neziskový sektor je projev občanské společnosti, která aktivně spolupracuje na politické moci a na veřejné diskuzi aktuálních společenských témat. Tento pohled vymezuje neziskový sektor pozitivně a jako organizovaný, soukromý, není ziskový, je samosprávný a dobrovolný prvek celé občanské společnosti.

Podle Weisbroda (1975: 182) neziskové organizace doplňují funkce státu a nabízejí alternativu soukromého. V demokratické společnosti plní nestátní organizace důležité role:

- posilují povědomí občanské odpovědnosti a solidarity při řešení konkrétních místních a časově determinovaných sociálních problémů svých spoluobčanů;
- prohlubují státní sociální politiky a etický kontext moderního občanství jako výrazu příslušnosti ke státu a spoluodpovědnosti za věci veřejné;
- zefektivňují sociální činnosti zvýšením jejich adresnosti a snižováním jejich nákladů (Rektořík, 2007: 39).

Legislativa neziskového sektoru se vyvíjela postupně, jak se měnilo postavení NNO ve společnosti. V počátku vzniku fungováním novodobých NNO právní úprava České republiky (ČR) neobsahovala konkrétní podobu⁴. Müller (2005) i Rada vlády pro nestátní neziskové organizace (RVNNO)⁵ respektují Salamonova kritéria (Salamon a Anheier, 1992) pro vymezení neziskového sektoru, která strukturálně a operacionálně vymezují neziskové jako institucionalizované (organizované), soukromé, samosprávné, nerozdělují zisk a dobrovolné.

Podrobně se však nezabývá teoretickým vymezením, ale chápe pojem neziskový sektor jako transformaci politického systému, jelikož RVNNO se zaměřuje na takové činnosti neziskového sektoru, které jsou spojeny s aktivitami, které neměly za minulého režimu povolenou žádnou organizační strukturu.

RVNNO se nikdy nezabývala všemi typy organizací, jenž splňují Salamonova kritéria, avšak jen určitými právními typy jako jsou občanská sdružení (zákon č. 83/1990 Sb.,

⁴ To se změnilo k 1.1.2014, kdy nabyl účinnosti nový Občanský zákoník.

⁵ Dne 10. června roku 1992 vznikla Rada pro nadace, která následně byla transformována na RVNNO 30. března 1998. RVNNO je poradní orgán vlády a plní roli např. v oblasti koncepce podkladů pro rozhodnutí vlády, které se týkají podpory NNO, kontroly legislativních a politických opatření, sledování právních předpisů, koordinace spolupráce mezi ústředními orgány státní správy a kraji ve věci podpory NNO, sledování informací ohledně postavení NNO v rámci EU a informovanosti vlády o využívání financí a jiné (Boukal, 2013: 34"-36).

o sdružování občanů; nahrazen zákonem 89/2012 Sb. kdy občanská sdružení jsou od 1.1.2014 spolky), obecně prospěšné společnosti (zákon č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech a o změně a doplnění některých zákonů; nahrazen novou právní formou dle Obchodního zákoníku 89/2012 Sb., kdy obecně prospěšné společnosti se dle platné legislativy mohou, ale nemusí měnit), nadace a nadační fondy (zákon č. 227/1997 Sb., o nadacích a nadačních fondech a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů) a účelová zařízení církví (zákon č. 3/2002 Sb., o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností a o změně některých zákonů) jak uvádí Vajdová (2003)⁶.

Podle Tetřevové (2008) je hlavní ideou neziskového sektoru sdružování subjektů, jejichž cílem není vytváření ekonomického zisku, ale produkce užitku. Tyto subjekty poskytují služby bezplatně či za modifikovanou cenu⁷ a finanční podporu na provoz získávají především z veřejných rozpočtů nebo díky různým příspěvkům od fyzických a právnických osob.

3.1.2 Vznik neziskového sektoru v České republice

Neziskový sektor má v českých zemích dlouhodobou tradici. Založením Československé republiky nastává tzv. zlatý věk neziskového sektoru, kdy nastává nárůst spolkové a nadační činnosti. Dlouholetá a bohatá tradice neziskového sektoru byla po dobu několika úseků přerušena díky nastoleným totalitním režimům. S příchodem demokracie začíná ve střední a východní Evropě vznikat občanská společnost a liberalizace vztahů v neziskovém sektoru byla podpořena v roce 1990 platností zákona č. 83/1990 Sb. o sdružování občanů. Mnohé nestátní neziskové organizace začaly navazovat na prvorepublikové tradice, ale také naproti tomu vznikaly i neziskové organizace, které se nemohly opřít historické tradice. Vysvětlení lze najít v teoriích vzniku občanské společnosti například u Salomona a Anheiera (1996), Weisbroda (1977), Jamese (1987), Hansmana (1987) a dalších autorů.

Teorie tržní neboli selhání trhu nastává, když svobodný trh není schopen dostatečně zabezpečit veřejné statky nebo případně, které může zabezpečit a které již ne, čímž stát ztrácí veřejnou podporu a začíná se vytvářet nezávislá občanská společnost reprezentovaná nestátním neziskovým sektorem Weisbroda (1977). Teorie přídavného faktoru vysvětluje

⁶ Právní formy byly pozměněny či zrušeny k 1.1.2014. Viz dále v kapitole Legislativní vymezení neziskových organizací.

⁷ Uživatelský poplatek, jenž znázorňuje podíl spotřebitele na nákladech.

James (1987) vznikem sociálních podnikatelů, kteří vytváří určité konkurenční prostředí převážně v zdravotní a sociální oblasti. Teorie důvěry se začne uplatňovat v případě, kdy zákazník či spotřebitel ztrácí důvěru dodavatele zboží či služeb (Hansmana, 1987; Kranshinsky, 1986) a hledají si dodavatele v občanské společnosti tedy prostřednictvím nestátních neziskových organizací. Teorie sociálního státu (Quadagno, 1997), svým způsobem vyrovnává přechod k moderní a postmoderní společnosti a využívána je v tradičních společnostech, kde již tradiční instituce nestačí novým potřebám. Teorie vzájemné závislosti (Salomon a Anheier 1996) nevidí vznik občanské společnosti z důvodu selhání státu, ale právě předurčující ke spolupráci. Autoři teorie zdůrazňují vzájemnou kompenzaci, aktivitu a v neposlední řadě podporu. Nestátní neziskový sektor je často aktivnější a připraví podmínky pro řešení situace státem. Častým problémem bývá, že nestátní neziskové organizace jsou limitovány zdroji a například pro řešení rozsáhlých sociálních problémů a může nastat jejich selhání. Zde je potřeba podpory státu. Teorie sociálních zdrojů (Seidel, 1990) vzniká na základě funkčnosti společenských vrstev s ohledem na historicko-politickou roli. Salomon a Anheier (1996) charakterizují čtyři modely působení nestátního neziskového sektoru ve společnosti. Liberální model spatřují v preferenci sociálních služeb na soukromé iniciativě a dobrovolnictví. Opakem je sociálnědemokratický model, který většinu služeb ponechává zabezpečit státem a jen menší prostor ponechává nestátním neziskovým organizacím. Model korporativistický představuje silný vliv státu a nestátní neziskové organizace jsou určitou zálohou a dokáží zabránit vysokým požadavkům na státní dotace. Poslední model nazývaný etatistický, kdy stát svým zájmům a zájmům ekonomických elit.

Podle Friče a Goulliho (2001: 20–22), lze charakterizovat vývoj neziskového sektoru po roce 1989 třemi etapami:

1. etapa (1990–1992) představuje období, kdy byly formovány první právní úpravy pro vznik neziskového sektoru. Jako poradní orgán vlády vznikla RNNO. V této době byl neziskový sektor velmi podporován dárci ze zahraničí, kteří neziskový sektor považovali za důležitý prvek demokratické společnosti.

2. etapa (1993–1998) zobrazuje nejistý postoj státu vůči neziskovému sektoru, nicméně investice státu do neziskového sektoru ještě nebyly stabilní a nevykazovaly všechny znaky splnitelnosti pro definici nestátních neziskových organizací. Vznikaly tzv. hybridní

organizace⁸, které často vyjadřují různé zdroje financování a závislosti na zakládajících organizacích, ve většině případů stále podporovaných ze zahraničních zdrojů.

3. etapa (1999–2001) formuje vztah státu k neziskovému sektoru, kdy jejich vzájemný získal konkrétnější podobu. Proběhla příprava nových zákonů a zpřesňování dotačních podmínek pro daná ministerstva.

Poslední etapu lze navázat na předchozí, tedy od roku 2002 až do současnosti je charakteristická reformou veřejné správy. Na základě reformy veřejné správy byly vytvořeny kraje, které také začaly intenzivněji ovlivňovat neziskový sektor v daném regionu. Vstupem ČR do Evropské unie (EU) získal neziskový sektor možnost využívání a čerpání fondů EU v rámci různých aktivit (Neziskovky, 2015). Pro tuto etapu je charakteristická snaha občanské společnosti efektivně se zapojovat do rozhodovacích procesů vládnutí, které nespočívají pouze v konzultacích, ale ve zvýšení stability a důvěryhodnosti nestátních neziskových organizací. Stabilita může být zajištěna vznikem sektorových zastřešujících organizací (Obradovic 2005; Ruzza, 2005).

3.2 Neziskový soukromý sektor

3.2.1 Vymezení soukromého neziskového sektoru

Neziskový soukromý sektor bývá také nazýván jinými pojmy. Často se lze setkat s pojmem třetí sektor⁹ či zkráceně neziskový sektor¹⁰. Stejskal (2011) dále uvádí, že je také možné se setkat s pojmem nestátní sektor nebo nezávislý sektor, pro které je charakteristické nezávislé fungování na vládě, dobrovolný sektor, jenž zdůrazňuje dobrovolnost působení v sektoru a tento pojem je více využíván v zahraničí a občanský sektor, pro který je typická spolupráce mezi neziskovými organizacemi a občanskou společností.

⁸ Feič, P.; Deverová, L. ; Pajas, P. a Šilhánová, H. (1998): Defining the Nonprofit Sector: The Czech Republic. JHU, Institute of Policy Studies, Working Paper No.27.

Často to byla zájmová sdružení právnických osob a družstev a organizace byly zřízeny k neziskovým účelům, ale i k podnikatelským. Další skupinou byly společnosti s ručením omezeným a akciové společnosti, které byly založeny účely nepodnikatelské. Hbridní organizace také zahrnovaly rozpočtové a příspěvkové organizace, což vyjadřovalo závislost na státních organizacích nebo je charakterizované začleněním pod zřizování sanstatnými zákony (např. Státní fond životního prostředí a veřejnoprávní organizace).

⁹ Ziskový sektor je považován za první sektor a neziskový veřejný sektor za druhý sektor.

¹⁰ Cílem není vytvoření zisku, ale přímá produkce užitku.

Tetřevová (2008: 38) uvádí: „Neziskový soukromý sektor se primárně věnuje takovým problémům, při jejichž řešení selhává trh i veřejný sektor, tedy problémům, u kterých dochází k tržnímu či vládnímu selhání.“ V rámci této definice autorka uvádí jako příklad tržního selhání nesoulad mezi spotřebitelem a producentem (například zajištění ošetrovatelské péče pro mentálně postižené dítě). Co se týče vládního selhání, tak zde je uveden příklad, kdy stát nedokáže uspokojit a zajistit požadavky menšin při poskytování veřejných služeb.

V rámci přesného sektorového vymezení je nutné podotknout, že se vyskytuje velké množství teorií od různých autorů, jak lze dělit národní hospodářství¹¹. Za jedno z nejvíce propracovaných sektorových vymezení lze považovat definici švédského ekonoma Pestoffa¹², který rozdělil národní hospodářství na čtyři sektory na základě tří kritérií. Jedná se o kritérium financování provozu a rozvoje (sektor ziskový a neziskový), kritérium vlastnictví (sektor soukromý a veřejný) a míru formalizace (sektor formální a neformální). Pestoff následně vytvořil čtyřsektorový trojúhelníkový model, který obsahuje ziskový soukromý sektor, neziskový veřejný sektor, neziskový soukromý sektor a neziskový sektor domácností, viz následující schéma.

Obrázek 2: Čtyřsektorový trojúhelníkový model národního hospodářství

Zdroj: Rektořík (2010:39) dle Pestoffa (1995) Pramen: Pestoff, V.A. Citizens as co-producers of social services in Europe – from the welfare state to the welfare mix. In: Reforming social services in central and Eastern Europe – an Eleven National Overview. Cracow, Cracow Academy of Economics.

¹¹ Národní hospodářství lze dělit do tří nebo čtyř sektorů na základě jednoho nebo více kritérií.

¹² Švédský ekonom Victor Alexis Pestoff uspořádal sektory ekonomiky na plochu rovnostranného trojúhelníka. Velikost ploch jednotlivých sektorů je závislá na statistických datech. Jako data lze použít například podíl daného sektoru na hrubém domácím produktu, zaměstnanosti apod.

Z daného modelu lze vyčíst, že neziskový soukromý sektor zasahuje částečnou mírou do neziskového veřejného sektoru, neziskového sektoru domácností a do ziskového soukromého sektoru. Prostřední část kruhu v Pestoffově schématickém modelu znázorňuje konkrétní organizace. Jedná se o spolky, včetně odborů (dříve občanská sdružení), ústavy, nadace, nadační fondy, obecně prospěšné společnosti, politické strany a hnutí, církve a náboženské společnosti a právnické osoby. Dále se zde může definovat tzv. hraniční organizace, které sousedí s dalšími třemi sektory. V rámci sektoru domácností se jedná o společenství vlastníků jednotek (bytových), veřejný sektor zahrnuje profesní komory a veřejné vysoké školy a na hranici se ziskovým sektorem můžeme mluvit o obchodních společnostech a družstev (Rosenmayer, 2005: 51).

Schéma také názorně zobrazuje hranice mezi formálním a neformálním sektorem, ziskovým a neziskovým sektorem a soukromým a veřejným sektorem. Hlavním kritériem pro určení hranice mezi formálním a neformálním sektorem je to, zda li se jedná o fyzickou či právnickou osobu.¹³ Za hranici mezi ziskovým a neziskovým sektorem bývá označen účel, pro který je právnická osoba zřízena¹⁴. Rosenmayer (2005) označuje za nejvíce problematické stanovení hranice mezi soukromým a veřejným sektorem z institucionálního pohledu, vzhledem k činnostem, jež organizace vykonávají. Ne vždy je prokazatelně jasné, kdy se jedná o soukromou či veřejnou organizaci. Tento problém dokáže vyřešit jen vhodnější právní úprava.

Občanský sektor je velmi rozmanitý, což se projevuje existencí několika dalších termínů, které se snaží oblast organizované občanské společnosti popsat. Kromě termínu občanský sektor se v odborné literatuře vyskytují termíny: třetí sektor (viz výše), neziskový sektor, dobrovolný/dobrovolnický sektor a mnohé další. Všechny tyto výrazy označují stejný sociální prostor, zdůrazňují však jen jeden jeho aspekt (Skovajsa, 2010: 31, Frič, Bútor, 2005: 154–155). Označení třetí sektor zdůrazňuje, že vedle veřejné správy a podnikatelského prostředí existuje další neboli třetí sociálně-ekonomický partner. Označení neziskový sektor poukazuje na skutečnost, že organizace patřící do tohoto sektoru nebyly založeny za účelem tvorby a rozdělování zisku (Haken, 2005: 10). Jedná se o značně nepřesný pojem, neboť organizace neusilující primárně o zisk mohou zisku dosahovat. Důležitým aspektem těchto organizací je

¹³ Fyzické osoby, jenž podnikají, patří do ziskového sektoru.

¹⁴ Je nutné brát v potaz právní úpravu o existenci a fungování organizací. Plný výčet těchto organizací v ČR podává § 18, odstavec 7 zákona č. 586/1992 Sb., o dani z příjmu.

fakt, že dosahuje-li taková organizace zisku, nerozdělí ho mezi své členy, nýbrž ho reinvestuje do své činnosti. Další výše zmiňovaný pojem dobrovolnický sektor vystihuje, že na činnosti organizované občanské společnosti se významnou měrou podílí dobrovolníci. Tento aspekt se však netýká celého sektoru, neboť i v neziskových organizacích, jejichž účelem není dosahování zisku, pracují placení zaměstnanci. V jiném slova smyslu může toto označení poukazovat na nepovinné členství v organizaci. I v tomto významu je použití tohoto označení problematické, neboť povinné není v zásadě ani zaměstnání v podnicích, jejichž cílem je generovat zisk (Skovajsa, 2010: 32–34).

Nestátní neziskové organizace většinou reprezentují občanský sektor a ten bývá někdy ztotožňován se sociální ekonomikou, která odráží nové typy a organizační formy podniků. Sociální ekonomika zahrnuje družstva, vzájemné společnosti, asociace a nadace (Dohnalová, 2005) Nejčteněji jsou zastoupené organizace občanského sektoru v oblasti vzdělávání, zdravotnictví, sociální služby a kultura a rekreace.

3.2.2 Funkce soukromého neziskového sektoru

Podle Tetřevové (2008) je úkolem soukromého neziskového sektoru plnění několika základních funkcí – funkce ekonomické, sociální a politické.

Funkce ekonomické představují daný sektor, který má důležitý národohospodářský význam svým začleněním do systému výrobních faktorů, služeb a zboží. Frič (2001) dodává, že soukromý neziskový sektor, konkrétně NNO, přispívá ke snížení celkových státních výdajů, ačkoliv pro provozování své činnosti jsou závislé na určité finanční podpoře z veřejných zdrojů, jelikož zajišťují aktivity, jenž by v jiném případě musel obstarat stát sám. Díky činnosti NNO je také rozšířena nabídka na trhu práce, tudíž roste počet pracovníků hlavně na úkor celkového počtu pracovníků ve státním neziskovém sektoru. Avšak tento jev je vnímán jako pozitivní, jelikož vede ke snížení neúměrného počtu pracovníků ve veřejném sektoru.

Funkce, které zahrnují výkon a poskytují specifické statky (funkce servisní) a možnost participace, jsou nazývány funkce sociální. Tyto funkce také umožňují sdružování svých členů a zapojení do života společnosti (funkce participační),

Pro politické funkce je charakteristické to, že chrání zájmy jednotlivce, skupiny či celé společnosti před porušováním základních lidských práv (funkce ochránářská) a také

významně přispívá k rozvoji demokracie, tudíž lidé mohou ovlivňovat veřejnou politiku a veřejné mínění (funkce demokratizační).

3.3 Neziskový sektor a mezinárodní klasifikace

Vymezení pojmu nestátní neziskové organizace není stále pevně ukotveno a záleží, z jakého úhlu pohledu lze nahlížet. Na vymezení dle Salamon, Anheier (1999) lze nahlížet z pohledu základních pěti znaků charakterizující povahu nestátních neziskových organizací. Organizace jsou do jisté míry institucionalizovány (organized), tedy nezáleží na tom, zda jsou formálně či právně registrovány, nicméně mají určitou organizační strukturu (jednají například podle sjednaných pravidel, schází se formou pravidelných schůzí, apod.).

Organizace mají soukromou (private) povahu. Hlavním znakem této vlastnosti je to, že jsou odděleny od veřejné správy, nejsou tedy její součástí a také jí nejsou řízeny. Na druhou stranu nelze vyloučit možnou podporu z veřejných zdrojů.

Třetí vlastnost spočívá v tom, že organizace jsou neziskové (nonprofit). Organizace tedy nerozdělují zisk (mezi zaměstnance, vedení či zakladatele), mohou ho dosáhnout, nicméně poté ho znovu využijí na další cíle organizace.

Organizace jsou samosprávné a nezávislé (self-governing), pro které je důležitý prvek to, že dokáží řídit samy sebe, tedy nepodléhají žádnému vnějšímu řízení. Důvodem této nezávislosti na jiných orgánech je to, že organizace mají svá vlastní pravidla, vlastní postupy, vlastní kontrolu, tudíž řídí svojí vlastní činnost.

Závěrem uvádí autoři vlastnost, že organizace jsou dobrovolné (voluntary), což značí, že jsou spojeny s rysem dobrovolnosti v rámci svých činností v libovolné formě. Může se jednat o dobrovolnou účast ve vedení organizace, dobrovolnou účast spojenou s činností konkrétních pracovních aktivit, neplacenou práci pro organizaci či se může také projevovat formou darů pro činnost organizace (Salamon, Anheier, 1999).

V tomto ohledu Tetřevová (2008) dodává, že další charakteristikou organizací je to, že jsou veřejně prospěšné. To znamená, že přispívají k veřejnému dobru, usilují o dobro lidí, skupin a společnosti jako celku. Takto také například vymezuje nestátní neziskovou organizaci na základě jejího poslání (Škarabelová, 2005: 26). Takto mohou vznikat organizace veřejně prospěšné (Public Benefit Organizations – PBO), jejichž účelem je

produkování veřejných statků a uspokojování potřeb široké veřejnosti. Dále vznikají organizace vzájemně prospěšné (Mutual Benefit Organizations – MBO), které vznikají za účelem vzájemné podpory skupin občanů (i právnických osob) a váže je společný zájem.

Na základě kritéria charakterizující činnost, také nazývané oborové členění, jsou platné výše uvedené tři klasifikace v rámci mezinárodní klasifikace neziskových organizací (ICNPO), která se skládá z dvanácti hlavních činností soustředěných do skupin, tzv. oborů a ty se dále člení na 24 podoborů. V tabulce tabulka 1 je srovnání klasifikace ICNPO, klasifikace OSN s klasifikací ČR (Škarabelová, 2005: 27).

Dělení na nové a staré neziskové organizace vyplývá ze skutečnosti společenského vývoje postkomunistických zemí střední Evropy (Frič, 2000; Kuti, 1999). Staré nestátní neziskové organizace (např. dobrovolné hasičské sbory, sportovní kluby nebo sdružení zahrádkářů apod.) fungující před rokem 1989 měly se státem vybudované nekonfliktní vztahy a věnovaly se prospěchu svých členů. Dokonce i některé advokační nestátní neziskové organizace, jako odborné a odborové organizace, se nedostávaly do sporu se zástupci státu. Nové nestátní neziskové organizace, které vznikly po roce 1989, se začaly věnovat řešení nových společenských problémů jako je například sociální péče, ekologie, lidská práva nebo bezdomovectví.

Tabulka 1: Srovnání klasifikací předmětů činnosti neziskových organizací

Mezinárodní klasifikace neziskových organizací ICNPO	Systém klasifikace netržních činností OSN COPNI	Odvětвовá klasifikace ekonomických činností (nevýrobních) OKEČ
1. Kultura, sport a volný čas	03. Rekreační a kultura	92. Rekreační, kulturní a sportovní činnost
2. Vzdělávání a výzkum	04. Vzdělávání	80. Školství, 73. Výzkum
3. Zdraví	02. Zdraví	85.1 Zdravotnictví
4. Sociální služby	05. Sociální péče	85.3 Sociální služby, 75. Kolektivní a individuální sociální služby a sociální politiky
5. Ochrana životního prostředí	08. Ochrana životního prostředí	91. Činnost společenských organizací (odborné, politické strany, církve a profesní spolky)
6. Komunitní rozvoj a bydlení	01. Bydlení	
7. Ochrana práv, obhajoba zájmů, politika	07. Politické strany, odborové a profesní organizace – část	
8. Filantropie a dobrovolnictví		
9. Mezinárodní aktivity		
10. Náboženství a církve	06. Náboženství	
11. Hospodářská a profesní sdružení, odbory	07. Politické strany, odborové a profesní organizace – část	93. Ostatní osobní služby
12. Činnosti jinde neuvedené	09. Služby jinde neuvedené	

Zdroj: Škarabelová, 2005: 27

Podle Škarabelové (2005) nestátní neziskové organizace jsou tedy na základě výše uvedených členění příslušné do těchto skupin: Sektorové členění je zařazuje do třetího sektoru¹⁵, odvětvové členění do sektoru služeb¹⁶, členění dle vlastnictví je může zařadit do soukromého či státního sektoru a členění dle financování tyto organizace začleňuje do neziskového sektoru.¹⁷

Důvodem k tomu, že se lidé dobrovolně sdružují za účelem prospět dobré věci, mohou být odlišné, ale lze je rozdělit do tří skupin na základě tří principů Boukal (2009). Jedná se o egoismus, altruismus a mutualismus. Egoismus má podíl na sdružování za cílem naplnění tužeb účastníků. Altruismus spočívá ve sdružování, které je výhradně ku prospěchu ostatním. Mutualismus představuje vědomí účastníků, že k dosáhnutí svého prospěchu lze pouze v případě, pokud dojde k prospěchu i u ostatních.

Pro pochopení poslání a cílů nestátních neziskových organizací vytvořil Rektořík (2001) systematizaci, kde člení organizace podle pěti kritérií: Kritérium zakladatele, kritérium globálního charakteru poslání, kritérium právně organizační normy, kritérium způsobu financování a kritérium charakteristiky realizovaných činností.

Na základě kritéria zakladatele lze členit nestátní neziskové organizace na veřejnoprávní organizace (státní neziskové organizace), které jsou založené veřejnou správou (např. ministerstvem, krajem) nebo samosprávou (např. obcí). Jako příklad státní neziskové organizace můžeme uvést příspěvkové a bývalé rozpočtové organizace. Z pohledu kritéria zakladatele je další formou soukromoprávní organizace, která může být založena soukromou právnickou či fyzickou osobou (mohou založit je založit nestátní neziskové organizace také společně) a jsou nezávislá na státu. Poslední formu představují veřejnoprávní instituce, které jsou založené ze zákona například veřejná vysoká škola.

Na základě kritéria globálního charakteru poslání nestátní neziskové organizace lze nestátní neziskové organizace členit na vzájemně a veřejně prospěšné pole své činností. Přesně musí být určeno, zda se jedná o organizaci veřejně prospěšnou, neboť organizace vzájemně prospěšné jsou zakládány za účelem vzájemné podpory skupin občanů, kteří mají

¹⁵ Mezinárodní klasifikace neziskových organizací ICNPO (International Classification of Non profit Organisations).

¹⁶ Systém klasifikace netržních činností (klasifikace OSN).

¹⁷ Odvětvová klasifikace nevýrobních ekonomických činností (klasifikace ČR).

společný zájem. Ve většině případů se jedná se o uspokojování potřeb a zájmů svých členů, které jsou ve vztahu ke společnosti korektní¹⁸.

Na základě kritéria právně organizační normy lze členit nestátní neziskové organizace v ČR na Organizace založené podle zákonů č. 218/2000 Sb., rozpočtová pravidla a č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, organizace založené podle ostatních zákonů, jenž platí pro nestátní neziskové organizace a dále na Organizace založené podle zákona č. 513/1991 Sb. - obchodní zákoník.

Na základě kritéria financování lze dělit nestátní neziskové organizace na organizace financované zcela z veřejných rozpočtů, do kterých lze zařadit organizační složky státu a územních celků. Další formu představují organizace financované zčásti z veřejných rozpočtů, které mají nárok na příspěvek z legislativních předpisů. Jedná se například o politické strany, náboženské společnosti či příspěvkové organizace. Dále se jedná o organizace financované z různých zdrojů jako je vlastní činnost, dotace, granty a jiné a organizace financované hlavně z výsledků realizace poslání nestátních neziskových organizací.

Činnosti nestátních neziskových organizací jsou zaměřeny na služby a aktivity, které od nich očekává společnost. Stát nedokáže v určitých oblastech naplnit potřeby společnosti, tudíž nestátní neziskové organizace doplňují realizaci těchto potřeb. Jako příklad můžeme uvést důležitou roli NNO v oblasti zabezpečení sociální politiky, která spadá pod sociální politiku státu. Dále je nutné uvést, že NNO nevidí hlavní cíl svého založení ve finančním zisku, nicméně ve snaze řešit konkrétní problémy a případně jim předcházet. V případě, že organizace vytvoří nějaký zisk, tak ten je následně využit k všeobecně prospěšným aktivitám a všeobecnému prospěchu společnosti. Tento fakt znázorňuje hlavní rozdíl mezi činností NNO a soukromých komerčních firem.

Nestátní neziskové organizace vykonávají svou činnost ve všech krajích ČR, avšak nejvíce je jich evidováno ve velkých městech. Velká část nestátních neziskových organizací soustřeďuje svoji práci do regionu, ale například nadace vykonávají svoji činnost většinou celorepublikově.

¹⁸ Tedy neodporují zájmům druhých občanů a právnických osob.

Zastřešující organizace v neziskovém sektoru a síťování jsou nejen v českém prostředí, velmi málo probádané téma (Melville, 2010). Lze je označit za důležitou součást infrastruktury nebo vnitřní organizace neziskového sektoru (Vajdová, 2005: 33–35). Zastřešující organizace mají na rozdíl od sítě vždy formální podobu, mají členské organizace a poskytují služby především svým členům. Zpravidla jde nebo má jít o organizaci, která reprezentuje své členské organizace, kterým poskytuje informace i služby spojené s členskou podporou. Z hlediska infrastruktury neziskového sektoru někteří autoři (Knox, 2003; McCarron, 2003) rozlišují tyto organizace na: (1) zastřešující organizace (umbrella organisations), (2) síť (networks) a (3) zdrojová centra (resource bodies, resource centres). Podle těchto autorů je pro zdrojová centra typické, že nejsou založené primárně na členství organizací. Střechy od sítí odlišili podle větší míry formálnosti střech, advokační činnosti, reprezentací, výzkumem a tvorbou politik“ (Melville, 2010: 1577).

3.4 Legislativní vymezení neziskových organizací

NNO se vyznačují několika právními formami, díky kterým se vzájemně odlišují. S účinností od 1.1.2014 nabyl platnosti zákon č. 89/2012 Sb., nazýván také jako nový Občanský zákoník (NOZ), který upravuje předchozí právní poměry právnických osob soukromého práva, do nichž se také řadí NNO. Po dlouhé době tedy došlo k větší institucionalizaci ze strany státu a právní definice ohledně neziskových organizací nabyla zřetelnější vymezení. Hlavní změny, který přináší NOZ pro NNO, lze dle právníka Šebesty (2013) zestručnit do následujících bodů:

Nové vymezení subjektů soukromého práva spočívá v rozlišení typů právnických osob, mezi něž řadíme korporace, fundace, ústavy a sociální družstva. Do korporací zahrnujeme spolky, které v nové právní úpravě nahrazují občanská sdružení. Fundace představuje pojem účelová sdružení majetku a do tohoto typu patří nadace, nadační fondy a přidružené fondy, jejichž základ tvoří majetek určený ke konkrétnímu účelu. Ústavy byly zřízeny za účelem provozování činnosti, jenž je užitečná buď společensky, nebo hospodářsky.

Je nutné uvést do souladu vnitřní poměry NNO s novou právní ústavou, která přináší úpravu v podobě informací o NNO. Z veřejného rejstříku se o organizacích dozvíme např. jméno, sídlo, právní formu, statut či název předmětu činnosti.

Obecně veřejné prospěšnosti čelí změnám, jelikož dříve byly formovány zákonem 248/1995 Sb., který zanikl v platnost k 1.1.2014 a byl nahrazen novou právní normou, která spočívá v tom, že od tohoto data nelze zakládat obecně prospěšné společnosti. Jako platné a fungující obecně prospěšné společnosti lze považovat ty, které vznikly do 31.12.2013 a nadále se řídí právní normou 248/1995 Sb. Nicméně se zde nabízí možnost transformace a to do podoby ústavu a sociálního družstva.

Poslední bod změn představuje transformace občanských sdružení do spolků. Nabitím nové právní úpravy došlo ke zrušení zákona 83/1990 Sb., o sdružování občanů, který byl hlavním bodem pro vznik neziskového sektoru v ČR. Nová sdružení již nelze zakládat a již existující sdružení jsou nazývány spolky (Langmajerová, Činková, 2013). Pokud nejsou občanská sdružení schopná podrobit se právní úpravě, tak mají možnost transformace na formy ústav nebo sociální družstvo. Od 1.1.2014 se tedy může za právní formy NNO, jejichž založení neinicioval stát, považovat dle NOZ: Spolky, Obecně prospěšné společnosti, Nadace a nadační fondy, Ústavy, Sociální družstva a Evidované právnické osoby¹⁹.

3.4.1 Spolky

Jak již bylo zmíněno, spolky nahrazují dříve fungující občanské společnosti, které byly nejčastější formou NNO. V rámci NOZ můžeme tuto transformaci označit za nejpodstatnější změnu, která se týká NNO. Občanská sdružení byla zakládána dle zákona a sdružování občanů (83/1900 Sb.), tudíž záleželo plně na samotných občanech s jakou vizí a cílem občanská sdružení založili. Nicméně tato právní úprava neměla pevný právní základ a nyní je kladen větší důraz na spolkovou činnost a členský charakter spolků. Dle právníka Forsta (2013) z legislativního oboru Ministerstva spravedlnosti ČR, chyběla v daném zákoně ustanovení o vnitřní organizaci, vymezení členských práv, zásady správy, či ustanovení ohledně transparentnosti.

Za zásadní změnu je tedy považována změna označení z občanské společnosti na spolek. Hlavním důvodem pro tuto realizaci změny bylo to, že již nebude docházet k záměně se sdružením bez právní subjektivity či se zájmovými sdruženími právnických osob, které taky

¹⁹ Nutno podotknout, že autoři se neshodují v přesném vymezení NNO dle NOZ. Někteří již neuvádí obecně prospěšné společnosti, jiní zase sociální družstva či evidované právnické osoby. Je tomu tak, jelikož autoři používají různá dělení NNO dle vlastních potřeb. Nicméně v rámci tématu mé diplomové práce definuji výše zmíněných 7 typů NNO, protože všechny považuji za relevantní k danému tématu.

byly zahrnuty do označení občanská sdružení. Občanská sdružení musí změnit svůj název do dvou let od platnosti NOZ²⁰ na spolek či zapsaný spolek (tzv. z.s.). Dále občanská sdružení musí změnit své právní stanovy tak, aby nebyly v rozporu s ustanoveními NOZ. Musí tak učinit do tří let, v opačném případě může soud po výzvě a stanovení dodatečné lhůty NNO zrušit. Forst (2013) za další významné změny považuje ustanovení, které se týká principu dobrovolné účasti na spolku, minimálního počtu členů, účelu spolku, povinnosti řádného hospodáře nebo zákazu diskriminace. Přes tyto změny je nutné podotknout, že funkčně se stále jedná o stejnou formu právnické osoby, tedy o nevýdělečné členství osob, které plní přání občanů na sdružování a seberealizaci. K tomu, aby byl spolek založen, jsou potřeba nejméně tři osoby. Dle NOZ je možné spolek založit dvěma způsoby. První způsob spočívá ve shodě zakladatelů na obsahu stanov, druhý způsob je založen na usnesení ustavující schůze (Zahumenský, 2015).

3.4.2 Obecně prospěšné společnosti

Obecně prospěšné společnosti jsou definovány v zákoně 248/1995 Sb. Jak již bylo zmíněno tak díky NOZ již nelze zakládat nové společnosti, nicméně ty, které již byly ustanoveny do 31.12.2013, jsou stále platné a fungující. Obecně prospěšné společnosti poskytují veřejnosti obecně prospěšné služby za stejných podmínek. Tato právní forma je v České republice nejvýznamnější z hlediska sociální ekonomiky a nejvíce je rozšířena v oblasti sociálních služeb (Dohnalová, Průša, 2011: 74–78). Jejich poslání je především v sociální oblasti (jako jsou penziony pro seniory), ve zdravotnictví (léčebny pro dlouhodobě nemocné), dále ve školství (soukromé školy), ale i v kultuře (divadla). Jejich hospodářský výdělek musí být použit pouze na poskytování služeb, pro jejichž účel byly společnosti založeny.

V minulosti byl zakládací proces obecně prospěšných společností obdobný jako u zakládání spolku. Společnosti byly založeny zakládací smlouvou, která byla poté podána u rejstříkového soudu. Statutární orgány obecně prospěšných společností se skládají ze

²⁰ Jsou možné i výjimky, kdy „Právnická osoba není povinna přizpůsobit svůj název těmto požadavkům, jsou-li pro to důležité důvody, zejména užívala-li právnická osoba svůj název dlouhodobě a je-li pro ni tak příznačný, že jeho zaměnitelnost nebo klamavost nelze rozumně předpokládat.”

správní a dozorčí rady a výkonným orgánem je ředitel, který nemůže být členem jak správní, tak dozorčí rady (Rektořík, 2001).

3.4.3 Nadace a nadační fondy

Nadace a nadační fondy jsou spravovány zákonem č. 227/1997 Sb., o nadacích a nadačních fondech. NOZ ruší část tohoto zákona a nadace a nadační fondy vzniklé podle starých legislativních úprav budou považovány za nadace a nadační fondy vzniklé podle NOZ (Langmajerová, Činková, 2013). Dále díky NOZ nadace a nadační fondy spadají pod fundace, která sdružují majetek ke konkrétnímu účelu, který nabývá podobu zejména ochrany lidských práv, ochrany životního prostředí, humanitárních hodnot, duchovních hodnot, rozvoje vědy, vzdělání či sportu. Smyslem jak nadací, tak fondů, je shromažďování finančních a nefinančních darů a jejich následné přerozdělení mezi osoby, podle předem stanoveného cíle. Hlavní rozdíl mezi nadací a fondem je ten, že fond neslouží k trvalému účelu, tudíž vklady a dary do fondu nemusí splňovat předpoklad trvalého výnosu. Majetek fondů tedy může být využit k účelu, pro který byl založen, a tak fond nemá stanovené žádné limity ohledně majetku a výše fondu (Janičková, 2013).

Nadace sdružují majetek pro dosahování společensky a hospodářsky užitečných cílů za účelem soukromým, veřejným (neurčitý počet osob), a nově i dobročinným (určitá skupina osob)²¹. Nadace spravuje majetek, jenž je složen z nadačního jmění, kterým je myšlen souhrn peněžních i nepeněžních vkladů a nadačních darů evidovaných v nadačním rejstříku, a ostatní majetek nadace. Avšak je tu nedostatek v právní úpravě, kdy není umožněná přeměna fondu na nadaci, i když fond již má dostatečný kapitál, díky kterému by mohl fungovat jako majetkově silnější nadace (Sojková, 2014). Pro zřízení nadace nebo fondu musí být v názvu uvedeno „nadace“ nebo „nadační fond“ (Rektořík, 2010: 54).

3.4.4 Ústavy

NOZ zřizuje novou právní formu a to formu ústav. Co se týče srovnání ústav k bývalé právní formě, tak ústavy mají nejbližší o obecně prospěšné společnosti. Ústavy znázorňují právnické osoby, které jsou zřízeny za účelem vykonávání určité společensky prospěšné

²¹ Není možné založit nadace a fondy za účelem podpory politických stran.

činnosti (především v sociálních službách) s využitím své osobní a majetkové složky. Na rozdíl od spolku, který je členskou organizací, fungují ústavy na zaměstnaneckém principu, tudíž ústav nemá členy a nevybírá členské příspěvky (Langmajerová, Činková, 2013).

Pravidla fungování ústavu určuje zakladatel, případně zakladatelé. Zároveň také přispívají jak peněžitými, tak nepeněžitými příspěvky. Zakladatel také jmenuje a odvolává členy správní rady. Správní rada jmenuje a odvolává ředitele, který je jediným statutárním orgánem ústavů. Ustanovení § 402 NOZ definuje předpisy ústavů, kdy výsledky její činnosti musí být dostupné celé společnosti za podmínek, které byly předem stanovené. Právní norma také obsahuje informaci, že hlavní činností ústavu nemůže být podnikání²². Co se týče účetnictví a daní, tak ústav je povinen vést účetnictví²³ a vydávat výroční zprávu. Ústav je veřejně prospěšným poplatníkem a předmětem daně jsou všechny příjmy ústavu kromě těch, které přicházejí z investičních dotací (Zahumenský, 2015).

3.4.5 Sociální družstva

Právní norma § 758 zákona č 90/2012 Sb. o obchodních korporacích²⁴ definuje sociální družstva následovně: „Sociálním družstvem je družstvo, které soustavně vyvíjí obecně prospěšné činnosti směřující na podporu sociální soudržnosti za účelem pracovní a sociální integrace znevýhodněných osob do společnosti s přednostním uspokojováním místních potřeb a využíváním místních zdrojů podle místa sídla a působnosti sociálního družstva.“ Ve zkratce sociální družstva charakterizovat jako společenství, které je založeno za účelem vzájemné podpory členů družstva nebo třetích osob. Sociální družstva působí zejména v oblasti vytváření nových pracovních pozic, sociálních služeb, zdravotní péče, či trvale udržitelného rozvoje.

Mezi hlavní rozdíly mezi sociálními družstvy a ostatními právními formami NNO patří to, že sociální družstva nemohou vykonávat vedlejší hospodářskou činnost. Může tedy vykonávat jen tu danou činnost, za jejímž účelem byl založen. Autorka Štenglová (2013)

²² Podnikání může být pouze vedlejší činností, přičemž nemůže být provozována na úkor dostupnosti, rozsahu a kvality provozovaných služeb.

²³ Pokud výše obrátu překročí 10 000 000 Kč, tak účetní uzávěrka musí být ověřena auditorem.

²⁴ Do konce roku 2013 nebyla družstva považována za obchodní korporace.

uvádí, že sociální družstvo je forma NNO, která slučuje jak právnické osoby fungující na bázi obecné prospěšnosti a které mají velmi omezenou podnikatelskou činnost (např. nadace a spolky), tak právnické osoby, kteří jsou podnikateli a zároveň mohou vykonávat i jiné aktivity než ty podnikatelské. Sociální družstva musí obsahovat ve svém názvu označení „sociální družstvo.“ Při zakládání musí družstvo mít nejméně tři členy.

3.4.6 Evidované právnické osoby

Nová právní norma se nedotkla evidovaných právnických osob, které se stále řídí zákonem č. 3/2002 Sb., o církvích a náboženských společnostech (Neziskovky, 2015). Za evidovanou právnickou osobu můžeme považovat orgán církve a náboženské společnosti, řeholní instituci nebo účelová zařízení, které poskytují charitativní služby. Za názorný příklad evidovaných právnických osob můžeme označit farnost, biskupství, řeholní řád nebo charitativní organizaci. Církev a náboženské společnosti musí být založeny nejméně třemi zletilými členy. Návrh obsahuje informace o jménech, adrese, rodných číslech a podpisy 300 osob starších 18 let, které se k církvi nebo náboženské společnosti hlásí (Rektořík, 2001). Co se týče ostatních právnických osob, které jsou založené církevní nebo náboženskou společností, tak ty se mohou stát právnickou osobou podle Občanského zákoníku, obchodního zákoníku či dle zákona o nadacích a nadačních fondech, nicméně nikdy se nemohou stát právnickými osobami podle zákona o církvích a náboženských společnostech.

3.5 Financování neziskových organizací

Finanční prostředky NNO lze získávat z několika zdrojů, tudíž je nutný tzv. vícezdrojový charakter financování, jenž vede ke stabilizaci financí. Financování NNO zahrnuje zajištění chodu organizací a naplnění jejich poslání, řízení závazků NNO, řízení aktiv organizací, finanční analýzu a plánování a risk management (Boukal, 2009). Finanční prostředky lze získávat přímou formu financování, kdy jsou finanční prostředky získávány z veřejných rozpočtů, vlastní činnosti, členských příspěvků, podniků a podnikatelů, individuálních dárců, nadací a veřejných sbírek. Druhý zdroj spočívá v nepřímé formě financování, které poskytuje daňové zvýhodnění (Tetřevová, 2008: 38).

Přímé formy financování

První formou jsou veřejné rozpočty. Základní zákon, který upravuje financování NNO, v rámci veřejných rozpočtů, je zákon č.218/2000 Sb, o rozpočtových pravidlech, ve znění pozdějších předpisů. Ze státního rozpočtu mohou být poskytnuty dotace NNO „jejichž hlavním předmětem činnosti je poskytování zejména zdravotních, kulturních, vzdělávacích a sociálních služeb a dotace k poskytování sociálně právní ochrany dětí atd.“ (Ministerstvo financí ČR, 2012). Finance mohou být poskytnuty ústředním orgánem státní správy, úřadem práce, Akademií věd, Grantovou agenturou nebo organizační složkou státu, jenž určí zákon. Poskytování dotací je upraveno zásadami,²⁵ které upravují poskytování dotací v obecné rovině, tudíž orgány státní správy mají plně v kompetenci poskytnutí dotace na základě žádosti příjemce. Další formu představuje vlastní činnost. Finance jsou získávány z příjmů z akcí (např. plesy), které jsou pořádány NNO či prodejem vlastních výrobků a poskytováním svých služeb. Členské příspěvky jsou další forma financování. Představují podmínky členství, kdy členové organizace pravidelně přispívají na činnosti organizace za předem stanovených podmínek.

NNO lze financovat skrze finanční prostředky od podniků a podnikatelů. Finance mohou být poskytovány jak formou peněžitého příspěvku, tak formou výrobku a služby. Nejčastěji je možné se setkat u podpory formou darování²⁶ či sponzoringu²⁷. NNO také získává dary od individuálních dárců, což může být dobrovolná platba či dobrovolný převod majetku. Pro NNO mají individuální dárci velkou hodnotu, jelikož mnoho z nich se stává pravidelným a dlouhodobým dárcem určité organizace. Přímé financování zahrnuje také Nadace a nadační fondy – viz kapitola Legislativní vymezení neziskových organizací (Tetřevová, 2008).

Poslední formu přímého financování představují veřejné sbírky. NNO shromažďuje dobrovolné finanční příspěvky od předem neznámého okruhu dárců. Dárci přispívají finančním příspěvkem pro předem stanovený veřejně prospěšný účel (Boukal, 2009).

²⁵ Celý název: Zásady vlády pro poskytování dotací ze státního rozpočtu České republiky nestátním neziskovým organizacím ústředními orgány státní správy.

²⁶ Bezúplatný převod majetku, zahrnují peněžité prostředky, movité věci či majetek, realizovaný na základě darovací smlouvy.

²⁷ NNO poskytuje propagační a reklamní služby sponzorovi. Na základě toho NNO získá sponzorský příspěvek.

Nepřímé formy financování

Nepřímé formy financování znázorňují dvě formy. Jedná se o Daňové výhody, přičemž se jedná konkrétně o daňová zvýhodnění, úlevy, osvobození od zdanění nebo výjimky ze zdanění²⁸ (Tetřevová, 2008, Růžičková 2007). Tyto výhody jsou stanoveny v zákonu č. 596/1992 Sb., o dani z příjmů. Daňová výhoda spočívá v možnosti snížit základ daně min. o 300 tisíc Kč a maximálně o 1 milion Kč. Tyto příjmy mohou být následně použity k financování ztrátových neziskových aktivit nestátních neziskových organizací (Ministerstvo financí ČR, 2012). Druhou formou jsou příjmy dosažené z loterií a her. Zákon č. 227/1997 Sb., o nadacích a nadačních fondech, ve znění pozdějších předpisů a zákon č. 202/1990 Sb., o loteriích a jiných podobných hrách, ve znění pozdějších předpisů, stanovují procento výtěžku z loterie (Ministerstvo financí ČR, 2012).

Fundraising

Další forma financování NNO spočívá v tzv. fundraisingu (do češtiny volně překládáno jako „pěstování fondů“). Původní myšlenka při založení fundraisingu spočívala v dárcovství, nicméně v současné době si pod tímto pojmem můžeme představit veškeré formy získávání prostředků, o které usilují NNO. Boukal a kolektiv (2013) definují fundraising jako „*soubor činností zaměřených na zdrojové zajištění neziskové organizace založené za účelem konkrétního poslání*“ prostřednictvím jednotlivých projektů. Nejedná se pouze o zajištění finančních prostředků, ale také snahu získat nefinanční zdroje, které jsou nezbytné pro činnost NNO. Jako příklad nefinančního zdroje můžeme uvést tzv. bartery. Jedná se o formu obchodní činnosti, při které dochází ke směně zboží nebo služby za jiné zboží nebo službu bez použití finančních prostředků. K tomu, aby byl fundraising úspěšný, je nutná spolupráce státních, samosprávných a soukromých institucí.

Fundraising můžeme také označit za variantu marketingu. Při oslovení potencionálního sponzora je nutné vymyslet jak nejlépe prezentovat svou nabídku, aby bylo oslovení úspěšné. Pokud je nabídka přijata pozitivně a dojde ke shodě mezi NNO a sponzorem, existuje zde velká pravděpodobnost, že dojde k opakované vzájemné spolupráci. Aby k tomu došlo, tak

²⁸ Daňové výhody jsou poskytovány jak NNO, tak také jejím přispěvatelům.

každá NNO musí mít jasně stanovené poslání, bez kterého nikdy nelze fundraising plnohodnotně uplatit. Tudíž je nutné klást na marketing velký důraz.

Fundraising pochází původně z USA a v americkém pojetí je spojován s NNO, které získávají prostředky ze soukromých zdrojů. Oproti tomu evropské pojetí fundraisingu je založené na možnosti získávat prostředky jak ze soukromých zdrojů, tak z veřejných rozpočtů. Jedná se o kombinace soukromých a veřejných zdrojů, tudíž fundraising zajišťuje vícezdrojové financování NNO, které snižuje riziko případné finanční tísně, který je způsobem odchodem hlavního podporujícího subjektu. V tomto ohledu Boukal a kolektiv (2013) zároveň zdůrazňuje: „*NNO se nevzdává vztahů k veřejným rozpočtům, rozvíjí paralelně vztahy k soukromoprávním podporovatelům, což zpětně zkvalitňuje vztahy k zmíněným veřejným rozpočtům.*“ Závěrem lze konstatovat, že hlavní rolí fundraisingu je zviditelnění NNO a vytvoření pozitivní spolupráce mezi NNO a okolím. Zda nestátní nezisková organizace bude mít fundraisera záleží na přístupu vedení lidí v organizaci, na její strategii a vizi rozvoje organizace. Současná společnost klade důraz na konkurenci a soutěživost ve všech oblastech života a jedině kvalifikovaní a motivovaní lidé mohou zajistit organizaci dlouhodobou perspektivu a trvalou konkurenceschopnost, což je předpokladem úspěšné organizace (Němec, Bucman, Šikýř, 2014: 25–36). Důležité pro organizaci je personální plánování a rozvoj zaměstnanců s potřebnými kvalifikačními předpoklady.

V současné době je nevyužívanější formou fundraisingu je online fundraising, neboli internetové dárcovství, které má několik forem. První formou jsou internetové obchody, kde prostřednictvím e-shopů jsou nabízeny výrobky s logem organizace. Druhá forma představuje dárcovský příspěvek, tzn. online finanční dar realizovaný vybraným platebním systémem, jenž poskytuje bezpečný převod financí na účet NNO. Poslední formou online fundraisingu je prodej reklamního místa na webu, kde je zobrazen banner firmy na webových stránkách NNO (Tetřevová, 2008). Mezi hlavní způsoby fundraisingu patří: přímý poštovní styk, veřejná sbírka, benefiční akce, osobní dopis či telefonický rozhovor, písemná žádost o grant, fundraising „od dveří ke dveřím“, pouliční fundraising a osobní návštěva (Rektořík, 2001).

K tomu, aby všechny aktivity spojené s fundraisingem byly koordinačně zabezpečeny, je nutný tzv. fundraiser. Fundraiser je člověk, který se v rámci svého povolání věnuje fundraisingu. Může se jednat o interního specialistu, který je především buď vedoucí NNO (ředitel, předseda) projektový manažer nebo všichni zaměstnanci organizace. Tito

představitelé jsou typičtí u menších NNO. Pro větší NNO je typické přijetí externího specialisty, který zajišťuje kompletní chod fundraisingu (Boukal, 2013).

Dobrovolnictví

Dobrovolná práce neboli dobrovolnictví je jeden ze základních principů existence NNO. Dobrovolná práce spočívá v nepovinné a neplaceně vykonávané činnosti, která je prováděna ve prospěch druhých a ve prospěch komunity či společnosti. Pro NNO má dobrovolnictví velký význam, jelikož dochází k úsporám financí. Dobrovolnictví je prováděno dobrovolníkem, který není za své služby finančně odměňován, nicméně nabízí své znalosti, schopnosti a dovednosti za předem dohodnutých podmínek. Dobrovolník vykonává svoji práci za vidinou seberealizace, získávání nových pracovních zkušeností, znalostí, přátel či zážitků. Dobrovolnická služba je definována v zákoně č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě a je stanovené množství činností, které dobrovolník poskytuje. Jedná se např. o pomoc nezaměstnaným, sociálně slabým, zdravotně postiženým občanům; pomoc při přírodních, ekologických a humanitárních katastrofách nebo např. pomoc při realizaci rozvojových programů (Sozanská, Tošner, 2008).

3.6 Význam neziskových organizací

NNO mají ve společnosti velký význam jak v oblasti sociální, kulturní či ekonomické a k založení dochází na základě několika situací. Jednou z nich je to, že NNO je založena za účelem svobody sdružování, což je základní prvek demokracie. Jednotlivec má právo vstoupit do veřejného prostoru a vyjadřovat svůj vlastní názor, respektive plnit svá poslání, pokud svými činy není ohrožena společnost. Dalším důležitým aspektem je to, že NNO je založena na principu dobročinnosti jednotlivce, který je připraven pomáhat druhým. Závěrem lze konstatovat, že NNO překonává důsledky, které jsou způsobeny vinou vládních a tržních selhání. Vláda selhává v případě, že se podřídí většině a tudíž zanedbává menšiny. Trh selhává v různých oblastech života společnosti. Tyto tzv. bílá místa a nedostatky se snaží vyrovnat nestátní neziskové organizace svojí činností.

Obecně lze říci, že činnost NNO se projevuje trojím způsobem. První způsob je to, že NNO zastupují společnost na základě principu aktivního občanství. Dále NNO sdružuje odborníky, kteří vystupují vůči státní správě. Poslední způsob, jak se projevuje činnost NNO

je dle Boukala (2009) to, že NNO posilují přímo pozici občanů vůči státní správě a na všeobecné důvěře mezi lidmi ve společnosti (Gibbon: 2003)

Neziskový sektor se lépe uplatňuje v aktivitách, které negenerují či generují minimální zisk, vyžadují schopnost empatie do potřeb ostatních, ochotu potřebným pomoci, komplexní přístup, okamžitou a efektivní pomoc, práci dobrovolníků, předpokládají důvěru ze strany klientů a činnosti, kde jsou uplatňována morální kritéria a individuální odpovědnosti (Potůček, 1997: 58, Potůček, 2005: 106). Projev a participace neziskového sektoru lze považovat za kritérium demokraticky vyspělé společnosti. Nižší míra rozvoje neziskového sektoru a občanské participace není indikátorem nestability demokracie, ale Howard (2003) ji spatřuje v problematickém vztahu mezi občany (organizovaných občanských aktivit, které představují nestátní neziskové organizace) a státem.

3.7 Veřejná správa

Existuje několik definic, jak lze veřejnou správu charakterizovat. Kadeřábková a Peková (2012: 35) popisují veřejnou správu jako soubor činností, jenž jsou prováděny relativně v trvale organizovaných celcích, v objektivně vymezeném rámci a jsou zaměřeny ke konkrétnímu cíli.

Potůček (2005: 62) uvádí, že pojem veřejná správa lze chápat dvěma způsoby. První způsob má materiální charakter a definuje veřejnou správu jako souhrn činností (spravování věcí veřejných), jenž souvisí s vládnutím, spravováním a poskytováním veřejných služeb společnosti. Druhý způsob má formální charakter a institucionalizuje tuto činnost v ustálených procedurách a organizačních formách. Jedná se tedy o činnost organizačních jednotek a osob, kterou vykonávají státní úřady jako přímí vykonavatelé či se jedná o odlišné osoby a organizace, které jsou v postavení vykonavatelů veřejné správy. Definice veřejné správy mohou být zaměřeny také na funkci. V tomto ohledu lze vyjádřit veřejnou správu jako souhrn všech správních činností předmětně souvisejících s vládnutím na ústřední i místní úrovni a s poskytováním veřejných služeb (Pomahač, 2002: s. 63).

Obecně lze konstatovat, že veřejná správa se zabývá oblastí veřejnoprávních vztahů a je tedy zřizována státem ke správě věcí veřejných ve veřejném zájmu. Veřejná správa plní několik funkcí: mocenskou, ochrannou, organizační, regulační a službu veřejnosti. Orgány veřejné správy jsou voleny občany. Veřejná správa může být vykonávána v podobě státní

správy, samosprávy nebo jiných veřejnoprávních korporací (Koudelka, 2007: 16). Nositelem veřejné moci v celém jejím rozsahu je stát jakožto suverén disponující monopolem na mocenské donucení. Stát je však oprávněn postoupit část výkonu veřejné moci na základě svého rozhodnutí jiným i nestátním subjektům. Nutno však upozornit, že tato část veřejné moci vykonávaná s pověřením státu nestátními subjekty (tj. veřejnoprávními korporacemi) je od státní moci odvozena, tudíž s ní nemůže být v rozporu (Balík, 2009: 11). Veřejná správa má dvě hlavní oblasti: ústřední státní správu a samosprávu.

Veřejné služby souvisejí s pojmem veřejný statek, což lze charakterizovat jako možnost spotřebováváním jednoho statku jedním uživatelem a přesto tím neubírá možnost spotřebovat tento statek jiným uživatelem. Nerivalita je pro spotřebu veřejného statku typická a tudíž kvalita je nedělitelná a rovná všem. Veřejný statek je takový statek, který splňuje následující podmínky, které ho vlastně vylučují z možnosti poskytování na základě tržních mechanismů (Hyánek, 2011: str. 38). Ovšem je nutné podotknout, že stát může při poskytování veřejných statků selhat a zde mají možnost vstoupit do hry další aktéři z tržního prostředí, ale také z nestátního neziskového prostředí. V tento okamžik nastává prostor pro spolupráci, participaci a partnerství.

První oblastí veřejné správy je ústřední státní správa, což je veřejná správa vykonávaná státem. Ústřední státní správa je tedy hlavním prostředkem řízení společnosti, která je uskutečňována státem a je autoritativní a nezastupitelná. Činnost státu je uskutečňována státními orgány nebo orgány, na které byl výkon státní správa přenesen. Jedná se o ústřední orgány státní správy (ministerstva), územní orgány státní správy (místní působnost), ostatní orgány státní správy (např. státní fondy) a jiné oprávněné subjekty (veřejná stráž). Státní správa má výkonnou, zákonodárnou, nařizovací a kontrolní pravomoc (Hendrych, 2009: 10-11).

Státní správa může být centralizovaná nebo decentralizovaná. V centralizované státní správě je správa státu uskutečňována jejími ústředními orgány a její byrokracií, a to buď koncentrovanými úřady vykonávajícími svou působnost v rámci určitého odvětví v plném rozsahu na celém území státu (např. Úřad pro ochranu hospodářské soutěže), nebo prostřednictvím dekoncentrovaných úřadů, které jsou podřízeny určitému ústřednímu orgánu například úřady práce Ministerstvu práce a sociálních věcí či finanční úřady Ministerstvu financí. V decentralizované státní správě je výkon státní správy přenesen na decentralizované orgány státní správy či na samosprávné veřejnoprávní korporace. Neznamená to však, že by

se stát dané části státní správy zbavil, neboť stát na její výkon veřejnoprávními korporacemi dohlíží, řídí ho a financuje. Veřejnoprávní korporace proto vykonávají dvojí působnost: vlastní samosprávu a přenesenou státní správu (Koudelka, 2007: 17–18).

Samospráva je druhá oblast veřejné správy, která je vykonávaná jinou institucí, než je stát. Samospráva je nezávislá na státu a je relativně samostatná, jelikož stát vytváří podmínky pro samosprávu, které jsou nutné pro její fungování. Samospráva se tedy řídí zákony, které jsou tvořeny státem, nicméně stát již nemůže zasahovat do rozhodnutí, které vzejdou od samosprávních orgánů (Čmejrek a kolektiv, 2008). Hlavní rozdíl mezi státní správou a samosprávou spočívá v tom, že samospráva nepoužívá státní moc. Nutno podotknout, že stát bez samosprávy může existovat, nicméně samospráva bez státu nikoliv. Dle působnosti se rozlišuje samospráva územní (resp. místní) a zájmová. Územní samospráva se váže k určitému území. Na jednom území téhož státu může působit více územních samospráv různých stupňů. Základním stupněm územní samosprávy je obec, ve větších městech může působit i samospráva městských částí. V úrovni nad obcí může existovat samospráva vyšších územních samosprávních celků, kterých může být i několik (např. v rámci okresů, krajů, provincií, oblastí, zemí apod.) (Koudelka, 2007: 20–21). Samospráva se dělí na územní a zájmovou samosprávu.

Zájmová samospráva se pojí k určité, zejm. výdělečné lidské činnosti. Zájmová samospráva se člení na profesní samosprávu a na akademickou samosprávu vysokých škol. Existují určité profese, které chtějí-li osoby vykonávat, musí se stát povinně členy příslušné profesní samosprávy. Dále profesní samospráva zahrnuje státem vytvořené veřejnoprávní korporace bez nucené příslušnosti, tzn., že stát se členem těchto korporací není pro výkon dané profese povinné (Koudelka, 2007: 21). Profesní samosprávu bez nucené příslušnosti tvoří profesní sdružení, ve kterých se sdružují zástupci profesí, kteří nejsou dle zákona povinni se sdružovat v komorách nebo ti, jejichž zájmy jsou natolik profesionálně nebo regionálně úzké, že je příslušná komora není schopna plně reprezentovat. Profesní samosprávu s povinným členstvím reprezentují profesní komory, které registrují a po odborné a etické stránce kontrolují výkon některých tzv. svobodných povolání. Svobodnými povoláními povinnými se dle daných zákonů registrovat u příslušné komory jsou v České republice např. lékaři (České lékařská komora), stomatologové (Česká stomatologická komora), lékárníci (v České lékárnické komoře), auditoři (v Komoře auditorů ČR), advokáti (v České advokátní komoře), notáři (v České komoře notářů), architekti (v České komoře architektů) atd. Kromě profesních komor v ČR existují Agrární komora a Hospodářská

komora. Tyto komory jsou od roku 1993 charakteristické dobrovolným členstvím (Mansfeldová, Kroupa, 1997: 169). Z tohoto důvodu je řadíme s použitím terminologie Z. Koudelky do profesní samosprávy bez nucené příslušnosti.

Moderní státy nejsou zpravidla schopné vykonávat státní správu pouze prostřednictvím centrálních státních orgánů, proto jsou nuceni zřizovat územní státní správu. V České republice stát pro výkon státní správy využívá existující struktury územní samosprávy, na které v prostřednictvím tzv. přenesené působnosti přenáší některé úkoly státní správy. Orgány územní samosprávy tedy vykonávají vlastní samosprávnou působnost a v přenesené působnosti státní správu. Tento model vztahu územní státní správy a územní samosprávy je označován jako smíšená veřejná správa (Koudelka, 2007, s. 26, Balík, 2009: 13).

Územní samospráva

Politické a společenské události napříč historií ČR ovlivnily vývoj územní správy. Důležitými milníky vývoje územní samosprávy bývá označen rok 1990 a přelom nového tisíciletí, kdy došlo k několika právním úpravám, které měly zásadní vliv na podobu, fungování a postavení územních samospráv v ČR. Dochází zde ke stále většímu podílu samosprávy v záležitostech společenského řízení a rozhodování, která je projevována participací občanů na správě území (Kadeřábková, Peková, 2012: 34).

Územní samospráva určuje základní územní samosprávné celky obce a vyšší územní samosprávné celky kraje. Územní samospráva je součástí veřejné správy a je dána Ústavou. Právní předpisy byly stanoveny zákonem č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších právních předpisů (dále jen „OZ“) a zákonem č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), ve znění pozdějších právních předpisů a zákonem č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze, ve znění pozdějších právních předpisů. Dne 1.7.2016 vstupuje s účinností v platnost Zákon č. 106/2016 Sb., kterým se mění zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 256/2013 Sb., o katastru nemovitostí (katastrální zákon) Nejvýznamnější změnou je aktualizace a rozšíření výčtu smluv, které nelze uzavřít bez předchozího zveřejnění záměru na úřední desce.

Obec je základní územní samosprávný celek a vyznačuje se určitými znaky. Jedná se o vlastní území (jedno či více katastrálních území), vlastní obyvatelstvo (osoby s trvalým bydlištěm či čestným občanstvím), vlastní rozpočet (obec sestavuje svůj vlastní rozpočet a hospodář podle něj, přičemž rozpočet tvoří ekonomický základ obce), samostatnou správu svých záležitostí (jedná se o samostatnou působnost), právní subjektivitu (obec vystupuje v právních vztazích pod svým jménem a může vydávat právní předpisy²⁹) a soustavu orgánů, které zajišťují chod obce orgány zahrnují zastupitelstvo, radu, výbory, komisi, starostu a obecní úřad (Kadeřábková, a Peková, 2012: 36).

Obec vykonává své činnosti v rámci dvou typů působnosti – samostatné a přenesené. Pro samostatnou působnost obce je charakteristické vykonávání záležitostí, které jsou v zájmu občanů obce. V rámci samostatné působnosti obec vydává obecně závazné vyhlášky a vytváří podmínky pro uspokojování potřeb svých občanů, zejména v oblasti bydlení, dopravy, výchovy a vzdělávání, kultury, ochrany veřejného pořádku či v oblasti ochrany a rozvoje zdraví (Kadeřábková, Peková, 2012: 37). Při výkonu přenesené působnosti se obec musí řídit zákony a právními předpisy, které byly vydány státem. Obce se tedy při vydávání nařízení obce musí řídit vůlí státu.

Pro vykonávání daných činností jsou zřízeny orgány obce. Nejvyšší rozhodovací orgán obce je zastupitelstvo, které má pravomoc rozhodovat v záležitostech³⁰ v samostatné působnosti obce. Zastupitelstvo také zřizuje finanční a kontrolní výbory, které slouží jako poradní orgány zastupitelstva. Výkonný orgán zastupitelstva obce představuje rada,³¹ jenž může zřizovat komise, která také slouží jako poradní orgán obce. Jak zastupitelstvu, tak radě se zodpovídá starosta. Každá obec má svůj obecní úřad, který vykonává přenesenou působnost. Následná kontrola výkonu přenesené působnosti v obci je prováděna krajem (Čmejrek a kolektiv, 2011).

Vyšší územní samosprávné celky jsou představeny kraji, kterých je na našem území čtrnáct, včetně hlavního města Prahy. Stejně tak jako obec, má i kraj charakteristické znaky, které jsou podobné znakům obce. Tyto znaky zahrnují vlastní území, které je charakterizováno zákonem. Nutno podotknout, že kraj nesmí zasahovat do samostatné působnosti obce, ale může s obcemi, či jinými kraji v rámci ČR i zahraničí, spolupracovat

²⁹ Nařízení obce – v přenesené působnosti a obecně závazné vyhlášky – v samostatné působnosti.

³⁰ Např. schvalování rozpočtu, vydávání obecně závazných vyhlášek, rozhodování o místním referendu a jiné.

³¹ Zřizována v obcích zpravidla nad 10 000 obyvatel.

při výkonu samostatné působnosti (Čmejrek a kolektiv, 2011). Dalším znakem dle Kadeřábkové a Pekové (2012) je obyvatelstvo (každý obyvatel s trvalým bydlištěm na území obce v územním obvodu kraje), vlastní rozpočet (schvalován zastupitelstvem), samostatná správa svých záležitostí (jedná se o samostatnou působnost jako u obcí), právní subjektivita (kraje mají oproti obcím pravomoc předkládat návrhy zákonů Poslanecké sněmovně) a soustava orgánů (tvořena zastupitelstvem, výbory, radou, komisí, hejtmanem a krajským úřadem). V samostatné působnosti kraj může například zřizovat organizační složky a příspěvkové organizace, schvalovat rozpočet kraje a vydávat vyhlášky, poskytovat věcné a peněžité dary a dotace cílových subjektům či schvalovat koncepce pro cestovní ruch³². V rámci přenesené působnosti kraj je povinen zajistit státní správu ve věcech, které jsou stanoveny zákonem. K zajištění těchto úkolů kraj dostává finanční podporu ze státního rozpočtu (Kadeřábková, Peková, 2012).

Orgány kraje jsou tvořeny zastupitelstvem, které rozhoduje především v oblasti samostatné působnosti a dále může zřizovat výbory. Výkonný orgán kraje v oblasti samostatné působnosti představuje rada,³³ která má v pravomoci zřídit komise, sloužící jako poradní orgány. Zastupitelstvo volí ze svých řad hejtmana, jenž zastupuje kraj navenek a je zároveň členem rady. Dalším orgánem je krajský úřad vykonávající činnost v rámci samostatné působnosti, pokud jsou mu dány úkoly zastupitelstvem nebo radou. V přenesené působnosti vykonává povinnosti, které jsou dané zákonem.

Finanční výdaje mají souvislost se zabezpečením samostatné (samosprávné) i přenesené působnosti (výkonem státní správy). Největší finanční výdaje jsou určeny na provoz vlastním příspěvkovým organizacím v regionálním veřejném sektoru. Druhá velká finanční položka je transferována na provoz veřejných základních škol a třetí objemově největší finanční položka je alokována obecně prospěšným společnostem a občanským sdružením (Wokoun, Mates, Kadeřábková, 2011: 237–238). Do územních rozpočtů jsou zahrnovány i rozpočty dobrovolných svazků obcí a také rozpočty regionálních rad regionů soudržnosti. Financování krajů není soběstačné a je závislé na dotacích státu.

³² Do samostatné působnosti kraje patří také předkládání návrhů zákonů Poslanecké sněmovně, což bylo zmíněno ve znacích kraje.

³³ Počet členů je 9 (v krajích do 600 tis. ob.) nebo 11 (nad 600 tis. ob.).

3.8 Spolupráce

Sociální kapitál lze charakterizovat jako souhrn sociálních vztahů, které může jedinec využít ke svému hmotnému či nehmotnému prospěchu (Sociologický slovník, 1996). Jako vedlejší produkt lidských aktivit může nabývat dvě formy a to závazky a očekávání. Další formou sociálního kapitálu je informační potenciál, který vyplývá ze sociálních vztahů, norem a efektivních sankcí (Coleman, 1994). Sociální kapitál může mít řadu funkcí a struktur a do jaké míry budou funkční je individuální, jak bude tento potenciál využit. Faktory sociálního kapitálu je třeba v určitém kontextu analyzovat a vzhledem k sociokulturnímu a politickému prostředí s nimi zacházet citlivě (Berman, 2001: 34–42). Hodnocení produktivity sociálního kapitálu je velice složité a může být ovlivněno řadou měnících se faktorů. Koncept sociálního kapitálu vzhledem k jeho měření může být vymezením mezilidské důvěry, vzájemných vztahů i regionální důvěry (Zich a Anýžová, 2016: 85), kde může ukázat vzájemné lokální vztahy v rozličných sociálních skupinách. Odlišnost míry důvěry tzv. elitních sociálních skupin může mít vliv na povahu kolektivního a institucionálního sociálního kapitálu v příslušné lokalitě. Putman (1993) poukazuje na významný vztah regionální vlády a indexem občanskosti, což pak vypovídá o úrovni občanské společnosti z hlediska propojení sociálního a politického života. Index občanskosti vypovídá o úrovni politických elit a jejich postoje k občanské společnosti a spolupráci při řešení rozličných společenských problémů. V této souvislosti je třeba zmínit pojem klientelismu. Klientelismus představuje permanentně se rozšiřující systém více či méně skrytých vazeb a kontaktů především mezi světem politiky a byznysu. Explicitně vyjádřeno – o poskytnutí dotace rozhodují (nebo mají na rozhodnutí vliv) v krajském formátu zpravidla politici, které zvolili občané buď přímo či jsou to členové stran a sdružení, které byly ve volbách úspěšné. Neformální konexe a vazby pak nelze nikdy z celého procesu rozhodování vyloučit. (Klíma, 2015).

Putman (1995) poukazuje na významnou souvislost důvěry a členstvím v dobrovolném sdružení. Význam a zajímavost sociálního kapitálu pokud je vložen do fungování celé společnosti v souvislosti s fungováním ekonomického i kulturního kapitálu s ohledem na politické souvislosti (Bourdieu, 1986: 249). Dále poukazuje, že množství sociálního kapitálu není dáno jen individuálním aktérem, ale záleží na množství sítí, které dokáže efektivně využít. Občanská angažovanost přispívá prostřednictvím sociálního kapitálu ke společenské a demokratické stabilitě státu, což nedává pouze pocit jistoty jedinci, ale občanské společnosti i společnosti jako takové z různých úhlů pohledu. Toto vnímání dává základ pro paradigma

i pro empirické zkoumání sociálního kapitálu individuálního a kolektivního (Šafr, Sedláčková, 2006:3). Vajdová (1996) poukazuje na významný vliv na spolupráci i v nepolitických postojích založených všeobecné důvěře vyplývajících z kulturních tradic lokality. Úroveň sociálního kapitálu pochopitelně ovlivňuje i soubor mnoha dalších faktorů zejména ekonomického, sociálního, demografického a geografického charakteru (Majerová, Kostelecký a Sýkora, 2011). Upozorňuje, že sociální kapitál a jeho distribuce nemusí být v regionu rovnoměrná a jeho úroveň se může lišit v jednotlivých komunitách lokality způsobená odlišnou demografickou i ekonomickou strukturou obyvatelstva. Kvalita života má v sobě řadu nemateriálních indikátorů včetně kulturních, intelektuálních a lidských kapitálů a společně s institucemi se stává velmi důležitým nástrojem lokálního rozvoje a dosahování efektivních cílů při regionálním i rurálním rozvoji (Lošťák, 2006: 44). Při zacházení s těmito nástroji vstupují do procesu jedinci, ale zároveň existují nezávisle na těchto jedincích, vzniká tak duální charakter subjektu a objektu, což se může promítnout do rozhodování aktérů při realizaci cílů regionálního a rurálního rozvoje.

Při realizaci cílů regionálního a lokálního rozvoje je nezbytná kooperace a efektivní spolupráce jednotlivých aktérů. Pojem spolupráce jako takový lze definovat mnoha způsoby. Mnoho zdrojů uvádí definici spolupráce zejména v kontextu pracovní spolupráce³⁴. Jednu z těchto definic uvádí také americká vládní agentura Internal Revenue Service (IRS)³⁵ která o partnerství (spolupráci), vymezuje následovně: *„Partnerství je vztah, který existuje mezi dvěma nebo více osobami za účelem provozování živnosti nebo podnikání. Každá zainteresovaná osoba přispívá finančně, majetkem, prací nebo dovednostmi a očekává se, že se podílí na zisku a ztrátách“* (IRS, 2015). Spolupráce je charakterizována malou mírou vzájemné provázanosti, není třeba ji zasazovat do širšího kontextu a bývá uzavírána na omezenou dobu. Každá ze spolupracujících stran si udržuje svou kontrolu nad tím, co je předmětem spolupráce, jedná se o souběžnost práce (OSF, 2001). Obecně lze říci, že spolupráce je založená na společném úsilí, které je zaměřená na dosažení prospěchu všech, kteří jsou do dané spolupráce zapojeni. V tomto ohledu autoři Montuori a Conti (1995) zmiňují, že partnerství nemá pouze jednu podobu, nicméně má několik významů. Partnerství můžeme definovat například z hlediska obchodu, partnerského vztahu mezi jedinci,

³⁴ S ohledem na téma nebude v práci dále popisována spolupráce z hlediska businessu či jiných oblastí, nýbrž jako spolupráce třetího sektoru a samosprávy.

³⁵ Finanční úřad Spojených států, je velmi mocnou vládní agenturou spadající pod ministerstvo financí.

obchodními společnostmi či týmové spolupráce. Spolupráce přináší víc, než kdyby byly stejné prostředky věnovány několika projektům realizovaným samostatně každým z účastníků. Ale nejen to: prokazuje se (Štogr, 2001), že společný program dosahuje výsledky, které by jednotliví aktéři samostatně dosáhnout nemohli. Velký sociologický slovník (1992) vysvětluje spolupráci jako kooperaci, což je specifický druh sociální interakce. Je charakterizována tím, že zúčastněné strany lépe dosáhnou cílů činností, když se i ostatní účastníci mohou dostat do svých cílových oblastí.

Charakter spolupráce vystihuje Ondrušek (2000), jenž v rámci fungování NNO zdůrazňuje fakt, že schopnost spolupracovat s různými partnery je nevyhnutelná pro naplnění cílů. Druhý pohled vnímá spolupráci jako proces, kdy dochází k identifikaci problému, přichází vzájemná participace a dochází k vyřešení problému.

Hušková (2006) charakterizuje partnerství jako významný prvek k lepší soudržnosti, vzájemné spolupráci, formulaci a realizaci projektů či efektivnějšímu hledání a využití zdrojů. Partnerství a spolupráce také prohlubují znalosti a zkušenosti zúčastněných a rozšiřuje kontakty. Společně také mají větší vliv na okolí v rámci prosazování svých zájmů a projektů. Autorka dále zdůrazňuje skutečnost, že výsledky, které jsou dosažené společným úsilím v rámci partnerství, jsou těžko dosažitelné jednotlivci.

Participací lze chápat aktivitu občanů na základě dobrovolnosti a možnosti ovlivnit místní politiku, což je možné charakterizovat jako institucionálně politickou participaci. Svým úzkým vymezením se ovšem liší od širšího pojetí lokální participace, která se může podílet na ekonomickém, společenském a kulturním dění v obci a do určité míry může mít i politický význam (Čermák, Vobecká, 2011: 17).

Pojem třetí sektor, který se vžil jako synonymum neziskového sektoru, se považuje jako pojítko mezi ekonomickou sférou a státem a vyjadřuje skupinu soukromých organizací poskytujících služby ve veřejném zájmu (Etzioni, 1973).

K tomu, aby vzájemná spolupráce byla efektivní, jsou nezbytné tři hlavní faktory úspěchu. Prvním faktorem je odpovědnost jak vedoucích osob, tak ostatních členů, jenž je doplněna čestností, poctivostí, otevřeností a respektem zainteresovaných. Druhý faktor představuje komunikace, která zahrnuje diskuzi, naslouchání a ochotu pomáhat. Organizace je třetí faktor, jenž funguje díky přísně nastaveným pravidlům. Díky tomu jsou překonávány možné finanční nebo legislativní problémy (Frank, Smith, 2000).

Z předchozích definic spolupráce, její podmínek a možných překážek lze konstatovat, že hlavní podmínkou pro účinnou spolupráci je nutné mít společný cíl. Dále je nutné znát tamní prostředí, strukturu místních autorit a směr finančních příspěvků. Schopnost komunikovat a určité dovednosti jsou také nezbytným aspektem partnerství. Podstatné jsou také znalosti právních norem, partnerského postavení, zaměstnanců, předchozích zkušeností s procesy a jiné. Partneři se také musí vyvarovat jistým krizovým situacím jako například dominance jednoho nad druhým, apatii, strachu, zneužití či morální převaze. Je nutné si vymezit koncepční prostor, což vede k efektivní spolupráci (Salomon, Toepler, 2015). Nicméně nejdůležitější podmínkou efektivního partnerství a spolupráce je společný zájem. Lze konstatovat, že spolupráce je jednou z nejdůležitější složky, která je nutná k rozvoji jak veřejné správy, tak soukromého sektoru a nevládního neziskového sektoru.

Modely vztahů nestátních neziskových organizací a státu

Z modelu národního hospodářství (obrázek 2) vyplývá, že úlohou nestátních neziskových organizací je vyplnit prostor mezi státem a trhem z čehož lze konstatovat, že případné selhání jednoho sektoru doplní další sektory. Přednosti státního sektoru spočívají v efektivnějším rozhodování ve prospěch veřejných statků než trh, který rozhoduje na základě ekonomické efektivnosti a soukromými statky. Naopak riziko selhání státu může nastat při odcizení zvolených reprezentantů vzhledem k voličům a veřejným zájmům. Ovlivňování politických rozhodnutí může nastat při převaze zájmů koncentrovaných nad zájmy většiny, což mohou ovlivnit další faktory jako například média, lobbingu nebo problémy s vlastním byrokratickým systémem. (Weimer a Vining, 1992). V takových případech se otvírá prostor pro fungování občanského sektoru zastoupeného nestátními neziskovými organizacemi a je zde možnost participovat na věcech veřejného zájmu. Ovšem i zde může nastat riziko selhání, což vyplývá z charakteru vzniku nestátních neziskových organizací, zvláště u menších méně formalizovaných organizací. Selhání u tradičních a organizačně upevněných organizací bývá méně časté a naopak takové organizace hledají vlastní řešení, jak spolupracovat při řešení vzniklých problémů.

Existuje několik modelů vztahů nestátních neziskových organizací a státu, záleží na úhlu pohledu nebo hledisku vnímání. Ve většině případů jde o spolupráci (Frič, 2000; Kutí, Kralík a Barabás, 2000) a jen v malém množství případů o partnerství. Podle Salomona a Anheira (1994: 104) existují tři modely partnerství: tzv. německý model korporativní, který zpravidla

tvoří několik asociací nestátních neziskových organizací zabývajících se důležitými společenskými oblastmi a vláda je povinna s nimi vést dialog; tzv. americký model zájmových skupin, který je postaven na lobbingu a může ovlivnit až legislativní řízení; tzv. britský model je model programové spolupráce. Potůček (2005: 177) uvádí, že většina tzv. starých nestátních neziskových organizací se kloní k modelu korporativnímu a tzv. nové nestátní neziskové organizace nemají jasno, ke kterému z dalších dvou modelů je lepší se přiklonit. Každý z uvedených modelů má své přednosti i může generovat problémy. Například model programový je více o kompromisu a otevřenosti než je model zájmový. Optimální a vyvážené partnerství mezi státním a neziskovým sektorem se buduje jen velmi těžko a pomalu. Bútora (1995: 20). Institucionální a oficiální postoj státního sektoru k centrálnímu a formálnímu přístupu jen velmi těžko buduje princip subsidiarity. Princip je sice vnímán a akceptován, ale často jde o formální přístup, který jen v malé míře odpovídá skutečnosti. V častých případech jde o formální vztah a lokální samospráva se chová k principu subsidiarity neutrálně nebo i negativně s představou že jsou manipulovány a zneužívány jen nástroje (Regulska: 1999: 187). Mohou pak nastávat až odtažité vztahy s pocitem ukřivdění na straně nestátních neziskových organizací a pocitem nadbytečné autority na straně místní správy (Frič, 2000: 54-57). Nestátní neziskové organizace, které vznikají ze strany občanů na dobrovolné bázi a podílí se na společenském dění, prokazují, že mají zájem o aktuální problematiku ve společnosti a není jim lhostejná nebo, že byli požádáni se k problému vyjádřit, zaujmout nebo mohou přímo zaktivizovat i jinak pasivní občany (Badescu; Sum a Uslaner, 2004).

Partnerství je v současnosti pojem hojně užívaný v souvislosti v souvislosti spolupráce mezi obcemi; partnerstvím obcí a jiného subjektu např. s podnikatelskou sférou (projekty veřejného a soukromého sektoru tzv. PPP projekty) nebo politické participace občanů v obci v lokální politice anebo subjekty v rámci místních akčních skupin (MAS) se zapojením občanů do realizace projektů realizovaných prostřednictvím těchto aktivit (Lošťák, 2010). Za partnerství lze také považovat účast obcí v komunitním plánování sociálních služeb, kterého se zpravidla účastní i nestátní neziskové organizace působící v oblasti sociálních služeb.

Modely vztahů státu a nestátních neziskových organizací mohou být v zásadě buď spolupracující (kooperativní) nebo konfliktní. Pro kooperativní vztah můžou nastat dva základní scénáře spolupráce. Frič (2000: 23) uvádí scénář průběžné spolupráce, který spočívá v identifikaci problému neziskovým sektorem a společně se státem se snaží problém řešit.

Princip scénáře odložené spolupráce je založen na principu řešení identifikovaného problému pouze ze strany nestátní neziskové organizace. Za určitou dobu ale stát najde shodu a ochotu spolupracovat s neziskovým sektorem, jelikož řešení problémů je ve veřejném zájmu (Škrabelová, 2002: 51).

Modely vztahů podle financování Ondrušek, (2000: 109) uvádí čtyři modely k poskytování finančních služeb mezi státem a nestátní neziskovou organizací. První model dominujícího státu určuje dominantu státu při financování a poskytování sociálních služeb. Sociální služby jsou tedy hrazené státem a poskytují ji státní zaměstnanci. Model dominujícího třetího sektoru je opakem předchozího prvního modelu. Dominantní roli zde má právě třetí sektor, jak při financování, tak při poskytování sociálních služeb. Duální model nastává, když nestátní neziskový a státní sektor společně zajišťují stabilní chod sociálních služeb. Neziskový sektor zde vyvažuje a doplňuje služby, které nejsou pokryté státem. Poslední model uváděný je nazýván modelem spolupráce, kdy na zabezpečení služeb se podílí jak stát i neziskový sektor. Obvyklou formou tohoto modelu je to, že stát zajišťuje finanční prostředky a neziskový sektor poskytuje sociální služby.

Z výše uvedených informací je zřejmé, že vzájemný vztah mezi státem a neziskovým sektorem má několik různých variant. V některých případech má neziskový sektor významnou roli, v jiných případech je tento sektor opomíjen.

3.9 Sociální služby

Sociální služby jsou součástí sociální politiky státu. Sociální politika je řeší sociální problémy na státní, regionální i lokální úrovni. Sociální služby jsou veřejné statky a jsou poskytovány občanům v obtížné životní situaci, která může mít nepříznivé sociální dopady na regionální rozvoj (Wokoun, 2008: 187). Tyto služby pomáhají občanům tuto situaci zvládnout a pomoci lidem udržet si nebo získat svoji pozici ve společnosti, regionu nebo lokalitě (Matoušek, 2011: 9). Sociální služby jsou poskytovány podle principu subsidiarity, kdy se každý snaží pomoci sám sobě z vlastní pozice, pokud toto nelze splnit, obrací se o pomoc na svoji rodinu a nejbližší a teprve potom na obce, krajské a státní orgány a na nestátní neziskové organizace

V oblasti sociálních služeb přinesl nový Zákon o sociálních službách, který nabyl účinnosti dnem 1. ledna 2007. Jeho hlavním cílem má být vytvoření podmínek

pro uspokojování oprávněných potřeb lidí, kteří jsou oslabeni v jejich prosazování (Michalík, 2008: 9). Zákon č. 108/2006 Sb. je komplexní právní normou, která přináší úpravu vztahů při poskytování sociálních služeb. Tento zákon byl novelizován zákony č. 29/2007 Sb., 213/2007 Sb., 261/2007 Sb. a 313/2013 Sb. Jeho ustanovení provádí vyhláška Ministerstva práce a sociálních věcí ČR č. 505/2006 Sb. (Michalík, 2009: 15).

Konečným stavem změn, který postupně nastal u zákona o sociálních službách, by měla být dle Zatloukala (2008: 27) dostupnost, efektivita, kvalita, bezpečnost a hospodárnost sociálních služeb. Za nejdůležitější je považována kvalita a dostupnost, které jsou základním pilířem systému sociálních služeb. Dostupnost služeb by měla být zajištěna komunitním plánováním a zaváděním standardů kvality sociálních služeb.

Principem komunitního plánování je pokrytí dostupnosti sociálních služeb v daném regionu a zároveň potřeb, které nejsou naplněny. Srovnáním těchto dvou základních ukazatelů a to v souladu s množstvím finančních prostředků, které obec na sociální služby vynakládá, vzniká v procesu vzájemných diskusí komunitní plán, který vzejde ze vzájemné spolupráce. Komunitní plánování představuje cyklický a opakující proces. Plánování sociálních služeb probíhá za účasti celkové tzv. komunity, tedy zástupců uživatelů, poskytovatelů a zadavatelů sociálních služeb, ale i dalších aktérů. Komunitní plánování sociálních služeb je cyklický proces a nejdůležitější body se v určitých intervalech vždy opakují z důvodu sledování toho, jak je komunitní plán naplňován, co se již podařilo realizovat nebo ve kterých oblastech je nutné stávající způsob naplňování změnit (Pilát, 2015).

Hlavními účastníky komunitního plánování jsou uživatelé (klienti) sociálních služeb. Uživatelé lze chápat každého, kdo se dostal do nepříznivé sociální situace a potřebují využít pro ně určené sociální služby. Připomínky uživatelů v komunitním plánování sociálních služeb jsou nepostradatelné a mohou vytvářet případný tlak na konečnou podobu sociálních služeb (Matoušek, 2011: 113).

Poskytovatelé sociálních služeb jsou subjekty, které služby poskytují a nabízejí, bez ohledu na to, zda jsou organizacemi zřizované obcí, krajem nebo jsou nestátní neziskové organizace, případně zřízené státem nebo naopak privátní. Poskytovatelé musí být obeznámeni s celým systémem fungování sociálních služeb i provozem. Zadavatelé sociálních služeb se chápou zejména obce a kraje. Zadavatelé jsou odpovědní za zajištění sociálních služeb v příslušném regionu. Vstupují do procesu plánování sociálních služeb a jsou odpovědní za výstup komunitního plánování (Matoušek, 2011: 12).

Podle zákona o sociálních 108/2006 Sb., jsou rozděleny podle cíle a zaměření do třech základních skupin. Je to sociální poradenství, služby sociální péče a služby sociální prevence. Formy sociálních služeb jsou rozděleny podle zákona 108/2006 Sb., o sociálních službách, na pobytové, spojené s ubytováním v zařízení sociální péče, na ambulantní služby, které jsou službami, za kterými osoba dochází, je doprovázena nebo dopravována do zařízení sociálních služeb a součástí služby není ubytování a v poslední řadě na terénní služby, které jsou poskytovány v přirozeném prostředí uživatele.

Stát svou sociální politiku provádí na ústřední či regionální úrovni. A to buď přímo, nebo samosprávnými orgány. Nejmenší samosprávnou jednotkou státu je obec. Poskytování sociálních služeb spadá do její působnosti. Působnost obcí s rozšířenou působností a obcí je vymezena v § 92 a § 94 zákona o sociálních službách. Obce s přenesenou působností zasahují do lokálního uspořádání sociálních služeb v rámci výkonu státní správy v přenesené působnosti (příspěvek na péči, dávky pomoci v hmotné nouzi, sociálně-právní ochrana dětí, kolizní opatrovnictví při uzavírání smluv o poskytování sociální služby apod.). Obce zřizují 30 – 40 % pobytových služeb sociální péče pro seniory. Jsou hlavními zřizovateli nebo poskytovateli pečovatelských služeb, azylového bydlení, sociálního poradenství, odlehčovacích služeb a denních center a stacionářů (Horecký, 2011: 28). Horecký dále upozorňuje, že ze strany obcí je péče o občany prostřednictvím sociálních služeb spíše dobrovolnou, nesankcionovatelnou a fakultativní aktivitou, která závisí mimo jiné i na prioritách, postojích a znalostech vedení jednotlivých měst a obcí.

Kraje si pak vypracovávají na základě § 3 písm. h) Zákona o sociálních službách č. 108/2006 Sb. v platném znění § 3 písm. h vypracovávají strategie, které jsou zpracovávány ze zákona na období 3 let a jsou podkladem pro financování sociálních služeb ze státního rozpočtu. Strategii v oblasti sociálních služeb pro období (v aktuálním období jde o rok 2018–2026) a Střednědobý plán sociálních služeb (2018–2020), Oba dokumenty se většinou zabývají především rozvojem sítě sociálních služeb a jsou v nich formulovány požadavky na služby zajišťované v síti sociálních služeb, cíle v oblasti resortní spolupráce i meziresortní spolupráce v oblasti zdravotnictví a školství, a zpravidla se také zabývají vazbou sociálních služeb na oblast sociálního bydlení a často se dotýkají i vývoje požadavků na oblast infrastruktury sociálních služeb. V rámci příprav může probíhat sběr podnětů od veřejnosti, obcí i poskytovatelů sociálních služeb (MPSV, 2015).

Do nestátních subjektů, které poskytují sociální služby, patří fyzické a právnické osoby, např. sdružení, hnutí, spolky, nadace, zaměstnavatelé. Tyto subjekty jsou nepodnikatelské nebo podnikatelské. Mezi podnikatelské subjekty patří zaměstnavatelé, kteří rozvíjejí sociální politiku vůči svým zaměstnancům, ale sociální činnost a poskytování sociálních služeb může být i jejich podnikatelským programem. Nejčastěji však usilují o pomoc občanům občanská sdružení, nadace, obecně prospěšné společnosti, zájmové a církevní organizace a podpůrné spolky. Tyto organizace jsou označovány jako neziskové, protože zisk není cílem jejich snažení (Matoušek, 2007: 172).

Stát ale musí garantovat občanům základní ústavní práva a zákonem stanovenou úroveň a rozsah poskytovaných služeb. Proto jsou vytvořeny mechanismy kontroly činností subjektů poskytujících tyto služby. Sociální služby lze poskytovat pouze na základě oprávnění k poskytování sociálních služeb, které vzniká rozhodnutím o registraci, vydaným příslušným krajským úřadem. Registraci je možné registrujícím orgánem zrušit, pokud nejsou splněny podmínky registrace, došlo k závažnému porušení povinností nebo nejsou naplňovány standardy kvality poskytovaných služeb. (Matoušek, 2007: 172). Důležitým kontrolním mechanismem poskytování sociálních služeb je zavedení inspekce poskytování sociálních služeb, kterou provádí krajský úřad. Průša (2011: 20) upozorňuje na skutečnost, že bohužel zatím nedochází k rozvoji žádoucích terénních a ambulantních forem péče a ve vybavenosti jednotlivých regionů České republiky sociálními službami existují velké rozdíly.

Sociální služby mezi lety 1990 a 2014

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, který je stále platný, již přesně popisuje druhy a formy sociálních služeb, podmínky jejich poskytování, kvalifikaci sociálního pracovníka a financování soc. služeb včetně víceletého. Je zde popsáno vícezdrojové financování složené z dotace z veřejných rozpočtů, ať už státních, krajských či obecních, a úhrady klienta za poskytované služby z nově zavedeného příspěvku na péči. Vybavenost jednotlivých regionů sociálními službami byla z počátku dána tzv. normativy, ale nejvíce ji ovlivnila míra zájmu dřívějších okresních úřadů o zabezpečení potřeb svých občanů v této oblasti. V té době došlo k vytvoření široké nabídky sociálních služeb, ať už jsou to služby registrované nebo služby navazující, které sice nepodléhají registraci, ale jsou pro klienta mnohdy stejně nezbytné.

Sociální služby po roce 2015

V roce 2015 přeneslo MPSV ČR kompetence k financování sociálních služeb na kraje. Jde o dvoustupňové dotační řízení, kdy na základě žádosti kraje rozhodne MPSV ČR o poskytnutí dotace jednotlivým regionům. Povinnosti kraje při zajištění sociálních služeb jsou uvedeny v § 95, g) zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, a jde zejména o financování běžných výdajů souvisejících s poskytováním základních druhů a forem sociálních služeb v rozsahu stanoveném základními činnostmi u jednotlivých druhů sociálních služeb. Kraj po schválení dotace ministerstvem následně vyhlásí dotační řízení pro jednotlivé poskytovatele sociálních služeb ve svém regionu. Logickým souvisejícím krokem bylo vytvoření standardů registrovaných sociálních služeb. Standardy jasně stanovují kvalifikační předpoklady sociálních pracovníků a kvalitu služeb, sjednocují ji pro celé území České republiky, pro poskytovatele všech právních forem, a tím tuto kvalitu zajišťují pro všechny klienty bez rozdílu.

K tomu, aby sociální služby poskytovaly potřebnou a efektivní pomoc potřebným občanům je nezbytná komunikace mezi poskytovateli služby, obcemi a krajem, který tyto služby financuje. Lze určit tedy tři cesty spolupráce. První cestou je spolupráce mezi jednotlivými úrovněmi veřejné správy o nastavení sítě sociálních služeb a jejím financování. Do této spolupráce v častých případech nejsou organizace jako poskytovatelé sociálních služeb povolávány. Druhý typ spolupráce lze nazvat komunikací o finančním zajištění, což je formalizovaná žádost o dotaci na vyrovnávací platbu, kde je organizace v roli žadatele a kraj v roli plátce. Pomyslný třetí typ komunikace je o nastavení sociálních služeb, potřebách občanů a kvalitě spolupráce mezi poskytovateli a krajem, která by měla probíhat na úrovni rovnocenného partnerství, protože společným cílem organizací soc. služeb a kraje je spokojenost občana - klienta sociálních služeb.

Pro stabilizaci a zefektivnění sociálních služeb postupně vznikají na krajské úrovni střednědobé plány rozvoje sociálních služeb a z nich vycházející akční plány, je vytvořena síť registrovaných sociálních služeb. Obsahem plánů rozvoje sociálních služeb je vymezení sítě registrovaných sociálních služeb na území kraje. Nedílnou součástí krajských plánů je také definice optimálních nákladů na zajištění této sítě. Organizace, které kraj zařadil do své sítě poskytovatelů, jsou pověřeny poskytováním služby obecného hospodářského zájmu a mohou tedy žádat o dotaci na poskytování registrovaných sociálních služeb (tzv. vyrovnávací platba). Proces tvorby střednědobého plánu se v jednotlivých krajích také mírně liší. Obce

s rozšířenou působností úzce spolupracují s krajem při určování sítě soc. služeb a tedy i při tvorbě střednědobého plánu (doporučení MPSV, 2015). V některých krajích se při tvorbě plánu vychází i z komunitních plánů v jednotlivých obcích, ale tento mechanismus naráží na problém "bílých míst", kdy ne všechny obce tyto plány vytváří. Je také na rozhodnutí kraje, zda pracovní verzi střednědobého plánu poskytne veřejnosti do připomínkového řízení. Pokud tak učiní, pak v tomto procesu mohou své připomínky zasílat i NNO, které sociální služby poskytují. Nicméně konečnou odpovědností za nastavení sítě služeb, a tedy i za obsah střednědobého plánu rozvoje, nese kraj. Nese totiž současně odpovědnost za finanční udržitelnost registrovaných sociálních služeb, protože i kraj sám je žadatelem o dotaci z MPSV ČR, jenž poskytne finanční prostředky podle tzv. směrného čísla³⁶ MPSV také stanovuje maximální výši dotace pro jednotlivé typy služeb, a to počtu klientů, kapacity lůžek, počtu intervencí, pracovníků v přímé péči atd. Jde o velmi sofistikované výpočty, ale jejich nevýhodou je plošnost, která nepostihuje regionální rozdíly, výkyvy v čase ani individuální potřeby jednotlivých poskytovatelů služeb.

V některých krajích přetrvává vztah kraje a poskytovatele sociálních služeb jako vztah úřadu a prosebníka o dotaci. Je nutné stále zdůrazňovat, že organizace poskytující sociální služby vykonávají službu pro občany, kterou na ně po roce 1989 přenesl stát. A na to, aby tuto službu za stát mohly organizace realizovat, jim stát prostřednictvím krajských úřadů poskytuje z veřejných rozpočtů finance, potřebné k pokrytí nákladů. V souladu s evropskou metodikou se tedy nově nazývají "vyrovnávacími platbami" pro zajištění služeb obecného hospodářského zájmu, k jejichž poskytování byly krajem vybrány. Úřady na všech úrovních, tedy i krajský úřad, by měly být partnerem poskytovatelům, kteří "za ně" vykonávají péči o znevýhodněnou skupinu občanů. Tím samozřejmě není nijak zpochybněna povinnost příjemců těchto dotací vést nezbytnou agendu, strpět kontrolu čerpání financí z veřejných zdrojů, poskytovat krajskému úřadu součinnost a údaje potřebné ke srovnávání a vyhodnocování sociálních služeb.

Jde spíše o to, aby vyžadovaná administrativa spojená se žádostí o dotaci nepřevážila samotnou práci s klientem, a aby sankce byly vyžadovány při zásadním pochybení při hospodaření poskytovatelů služeb s veřejnými financemi, nikoli za drobné administrativní nedostatky. Úřad je bohužel někdy příliš zaměřen na správnost vykazování, přesnost

³⁶ Směrné číslo je částka stanovená na základě algoritmů schválených vedením resortu a po schválení částky celkového ročního objemu finančních prostředků v tomto ukazateli pro příslušný rozpočtový rok

vyplňování formulářů a přes dokladování výkonů nevidí skutečně vykonanou sociální práci. Sankce za nedodržení smluvních podmínek jsou mnohdy velmi podobné při závažném porušení rozpočtové kázně a při drobném nedostatku při vykazování, často stejně drakonické. V situaci, kdy se často a opakovaně z rozhodnutí veřejné správy mění typy jednotlivých formulářů, každý kraj má svůj způsob vykazování, je administrativa v sociálních službách nesmírně náročná a zatěžující.

3.9.1 Financování sociálních služeb

Financování sociálních služeb probíhá formou dotací ze státního rozpočtu a z rozpočtu krajů a obcí. Od roku 2008 jsou Krajské úřady povinny provádět finanční kontroly využívání dotací. (Králová, Rážová, 2012: 195) Sociální činnost je financována státem z daní či veřejných příjmů a majetku. Kraje či obce získávají finance na sociální služby ze státního rozpočtu. Novela zákona o sociálních službách upřesnila pravidla pro poskytování dotací na financování sociálních služeb a od roku 2015 přešla do kompetence krajů. Nově je zákonem stanovena výše procentního podílu každého kraje na celkovém ročním objemu finančních prostředků vyčleněných ve státním rozpočtu. Došlo tak k větší provázanosti na střednědobé plány rozvoje sociálních služeb kraje. Kraj má povinnost určovat síť sociálních služeb na základě zjištěných potřeb obyvatel. V říjnu 2014 již bylo vyhlášeno Ministerstvem práce a sociálních věcí dotační řízení v oblasti sociálních služeb s nadregionální a celostátní působností. V §85 odst. 1. zákona č. 108/2006 Sb. o sociálních službách je uvedeno, že účelem dotace ze státního rozpočtu je financování běžných výdajů, které souvisejí s poskytováním základních činností sociálních služeb. Míra podpory se řídí principy a prioritami dotačního řízení. Dotaci lze poskytnout pouze poskytovateli, který má oprávnění k poskytování sociálních služeb tzv. registraci anebo je zapsán v registru poskytovatelů sociálních služeb. Dotaci ze státního rozpočtu je možné poskytnout pouze na úhradu nákladů na poskytování základních druhů a forem sociálních služeb v rozsahu stanoveném základními činnostmi při poskytování sociálních služeb pro příslušný druh sociální služby a neposkytuje se na zajištění fakultativních činností. Posuzování žádostí o dotaci vychází z dané metodiky Ministerstva práce a sociálních věcí České republiky.

Kraje na provoz zařízení sociálních služeb dostávají ze státního rozpočtu finanční prostředky určené na výkon svých zřizovatelských funkcí k zařízení sociálních služeb. O rozdělení těchto prostředků na jednotlivá zařízení sociálních služeb rozhodují kraje

v samostatné působnosti a je plně v jejich kompetenci, jakým způsobem tyto prostředky rozdělí. Jde o účelovou dotaci ze státního rozpočtu nepodléhající finančnímu vypořádání za příslušný rok se státním rozpočtem. Podobně se dotují rozpočty obcí v rozměrech podle jejich velikosti (Tomeš a kol, 2009). Při financování sociálních služeb jsou respektována pravidla a obecné principy financování veřejných služeb v podobě zásady: účelnost, hospodárnost a efektivnost. Tady může vznikat určitá polemika odborníků i praxe, že současný systém financování sociálních služeb není efektivní, optimální a zcela spravedlivý. Je tedy potřeba hledat a najít řešení při koncipování trendů financování sociálních služeb na období do roku 2020 (Národní strategie rozvoje sociálních služeb pro období 2016–25, 2016). Zásadní změny včetně legislativních se v současné době týkají implementované vize decentralizovaného modelu financování, kdy garantem sociálních služeb jsou jednotlivé kraje a financování bude uskutečňováno mezi aktéry uživatel – kraj – stát. Všechny úrovně poskytovatelů sociálních služeb hledají zdroje, jak efektivně naplnit pokrytí financování sociálních služeb, aby se naplnila kvalita života uživatelů v poskytované úrovni.

3.9.2 Demografický vývoj a sociální služby

Stárnutí je součástí kontinuální proměny a je individuální, ve kterém končí střední věk a začíná stáří. Z tohoto důvodu existuje řada přístupů a metod konstrukce objektivního měřítka stáří (Stuart-Hamilton, 1999). Nejběžněji používaným měřítkem stáří bývá chronologický (kalendářní) věk. V pozdně moderních západních společnostech se za znak počátku stáří mnohdy považuje ukončení pracovního poměru a odchod do důchodu. Tímto je utvořena zvláštní sociální kategorie - kategorie starých osob, definovaných jako závislá skupina, jejíž členové by neměli pracovat, ale naopak potřebují ekonomickou a společenskou asistenci, kterou mají poskytovat mladší členové společnosti. Věk vymezující odchod do důchodu se většinou pohybuje v rozmezí 60 až 65 let. Většina gerontologů pro označení začátku stáří rovněž volí hodnoty mezi 60 a 65 lety. Takto jej vymezují především z toho důvodu, že zhruba v tomto období dochází k evidentním fyzickým a psychologickým změnám. V tomto kontextu Vohralíková a Rabušic (2004) uvádějí, že určení věkové hranice stáří je ustáleným pravidlem, které vzniklo z potřeb administrativy sociálního státu. V souladu s výše uvedenými přístupy i další sociologickou a demografickou literaturou budeme pro účely tohoto textu používat věkovou hranici 65 let, pojmem „seniorská populace“ se obecně považují osoby ve věku 65 a více let.

Více autorů se shoduje, že stárnutí je velmi individuální. Každý stárne jiným tempem. V této skupině se vyskytují zdraví i nemocní jedinci, ale všichni mají nárok na odpovídající zdravotní i sociální péči, která zachová jejich důstojnost i ve vysokém věku (Dvořáčková, 2012: 9 -11). Největší změny stáří se dle Hudákové a Majerníkové (2013: 25) začínají vyskytovat u osob ve věku nad 75 let. Funkční omezení, které v této době v souvislosti s polymorbiditou přicházejí, a z něj vyplývající závislost je pro seniory větší zátěží než samotná nemoc. Žumárová (2012: 121) označuje za soběstačného toho, kdo nemá výrazné omezení tělesných ani duševních schopností a samostatně schopen bez pomoci a asistence druhých osob existovat ve svém domácím prostředí a adekvátně se postarat o sebe a svou domácnost. V opačném případě člověk potřebuje pomoc, podporu nebo dohled jiné osoby, a tudíž je závislý.

U seniorů probíhá řada morfologických i funkčních změn, které mají vliv na jejich vzhled i chování. Senior se více zabývá sám sebou, objevují se pocity introvertního zaměření, nedůvěry a nejistoty. Stárnutí je spojeno se změnami osobnosti v negativním slova smyslu a tyto změny ztěžují seniorům adaptaci na nové prostředí. V důsledku bio-psycho-sociálních změn dochází k vyčleňování starších lidí ze společnosti. Senioři mají problémy s navazováním nových vztahů a zvyšuje se strach z osamělosti a opuštěnosti. Snižuje se manuální zručnost a nastávají problémy s orientací. (Dvořáčková, 2012: 12,15)

Hudáková a Majerníková (2013: 47) upozorňuje, že senioři žijící v domově pro seniory trpí častěji negativními pocity než ti, kteří žijí ve vlastní domácnosti. Autorky považují za důležité, aby prostředí, ve kterém starý člověk žije, uspokojovalo jeho fyzické, psychické a spirituální potřeby. Podobně také Dvořáčková (2012: 15, 35) uvádí, že ti senioři, kteří žijí doma v rodině, mají více plánů do budoucna a žijí relativně šťastně. Senioři, kteří žijí v domovech pro seniory, upadají častěji do letargie, nezájmu a sociální izolace. Senioři potřebují mít pocit bezpečí a to bezpečí fyzického, psychického a ekonomického zabezpečení, a touží po důvěře, stabilitě, jistotě a spolehlivosti. Žumárová (2012: 24-26) upozorňuje na studie, které poukazují na to, že mezi nejtěživější aspekty stárnutí patří osamělost. Uvádí, že osaměle se cítí 12 % lidí ve věku nad 60 let a občas má tyto pocity až 33 % seniorů. Autorka se domnívá, že s místem bydliště seniora a jeho okolím je spjata velké množství vzpomínek a zážitků a ztráta tohoto prostoru může mít negativní důsledky nejen na ztrátu těchto vzpomínek, ale i na psychickou pohodu člověka. Proto se senioři tak těžce vyrovnávají se změnou prostředí, i když jim toto prostředí přináší mnohá omezení. Senioři chtějí stárnout „ve svém“. Pokud je již nutné umístit seniora do domova pro seniory, senioři se lépe adaptují

na prostředí, kde jsou samostatné pokoje i s příslušenstvím, kde je zajištěna určitá míra soukromí a zároveň je poskytnut dostatek sociálních a zdravotních služeb.

Dvořáčková (2012: 41) se domnívá, že když člověk již nedokáže uspokojovat své potřeby, je úkolem rodiny nebo profesionální péče, aby mu s naplněním těchto potřeb pomohla. Jejich realizaci zajišťuje nejčastěji sociální práce. Trendy péče o seniory se sníženou soběstačností v evropských zemích směřují k realizaci principu subsidiarity³⁷, principu deinstitucionalizace³⁸ a principu desektorializace³⁹. Základní službou sociální péče, která reflektuje tyto principy vůči seniorské populaci, je pečovatelská služba (Bicková, 2010: 87). Za optimální způsob péče je považováno co nejdelší setrvání seniorů v domácím prostředí za podpory a péče jeho rodiny, která je jednou z jeho nejdůležitějších sociálních jistot. (Dvořáčková 2012: 55).

Burcin a Kučera v Prognóze populačního vývoje České republiky na období 2008 – 2070 (2010: 29) uvádějí, že věková kategorie seniorů ve věku 65 a více let bude jedinou částí populace, která početně poroste. Počty seniorů ve vyšších věkových kategoriích porostou a počty nejstarších seniorů se budou zvyšovat. Vedle všeobecně rostoucí početní velikosti generací, bude tato situace především důsledkem očekávaného dynamického prodlužování lidského života. Dvořáčková (2012: 19) poukazuje, že dle Českého statistického úřadu by měli lidé starší 65 let v roce 2030 tvořit 22,8 % populace a v roce 2050 až 31,3 % populace. V roce 2007 tvořily osoby starší 65 let 14,6 % obyvatel České republiky. V současné době tvoří 3 % evropské populace senioři ve věku nad 80 let. V roce 2050 se očekává nárůst až na 10 % populace nad 80 let. Štilec (2004: 12) uvádí, že lidé nad 60 let spotřebovávají až 60 % kapacity zdravotní péče a lékaři jim věnují až 50 % své pracovní doby. Dvořáčková (2012: 20–22) upozorňuje, že v Evropské unii je demografickým trendem kombinace vysoké a rostoucí délky života s extrémně nízkou porodností a předpokládá se, že tento trend bude pokračovat. Výrazně tedy poroste očekávání na dožití ve vyšším věku, ale přirozeně starší populace bude ve větší míře zdravotně znevýhodněna, což se může projevat zejména ztrátou soběstačnosti. Ztráta soběstačnosti logicky povede ke zvýšení poptávky po zdravotních a sociálních službách a tím i k růstu nákladů na tyto služby. Za optimální

³⁷ Podle principu subsidiarity se uplatňuje odpovědnost jedince a rodiny.

³⁸ Jedná se o podporu a preferenci péče ve vlastní domácnosti seniora.

³⁹ Myšleno prolomení tradičních bariér mezi sektorem zdravotnickým a sociálním, službami ústavními a ambulantními, péčí profesionální a laickou nebo mezi kompetencemi různých odborností. (Kalvach, 2004, s. 466).

způsob péče je považováno setrvání seniorů v domácím prostředí za podpory a péče jeho rodiny, která je jednou z jeho nejdůležitějších sociálních jistot (Dvořáčková, 2012: 55; Žumárová, 2012: 49–51). Chytil a Sýkorová (2004: 191) konstatují, že klasický model pečující rodiny byl také narušen výraznou medicinalizací a institucionalizací seniorské péče. Podle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách může každý člověk požádat obec, ve které má trvalý nebo hlášený pobyt, o zprostředkování možnosti poskytnutí sociální služby nebo o zprostředkování kontaktu s poskytovatelem sociálních služeb.

V následné analýze a textech jsou použita data do roku 2015, a to zejména proto, že Český statistický úřad zveřejňuje údaje vždy v říjnu toho roku v návaznosti na údaje publikované v národním účetnictví v předešlém měsíci červnu, tedy k dispozici jsou poslední údaje právě z roku 2015.

K posouzení dat a kontextů lze vzít v úvahu, že pod pojem "senior" je zařazována široká škála občanů, od 55 let aktivního věku, až po tzv. postseniorské či terminální stadium s omezenou pohyblivostí a kvalitou života. Senieorem je zdravý, profesně aktivní člověk i tělesně či zdravotně handicapovaný, soběstačný i závislý, finančně zajištěný občan i důchodce pod hranicí chudoby (Janečková, Číberová, Mach, 2016).

Z dat uveřejňovaných Českým statistickým úřadem jasně vyplývá, že index stárí se plynule zvyšuje (blíže pro sledované kraje v kapitole 5.). Existují rozdíly mezi jednotlivými kraji i regiony, mezi městy a malými obcemi. Dá se však říci, že standardem regionální migrace je odliv mladých lidí do větších měst za prací, což má za následek prudký nárůst poměrného počtu seniorů v malých a zejména v odlehlých, horských a podhorských obcích. Na tento stav je třeba se dívat z několika úhlů pohledu (Dvořáčková, 2012: 10–14).

Potřeby seniorů se liší v souvislosti s žitím zatím ve městě a na venkově. Možnosti městského sídla jsou zpravidla spojeny s vysokou občanskou vybaveností sloužící například pro sociální a zdravotní služby, kulturu, vzdělávání, veřejnou správu nebo ochranu obyvatelstva. Sídla venkovská (Ort, 2004), kde je struktura této infrastruktury řídká, mají senioři odlišný styl žití a potřeb. Aktivní senioři v odlehlé obci potřebují kvalitní dopravní obslužnost do spádového města, kam mohou dojíždět za službami, úřady i kulturou. Dnešní senior vyhledává moderní pohybové aktivity, vzdělává se, chce poznávat a bavit se (Sýkorová, 2008). Pokud však senior není zcela soběstačný a pohyblivý, ale přesto zůstává ve svém domácím prostředí, vede omezená občanská vybavenost v obci k vyššímu zájmu o sociální služby, zejména o terénní služby (Chytil a Sýkorová, 2004). S ubývajícími silami

a finanční rezervou klesá mnohdy schopnost majitelů udržovat nemovitost v celkově dobrém stavu. Protože je zde malá až nulová možnost výměny domu za nájemní byt, řeší senioři tuto situaci například omezeným využitím nemovitosti a z ekonomických důvodů dům zcela nevytápí a neudržují. Posledním, mnohdy dlouho odsouvaným, ale často už nezbytným řešením je přesun seniora do domova, nabízejícího celou škálu sociálních a zdravotních služeb. Senior je ale většinou vytržen ze svého prostředí, ztrácí kontakt se známými a přáteli a tuto situaci nese mnohdy velmi těžce.

Podle potřeb seniora jde o pečovatelskou službu s dovážkou oběda, případně pomoc s hygienou, doprovod na potřebné pochůzky nebo zprostředkování sociálního kontaktu. Určitým mezičlánkem péče o seniora, který chce a může zůstat ve svém domácím prostředí, ale není již schopen se o sebe plně postarat, jsou stacionáře a centra denních služeb, které je možné využívat denně (Průša, 2011). Seniorům zde sociální pracovníci nabízejí program uzpůsobený právě těm, pro koho je stacionář určen. Existují například stacionáře zaměřené na péči o osoby trpící Alzheimerovou chorobou nebo stařeckou demencí. Obvyklou součástí programu jsou různá rekondiční cvičení, aktivizace formou společenských her, rukodělné práce a podobné aktivity.

Dosud není v České republice dostatečná síť dostupných sociálních bytů, senioři využívají k dožití služby domovů. Domovy pro seniory poskytují služby ubytování pro zcela soběstačné seniory i pro seniory, kterým zdravotní stav a věk jim ještě umožňuje vést poměrně samostatný život, ale již si nemohou sami zajišťovat všechny své potřeby. Ti pak k ubytování získávají i základní péči, například pomoc při hygieně, úklid, praní a žehlení, nákupy, doprovody k lékaři a na úřady, a také aktivizaci, rekondici, kulturu a zábavu. To jsou ubytovací zařízení, kam se senior přemísťuje trvale. Dalším typem jsou domovy pro seniory, jejichž zdravotní stav výrazně omezuje jejich schopnost sebeobsluhy, a těm je poskytována sociální, zdravotní a ošetrovatelská péče při dlouhodobých i krátkodobých pobytech. Některé penziony poskytují tzv. odlehčovací služby, kdy ubytovávají krátkodobě seniory v péči osoby blízké, aby tito měli zajištěnou kvalitní náhradní péči v době, kdy se o ně pečující osoba nemůže dočasně starat. Zmíněné sociální služby poskytují právnické osoby nejrozličnějších forem: podnikatelské subjekty, fyzické osoby, státní neziskové organizace - příspěvkové organizace zřizované státem, krajem nebo obcí, a nestátní neziskové organizace, většinou v právní formě církevní právnická osoba, spolek, obecně prospěšná společnost nebo ústav.

3.10 Závěr teoretické části

Nejdůležitější význam neziskového sektoru je tam, kde selhává veřejný sektor nebo trh a svojí aktivitou udržují prvky demokratické společnosti a pluralismu. Prostřednictvím jednotlivých organizací neziskového soukromého sektoru, občané a společnost emancipovaně vystupují a zároveň se snaží vyřešit jednotlivé problémy aktuálních společenských témat. Jako hlavní význam nestátních neziskových organizací je vyplývá ze strukturálně-operacionálního definování, že jsou organizacemi v tom, soukromými, institucionalizovanými, neziskovými, nezávislými a dobrovolnými. Občané se tedy do činností nestátních neziskových organizací zapojují k podpoře společných zájmů a podporovat aktivity a projekty ke zlepšení kvality života. Vzhledem k tomu, že financování organizací je založené na vícezdrojových příjmech, tak organizace kromě jiného mohou získávat i finance ze zdrojů veřejné správy. Důležitá je skutečnost, že na dotaci ze státního rozpočtu není právní nárok a o poskytnutí dotace konkrétní neziskové organizaci na konkrétní projekt rozhoduje poskytovatel dotace na základě žádosti příjemce.⁴⁰ Pokud jde o finanční participaci na zajištění působení nestátních neziskových organizací a jejich dalšího rozvoje je nutné více se podpořit spoluprací s kraji, obcemi a soukromou sférou v místech, kde příslušné nestátní neziskové organizace aktivně působí a rozvíjí svoji činnost.

Veřejná správa je zřizována státem za účelem správy věcí veřejných sloužících veřejnosti. Veřejná správa je rozdělena na státní správu a samosprávu. Důvodů ke spolupráci nestátních neziskových organizací a orgánů krajských a místních samospráv je mnoho, ať již se jedná o vzájemné sdílení názorů, zdrojů, znalostí či porozumění problému. Obecně je spolupráce založená na společném úsilí a zaměřuje se na prospěch všech zainteresovaných. V rámci spolupráce mezi samosprávou a neziskovými organizacemi existuje několik modelů vztahů. Na základě výše uvedeného lze konstatovat, že spolupráce je někde podporována (jedná o rovnocenný vztah) a někdy naopak není podporována (na jedné straně nadřízenost a na druhé straně podřízenost). Co se týče modelů dle financování, tak největší míru

⁴⁰ Zpráva o rozbor financování nestátních neziskových organizací z veřejných rozpočtů informuj, že stát v roce 2015 rozdělil formou dotací pro nestátní neziskové organizace z veřejných rozpočtů 16.480.385.000 Kč, což je o 1.114.808.000 Kč více než v roce 2014, v krajích došlo podle Zprávy v roce 2015 k významnému nárůstu vyplacených peněz neziskovým organizacím formou dotací celkem 2.297.863.000 Kč, zejména k významnému nárůstu objemu dotací oproti roku 2014 došlo v Jihočeském kraji a také v Královéhradeckém kraji, uvádí Zpráva. (https://www.vlada.cz/assets/ppov/rnno/dokumenty/rozbor_2015_material_pro_web.pdf<http://www.ceska-justice.cz/2016/12/stat-poslal-za-lonsky-rok-neziskovym-organizacim-16-miliard-korun-historicky-nejvice/>)

spolupráce lze shledat v duálním modelu a v modelu spolupráce, kde se obě strany podílí rovnocenně na řešení problému. Další forma spolupráce se také objevuje ve scénáři průběžné spolupráce, kdy stát reaguje pozitivně na podněty od státních neziskových organizací. Nejvíce vyhovující model spolupráce jeví model třetí cesty z důvodu snahy uspět v rámci naplnění společných cílů. V rámci modelů struktur rozvoje regionálního partnerství nacházíme více vhodných modelů, kde spolupráce směřuje dobrým směrem. Někdy je vhodnější model spolupráce ten, kde nestátní nezisková organizace musí vytvořit tlak na samosprávu, aby je donutila ke spolupráci a vytvoření koalic. Někdy se jako vhodnější model může jevit regionální partnerství či partnerství, kde má vůdčí roli samospráva. Nicméně obě strany musí mít na paměti, že pouze schopnost spolupráce povede k naplnění cílů. Je důležité, aby se strany vnímaly jako rovnocenní partneři, jelikož společnost to vnímá a potřebuje.

V oblasti sociálních služeb postupně došlo k vytvoření široké nabídky sociálních služeb, ať už registrovaných služeb nebo služeb navazujících, které sice nepodléhají registraci, ale jsou pro klienta mnohdy stejně potřebné. Logickým navazujícím krokem bylo vytvoření standardů registrovaných sociálních služeb. Standardy jasně stanovují kvalitu služeb a sjednocují ji pro celé území České republiky, pro poskytovatele všech právních forem, a tím ji zajišťují pro všechny klienty bez rozdílu. V roce 2015 přeneslo Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky (MPSV ČR, 2015) kompetence k financování sociálních služeb na kraje. Jde o dvoustupňové dotační řízení, kdy na základě žádosti rozhodne MPSV ČR o poskytnutí dotace jednotlivým krajům. Povinnosti kraje při zajištění sociálních služeb jsou uvedeny v § 95, g) zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, a jde zejména o financování běžných výdajů souvisejících s poskytováním základních druhů a forem sociálních služeb v rozsahu stanoveném základními činnostmi u jednotlivých druhů sociálních služeb. Kraj po schválení dotace ministerstvem následně vyhlásí dotační řízení pro jednotlivé poskytovatele soc. služeb.

Pro stabilizaci a zefektivnění sociálních služeb postupně vznikají střednědobé plány rozvoje sociálních služeb, z nich vycházející akční plány, a je vytvořena síť registrovaných sociálních služeb. Obsahem plánů rozvoje sociálních služeb je vymezení sítě registrovaných sociálních služeb na území kraje. Nedílnou součástí krajských plánů je také definice optimálních nákladů na zajištění této sítě. Organizace, které kraj zařadil do své sítě poskytovatelů, pak mohou žádat o dotaci na poskytování registrovaných sociálních služeb.

Tabulka 2: Počet neziskových organizací v ČR podle krajů (k 31.12.2015)

Kraj	Nadace	Nadační fondy	OPS	Spolky	Církevní právnické osoby	Pobočné spolky	Ústavy	Celkem
Hl. m. Praha	240	563	877	16 738	345	1 737	66	20 566
Středočeský	32	87	277	10 033	354	3 800	25	14 608
Jihočeský	23	95	218	5 802	385	2 437	8	8 968
Plzeňský	20	43	104	4 527	169	2 068	5	6 936
Karlovarský	13	24	86	2 353	77	671	3	3 227
Ústecký	20	43	178	5 953	334	1 903	5	8 436
Liberecký	20	30	125	3 485	220	1 171	8	5 059
Královéhradecký	14	88	139	4 440	198	1 720	8	6 607
Pardubický	11	52	116	3 981	213	1 634	8	6 015
Vysočina	10	46	96	3 674	287	2 008	1	6 122
Jihomoravský	52	180	302	10 007	520	2 903	13	13 977
Olomoucký	29	72	145	5 059	353	1 689	5	7 352
Zlínský	29	103	141	4 206	250	1 580	3	6 312
Moravskoslezský	27	112	241	7 529	453	2 636	11	11 009
Celkem	530	1 538	3 045	87 787	4 158	27 957	167	125 182

Zdroj: vlastní zpracování podle údajů ČSÚ⁴¹

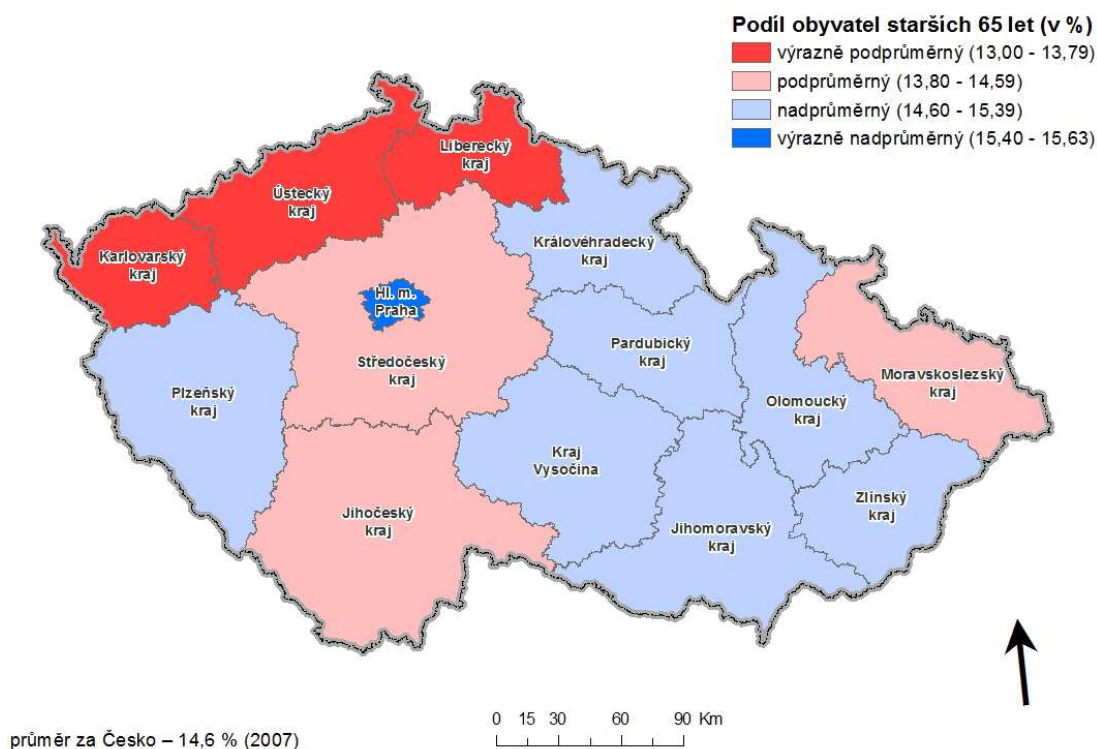
Každý kraj má ve své kompetenci stanovit si rozsah, efektivitu a způsoby poskytování registrovaných soc. služeb. Jde o transparentní stanovení podmínek, v praxi se však naplnily obavy zmiňované odborníky při přípravách přechodu financování sociálních služeb na kraje. Jednotlivé krajské plány se totiž od sebe čím dál více odlišují a vzniká zde 14 různých metodik poskytování sociálních služeb, 14 mnohdy nekompatibilních způsobů financování i vykazování a bohužel i 14 odlišných způsobů podpory sociálních služeb poskytovaných nestátními neziskovými organizacemi. Dochází i ke střetu zájmů, kdy kraj, jako navrhovatel dotace, je zároveň provozovatelem sociálního zařízení.

⁴¹ V říjnu 2016 zveřejnil údaje za rok 2014, kdy bylo evidováno 125 182 NNO. Z tohoto údaje ovšem nelze vyčíst, kolik organizací je aktivních. "Protože dle legislativy platné do konce roku 2013 neměla sdružení a jejich organizační jednotky povinnost odhlásit se po ukončení existence z registru Ministerstva vnitra, vzniká tak nadsazený údaj, podle některých odhadů o třetinu až polovinu." (Prouzová, 2015).

4 Deskriptivní analýza komparovaných krajů

Kraje pro komparaci, jak bylo již uvedeno, nebyly stanoveny pouze na základě geografických a socioekonomických ukazatelů, ale i s ohledem na zastoupení nestátních neziskových organizací v kraji působících v oblasti sociálních služeb. V Královéhradeckém kraji je k 31.12.2016 evidováno 7 706 NNO⁴² z toho může být aktivních necelé čtyři tisíce NNO. Zde je v červnu 2017 registrováno 296 soc. služeb všech typů právních forem. V Jihočeském kraji bylo k 31.12.2016 evidováno 10 370 NNO⁴³ Kvalifikovaně lze odhadnout, že aktivních je zhruba pět tisíc organizací. V červnu 2017 je v tomto kraji registrováno 396 soc. služeb všech typů právních forem.⁴⁴

Obrázek 3: Podíl obyvatel starších 65 let v krajích Česka v roce 2007

Zdroj: vlastní zpracování podle údajů ČSÚ

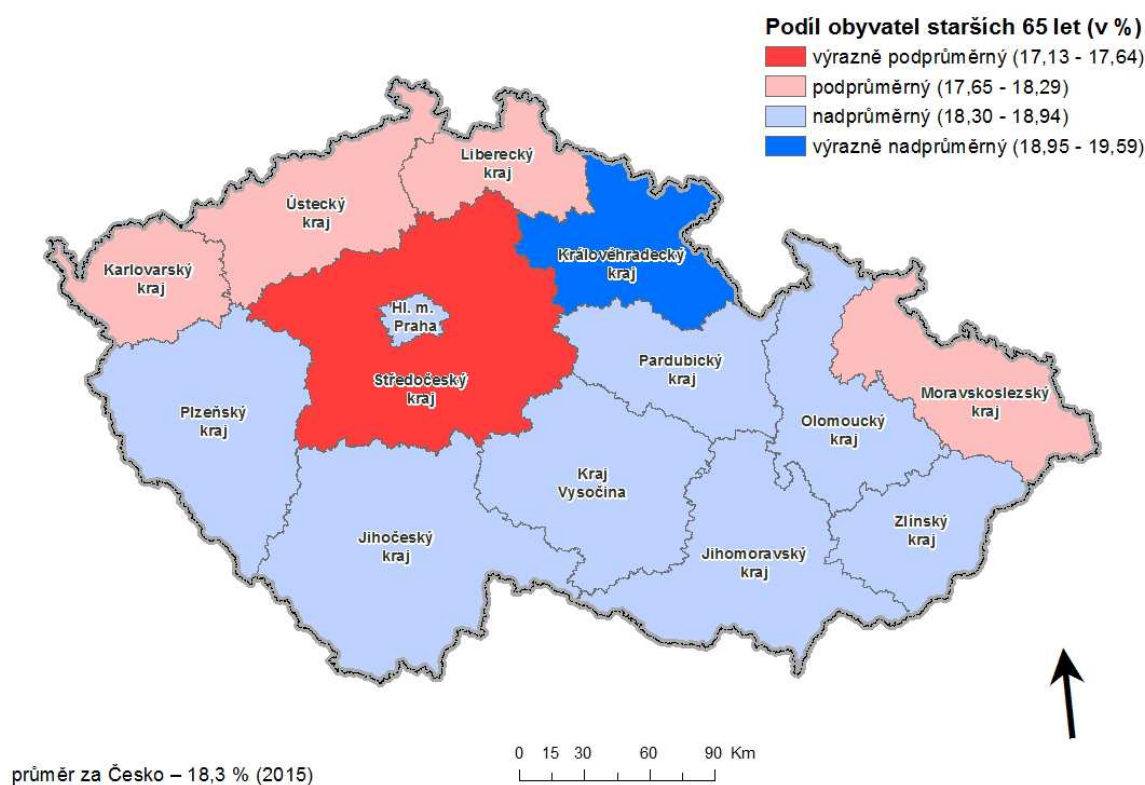
⁴² Statistický bulletin – Královéhradecký kraj – 1. až 4. čtvrtletí 2017, dostupné na: <https://www.czso.cz/csu/czso/h-organizacni-statistika-th4062fa02>

⁴³ Statistický bulletin – Jihočeský kraj – 1. až 4. čtvrtletí 2017, dostupné na: <https://www.czso.cz/csu/czso/h-organizacni-statistika-mcsxmsk5uf>

⁴⁴ http://iregistr.mpsv.cz/socreg/vitejte.fw.do?SUBSESSION_ID=1497253183834_1

V roce 2007 tvořily osoby starší 65 let 14,6 % obyvatel ČR. Ústecký kraj je jedním z věkově nejmladších krajů v ČR. Podíl seniorů v populaci ČR se nepřetržitě zvyšuje od roku 1985, výrazněji se navyšoval zejména od roku 2007, a to v souvislosti s přechodem silných populačních ročníků narozených ve 40. letech 20. století přes hranici 65 let věku. Během let 2004–2014 tak podíl seniorů vzrostl ze 14 % na téměř 18 %. V jednotlivých krajích ČR se průměrný věk jejich obyvatel vyvíjel odlišným tempem. Zajímavě se proměnila pozice kraje hlavního města Praha, který byl tradičně nejstarším krajem ČR. Nejstarším krajem byl v roce 2015 kraj Královéhradecký, Praha byla až pátá za kraji Zlínským, Plzeňským, a Olomouckým. Středočeský kraj je o jeden rok mladší (40,7) než průměr ČR (ČSÚ, 2015).

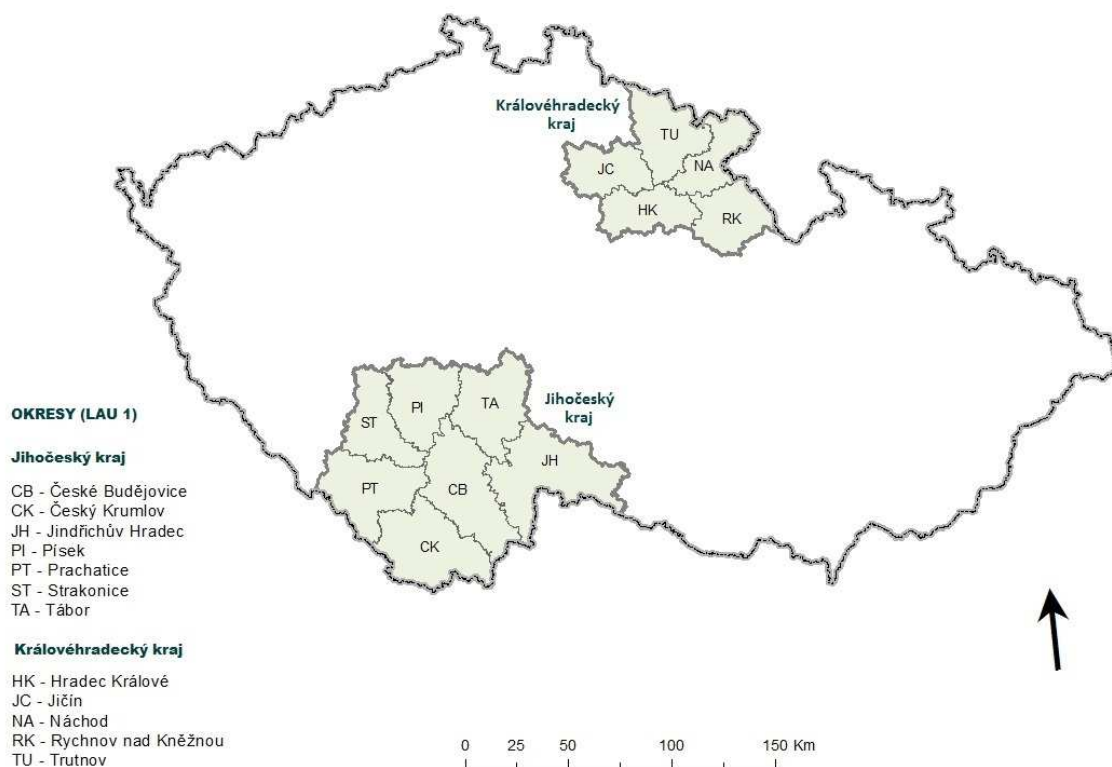
Obrázek 4: Podíl obyvatel starších 65 let v krajích Česka v roce 2015

Zdroj: vlastní zpracování podle údajů ČSÚ

Je zřejmé, že změny ve věkové struktuře populace ČR přinesou mnohé změny v oblastech veřejného i sociálního života, pravděpodobně i ve struktuře ekonomiky. Zcela jistě bude nutno na tyto změny reagovat, minimálně co se týče zajištění patřičných lékařských a sociálních služeb. Prodloužení průměrné délky života navíc bohužel nemusí znamenat také stejné prodloužení života prožitého ve zdraví.

Obrázek 5: Poloha a vnitřní členění Jihočeského a Královéhradeckého kraje v roce 2015

Zdroj: vlastní zpracování podle údajů ČSÚ

V celkovém kontextu České republiky se jedná o srovnání krajů odlišných velikostí a rázů krajiny. Zaměření výroby a průmyslu taktéž vychází z geografického rázu krajiny a promítá se i do dnešních dnů, kdy můžeme jednotlivé kraje hodnotit jako „ty bohatší“ a „ty chudší“. Sedm okresů spíše středně nížinného typu Jihočeského kraje oproti pěti okresům kraje Královéhradeckého, kde jsou dominantou naše nejvyšší hory.

4.1 Královéhradecký kraj

Tabulka 3: Vybrané geografické údaje okresů Královéhradeckého kraje k 1.1.2016

Název NUTS	Rozloha v km ²	Počet obyvatel	Počet obyvatel okresního města	Hustota osídlení (obyv./km ²)	Počet obcí	z toho: se statutem města
Královéhradecký kraj	4 759	551 421	171 452	116	448	48
Hradec Králové	892	163 159	92 891	183	104	6
Jičín	887	79 490	16 394	90	111	10
Náchod	852	110 869	20 267	130	78	11
Rychnov nad Kněžnou	982	78 861	11 088	80	80	9
Trutnov	1 147	119 042	30 812	104	75	12

Zdroj: zpracováno dle <http://www.risy.cz/cs/krajske-ris/kralovehradecky-kraj/okresy/>

Královéhradecký kraj leží v severovýchodní části Čech. Hranici kraje tvoří z více než jedné třetiny státní hranice s Polskem v délce asi 208 km. Se sousedními Libereckým a Pardubickým krajem tvoří oblast Severovýchod, která patří mezi tři největší oblasti v republice jak rozlohou, tak počtem obyvatel. Posledním sousedem je kraj Středočeský. Krajská metropole Hradec Králové je od hlavního města Prahy vzdálená 112 km. Na severu a severovýchodě se rozkládají pohoří Krkonoše a Orlické hory, které na jihu a jihozápadě přecházejí do úrodné Polabské nížiny. Území kraje je po provedené reformě státní správy od 1.1.2000 tvořeno pěti okresy - Hradec Králové, Jičín, Náchod, Rychnov nad Kněžnou a Trutnov. V Královéhradeckém kraji bylo k 1.1.2003 zřízeno 15 správních obvodů obcí s rozšířenou působností a 35 správních obvodů obcí s pověřeným úřadem. Pověřené obecní úřady spravují obce v území, které je skladebné do okresů i do správních obvodů obcí s rozšířenou působností. Rozlohou je největší okres Trutnov, který tvoří téměř čtvrtinu rozlohy kraje, za ním následuje s více než pětinou okres Rychnov nad Kněžnou a zbytek území se rovnoměrně, zhruba po 18 %, dělí mezi tři zbývající okresy. Chráněná území tvořila v roce 2014 více než pětinu rozlohy kraje. Nejlidnatějším okresem je okres Hradec Králové s necelými 163 tisíci osobami. Naopak populačně nejmenší se 79 tisíci obyvateli je okres Rychnov nad Kněžnou a Jičín. Podíl městského obyvatelstva dosáhl celkem 66,9 %. Hlavním centrem kraje je statutární město Hradec Králové s 92 808 obyvateli, druhým největším

městem s 30 893 obyvateli je město Trutnov. Nejméně urbanizován je okres Jičín, kde žije i nejvíce obyvatel v obcích do 500 obyvatel (více než pětina). V kraji činil tento podíl 12,6 % obyvatel. Průměrná rozloha obce je 1 062 ha a průměrný počet obyvatel v obci dosáhl 1 231 osob. Královéhradecký kraj měl k 31.12.2014 stále nejnižší podíl obyvatel ve věku 15–64 let ze všech krajů (66,0 %) a zároveň měl nejvyšší podíl obyvatel ve věku nad 65 let (19,0 %), předstihl opět Hl. m. Prahu. Průměrný věk je rovněž nad republikovým průměrem a byl nejvyšší mezi kraji. Stejně je tomu v porovnání s krajským průměrem v okresech Hradec Králové a Náchod. Nejvyšší podíl obyvatel do 14 let měly okresy Rychnov nad Kněžnou a Náchod, nejvyšší podíl obyvatel ve věku 15–64 let byl v okresech Jičín, Rychnov nad Kněžnou a Trutnov a ve věkové skupině nad 65 let v okrese Hradec Králové. Královéhradecký kraj lze charakterizovat jako zemědělsko-průmyslový s bohatě rozvinutým cestovním ruchem. Průmysl je soustředěn do velkých měst, intenzivní zemědělství do oblasti Polabí. Největší koncentrací cestovního ruchu v České republice se vyznačují Krkonoše. Národní park Krkonoše zasahuje na území kraje dvěma třetinami své výměry. Nacházejí se zde nejcennější lokality parku. Dle Českého statistického úřadu Královéhradecký kraj se v roce 2014 podíl na tvorbě hrubého domácího produktu v České republice činil pouze 4,6 %, což v přepočtu na 1 obyvatele dosáhl 87,9 % republikového průměru a byl mezi kraji na 6. pozici. Podle výběrového šetření pracovních sil bylo v roce 2014 v hospodářství kraje zaměstnáno celkem zhruba 255,9 tisíc osob, z toho 32,3 % ve zpracovatelském průmyslu, 12,4 % ve velkoobchodě a maloobchodě, opravách motorových vozidel, 7,5 % v odvětví zdravotní a sociální péče, 7,2 % ve veřejné správě, 7,2 % ve stavebnictví, 6,0 % ve vzdělávání, 4,9 % v dopravě a skladování a ve vzdělávání, 4,0 % v zemědělství a lesnictví a 3,0 % v ubytování, stravování a pohostinství. V České republice však kraj nepatří mezi rozhodující průmyslové oblasti, podíl na tržbách průmyslových podniků v roce 2014 činil 4,3 %. V roce 2014 se v kraji v 1 034 statisticky sledovaných hromadných ubytovacích zařízeních ubytovalo 937 tisíc hostů, z toho 219 tisíc ze zahraničí, převážně z Německa (44 %) a Polska (16 %). Průměrná doba pobytu byla 4,3 dne. Většina těchto zařízení (63 procent) je soustředěna v okrese Trutnov, na jehož území leží Krkonoše. Při hranicích s Polskem se rozvíjí mnoho forem přeshraniční spolupráce. Jednou z nich je Euroregion Glacensis, který vznikl v roce 1995 jako jeden z euroregionů působících na polsko-českém příhraničním území. Velký rozmach také zaznamenaly dobrovolné svazky obcí a místní akční skupiny, v nichž se obce sdružují za účelem rozvoje svých území.

Zdroj: zpracováno dle <https://www.czso.cz/documents/10180/20548671/33008915ccz.pdf/91989725-9e90-4ef6-9bdb-e08865c9a604?version=1.3>

Tabulka 4: Vybrané socioekonomické ukazatele v dlouhodobém vývoji Královéhradeckého kraje v letech 2007–2015

Ukazatel	Měřicí jednotka	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Hrubý domácí produkt	mil. Kč	173 565	180 543	179 315	181 499	183 508	184 483	185 110	198 157	208 560
na 1 obyvatele	Kč	315 273	326 177	323 375	327 441	331 212	333 429	335 312	359 156	378 326
Průměrná hrubá měsíční mzda	Kč	18 280	19 929	20 527	20 779	21 167	21 968	21 830	22 520	28 135
Podíl nezaměstnaných osob (na obyvatelstvu ve věku 15–64 let)	%	3,52	3,62	5,96	6,28	5,68	6,55	7,31	6,36	4,96
Příjemci důchodů celkem	osoby	151 779	153 919	155 975	156 752	159 942	158 913	158 479	158 868	159 833
z toho starobních (sólo)		80 373	82 742	85 565	92 005	96 867	96 763	97 010	98 081	99 714
Průměrný měsíční starobní důchod (sólo)	Kč	8 624	9 523	9 932	10 009	10 444	10 667	10 854	10 955	11 221
Lůžka v domovech pro seniory	počet	2 396	2 143	2 236	2 253	2 351	2 355	2 395	2 363	2 364

Zdroj: zpracováno dle údajů ČSÚ⁴⁵

Tabulka 5: Podíl obyvatel starších 65 let v Královéhradeckém kraji v letech 2007 a 2015 a průměrný koeficient růstu za kraj celkově a jednotlivé okresy

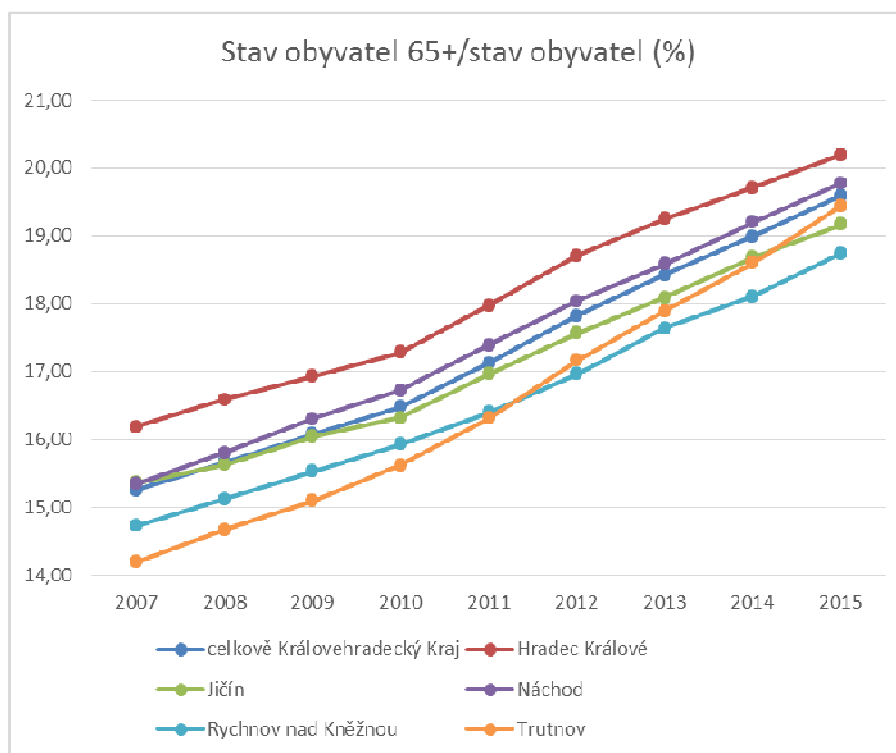
Stav obyvatel 65+/stav obyvatel						
rok	Královéhradecký kraj celkem	Hradec Králové	Jičín	Náchod	Rychnov n. Kněžnou	Trutnov
2007	15	16	15	15	15	14
2008	16	17	16	16	15	15
2009	16	17	16	16	16	15
2010	16	17	16	17	16	16
2011	17	18	17	17	16	16
2012	18	19	18	18	17	17
2013	18	19	18	19	18	18
2014	19	20	19	19	18	19
2015	20	20	19	20	19	19

Průměrné koeficienty růstu					
Královéhradecký kraj celkem	Hradec Králové	Jičín	Náchod	Rychnov n. Kněžnou	Trutnov
1,031791	1,027983	1,028084	1,032202	1,030641	1,040201

Zdroj: Vlastní zpracování na základě Český statistický úřad (2016): Demografická ročenka okresů – 2006 až 2015, dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/demograficka-rocenka-okresu-2006-az-2015>

⁴⁵ poznámka k položce příjemci starobního důchodu: bez souběhu s vdovským nebo vdoveckým; od roku 2010 se invalidní důchod vyplácený ke dni dovršení věku 65 let mění na starobní důchod; od roku 2010 není (podle metodiky MPSV) započten poměrný starobní důchod

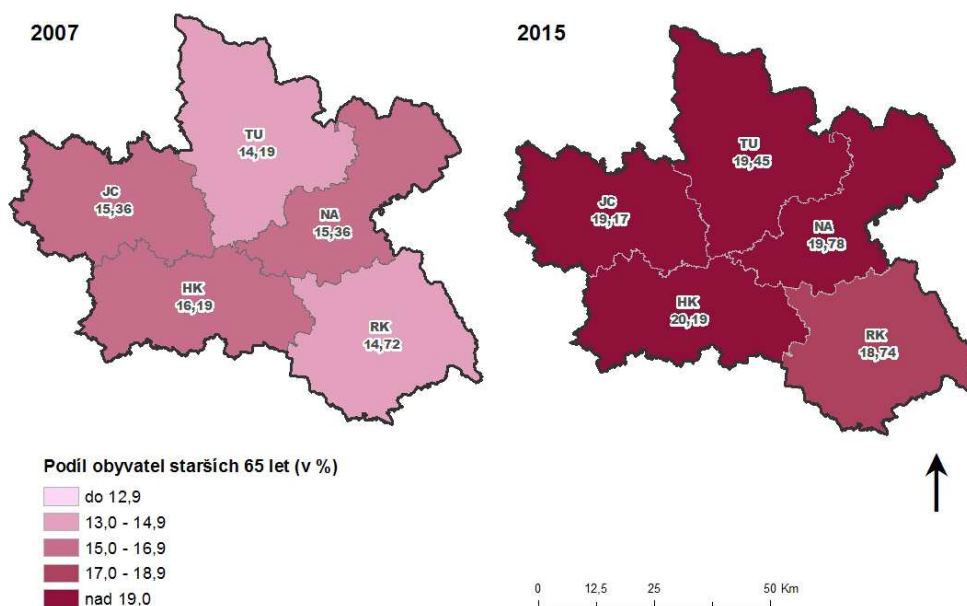
Graf 1: Podíl obyvatel starších 65 let v Královéhradeckém kraji v letech 2007 a 2015 a průměrný koeficient růstu za kraj celkově a jednotlivé okresy

Zdroj: Vlastní zpracování dle údajů ČSÚ

Z grafu je patrný silný trend zvyšujícího se počtu seniorů v Královéhradeckém kraji.

Obrázek 6: Podíl obyvatel starších 65 let v Královéhradeckém kraji v letech 2007 a 2015

Zdroj dat: vlastní zpracování podle ČSÚ (2016) a mapového zdroj mapového podkladu: ČSÚ (2017)

Zvyšující se počet obyvatel starších 65 let po roce 2010 jako důsledek poválečné zvýšené porodnosti se v Královéhradeckém kraji projevuje nejmarkantněji v okrese Trutnov. Odliv obyvatelstva v produktivním věku neúměrně zvyšuje hladinu stárnutí. Oproti tomu Jičínsko se svojí vysokou zaměstnaností a lákavými pracovními pobídkami tuto míru sráží.

Longitudinální srovnání Královéhradeckého kraje odpovídá trendu stárnutí obyvatelstva s výjimkou okresu Trutnov, kde se podíl osob starších 65 let zvyšuje větším tempem. Je to dáno tím, že se jedná o okres s největším migračním odlivem a poměrně vysokou mírou nezaměstnanosti. Lidé v produktivním věku odcházejí často natrvalo za prací do atraktivnějších měst a regionů a tím pádem se počet obyvatel v seniorském věku neúměrně zvyšuje.

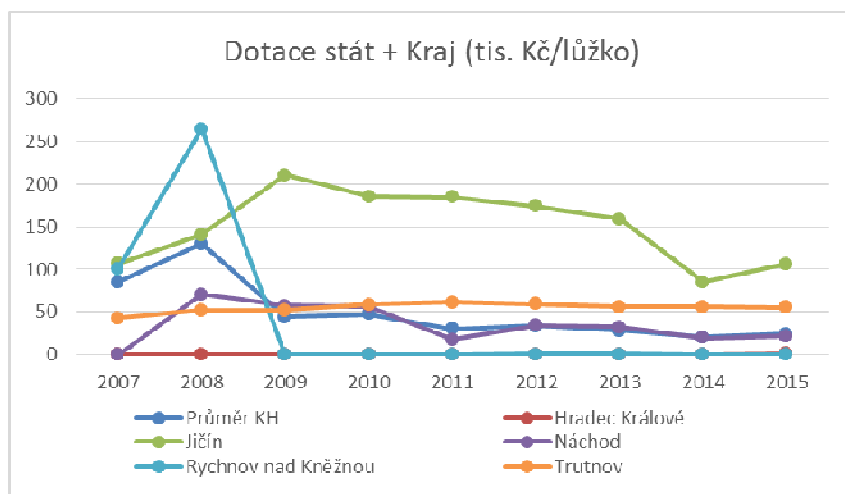
Tabulka 6: Dotace od státu a kraje na lůžko v domově seniorů Královéhradeckého kraje provozovaných NNO v tis. Kč (zaokrouhleno), pozn. dotace pouze získané od kraje za jednotlivé okresy jsou v Příloze 5

Dotace stát + Kraj						
rok	Královéhradecký kraj celkem	Hradec Králové	Jičín	Náchod	Rychnov n. Kněžnou	Trutnov
2007	85	0	107	0	101	43
2008	130	0	141	71	264	52
2009	44	0	210	58	0	52
2010	47	0	185	57	0	59
2011	30	0	185	18	0	61
2012	34	0	174	35	1	60
2013	29	0	159	33	1	56
2014	21	0	85	20	0	56
2015	24	1	107	22	0	55

Zdroj: vlastní zpracování na základě materiálů MPSV a KÚ

Klesající trend ve výši dotace na lůžko platí pro celý kraj, sestupná tendence je patrná i pro okres Jičín, kde se v minulosti čerpalo v poměru na lůžko obecně nejvíce z finančních dotací.

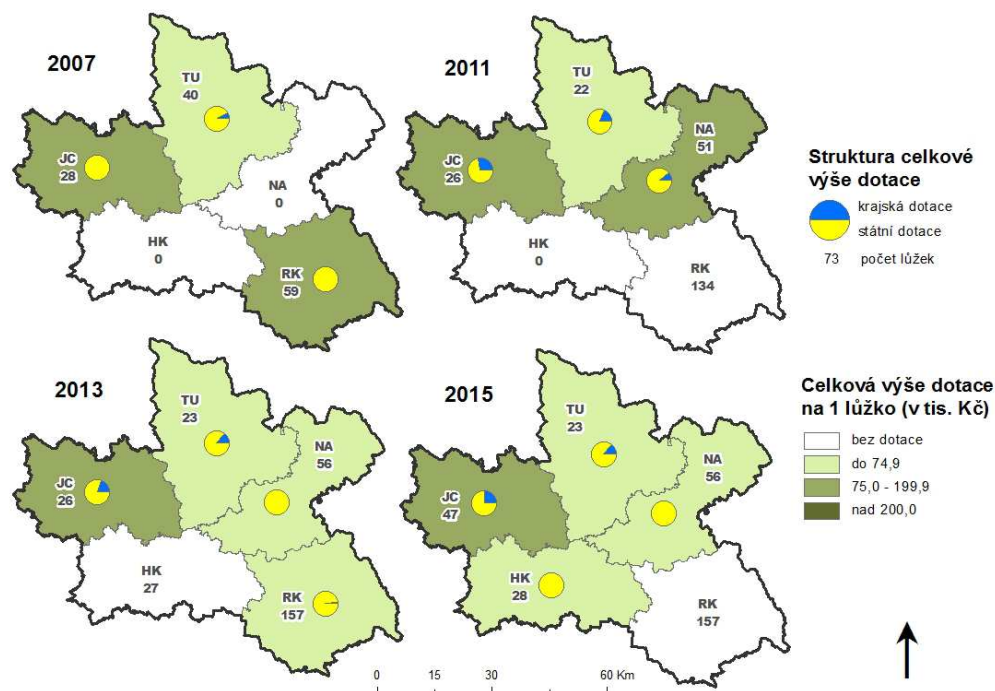
Graf 2: Dotace od státu a kraje na lůžko v domově seniorů provozovaných NNO v tis. Kč (zaokrouhleno)

Zdroj: vlastní zpracování na základě materiálů MPSV a KÚ

V dotačních titulech Královéhradeckého kraje tvoří čestnou výjimku okres Rychnov nad Kněžnou, který v letech 2007 a 2008 obdržel štědrou dotaci od kraje a státu. Poměrně dobře si vedl v čerpání dotací i okres Jičín, pouze však v první dekádě. Od konce roku 2010 mají poskytnuté dotace pozvolný degresivní charakter. Víceméně stabilní je Trutnovsko (nízké dotace) a pak již zmiňovaný Rychnov nad Kněžnou, kdy po „tučných letech“ přišlo dotační vakuum trvající od roku 2009 do současnosti.

Obrázek 7: Domovy pro seniory provozované NNO v Královéhradeckém kraji a dotace v letech 2007, 2011 a 2015

Zdroj dat: vlastní zpracování MPSV (2015), Odbor sociálních věcí KÚ Královéhradeckého kraje (2015), zdroj mapového podkladu: Český statistický úřad (2017), Pozn. NNO – nestátní nezisková organizace

Královéhradecký kraj patří mezi kraje, které jsou atraktivní zejména z hlediska turistiky a zimních sportů. Vzhledem ke své velikosti a tím pádem i menším transferům ze státního rozpočtu však neposkytuje takové zázemí NNO a jiným subjektům působícím v sociální oblasti. Péče pro seniory, zdá se nemá v tomto kraji takovou oporu, jako v kraji Jihočeském. Žádná z dotací nepřesáhla 200 tis. Kč na lůžko a rok. Zajímavé je, že místní NNO dlouhodobě využívají krajských dotací a nespolehnají se pouze na státní rozpočet a jiné zdroje.

Shrnutí analýzy za okresy Královéhradeckého kraje

HRADEC KRÁLOVÉ – okres má na svém katastrálním území krajské město. Dobrá vnitřní dopravní obslužnost celého okresu a hustá síť silnic a dálnice umožňují rychlé spojení okresu s hlavním městem. Sociálním, ekonomickým a kulturním centrem okresu je krajské město s řadou prosperujících firem, s význačnou univerzitou a se sociálním, zdravotním a kulturním zázemím. Více než 20 % obyvatel je starších 65 let, jejich roční přírůstek v letech 2007–2015 je pod průměrem kraje a činil 2,08 %. Přestože se jedná o nejstarší okres, kladný

migrační přírůstek i přirozený přírůstek obyvatelstva celkem způsobuje nižší dynamiku nárůstu seniorů než je tomu v ostatních okresech kraje. Nezisková zařízení pro služby seniorům v okrese Hradec Králové se vůbec neucházejí o krajské a státní dotace. Důvodem často bývá vysoká administrativní náročnost žadatelů o dotace s ohledem na pracovní vytíženost. Obdobné důvody platí i pro získávání dotací z prostředků EU. Hradec dobře pokrytý zařízeními jiného typu (obecní, státní, kupříkladu v Nechanicích je soukromý Domov pro seniory, apod.).

JIČÍN – v okrese se počet obyvatel se zvyšuje. Příčinou je nabídka pracovních příležitostí ve strojírenském a automobilovém průmyslu s nadprůměrným oceněním. Populace však stárne, neboť přirozený přírůstek je záporný. Kladná migrace stěhováním může mít pouze dočasný charakter. Celkový kladný přírůstek je +1,4 obyvatel na střední stav. Přesto se index stáří zvyšuje. I když se od roku 2014 počet sociálních zařízení pro seniory NNO zvýšil a tím se zvýšil počet lůžek, poskytnuté dotace od kraje i státu mají degresivní charakter.

NÁCHOD – třetí nejlidnatější okres v Královéhradeckém kraji. V okrese je nejvyšší úbytek obyvatelstva stěhováním (-1,6 obyvatel na 1000 obyvatelstva středního stavu v roce 2015). Mladí lidé odcházejí za prací mimo okres, přibývá demografické kategorie 65+ s ročním tempem 1,0322. Podíl seniorů na celkovém počtu obyvatel okresu je po okrese Hradec Králové druhý nejvyšší a blíží se k 20 %. Dva domovy pro seniory se sociálními službami získaly dotace od kraje a státu ve výši 21,7 tis. Kč na lůžko (údaj z roku 2015). Tyto domovy však mají malou lůžkovou kapacitu.

RYCHNOV NAD KNĚŽNOU – okres má nejnižší průměrný věk a mírný úbytek obyvatelstva (-0,8 na 1 tis. obyvatel středního stavu). Počet obyvatel starších 65 let se zvyšuje a roční tempo růstu této věkové kategorie v letech 2007–2015 bylo 1,0306. V průběhu hodnocených let 2007–2015 se dotovaná kapacita sociálního zařízení pro seniory v režimu NNO zvýšila z 59 na 157 lůžek, ale pouze s nahodilou dotací kraje a státu.

TRUTNOV – okres s největším migračním odlivem a s největším záporným přírůstkem (údaj z roku 2015). Tradiční odvětví (textilní průmysl, lehký průmysl) byla postupně zlikvidována a stávající firmy zaměstnávají malý podíl práceschopného obyvatelstva. Určité možnosti zaměstnání nabízejí služby v cestovním ruchu. V okrese nejrychleji přibývá obyvatel v seniorském věku. Každým rokem v letech 2007–2015 se podíl obyvatel 65+ v průměru zvyšoval o 4,02 %. Jediné sociální zařízení NNO získává pravidelně dotaci jak od kraje, tak od státu a tato dotace byla 55,4 tis. Kč na lůžko (údaj z roku 2015).

4.2 Jihočeský kraj

Tabulka 7: Vybrané geografické údaje okresů Jihočeského kraje k 1.1.2016

Název NUTS	Rozloha v km ²	Počet obyvatel	Počet obyvatel okresního města	Hustota osídlení (obyv./km ²)	Počet obcí	z toho: se statutem města
Jihočeský kraj	10 058	637 834	226 660	63	623	54
České Budějovice	1 639	190 844	93 513	116	109	9
Český Krumlov	1 616	61 126	13 160	38	46	6
Jindřichův Hradec	1 944	91 359	21 551	47	106	13
Písek	1 127	70 741	29 838	63	75	5
Prachatice	1 375	50 712	11 055	37	65	6
Strakonice	1 032	70 683	22 902	68	112	6
Tábor	1 326	102 369	34 641	77	110	9

Zdroj: zpracováno dle <http://www.risy.cz/cs/krajske-ris/jihocesky-kraj/okresy/>

Jihočeský kraj je dlouhodobě vnímán především jako zemědělská oblast s rozvinutým rybníkářstvím a lesnictvím. Až v průběhu minulého století se zde rozvinul průmysl se zaměřením na zpracovatelské činnosti. Kraj představuje geograficky poměrně uzavřený celek, jehož jádro tvoří jihočeská kotlina. Na jihozápadě je obklopena Šumavou, na severozápadě výběžky Brd, na severu Středočeskou žulovou vrchovinou, na východě Českomoravskou vrchovinou a na jihovýchodě Novohradskými horami. Podstatnou část hranice kraje tvoří státní hranice s Rakouskem a Spolkovou republikou Německo (v celkové délce 334 km), dále sousedí s kraji Plzeňským, Středočeským, Krajem Vysočina a Jihomoravským krajem.

Příhraniční charakter kraje poskytuje možnosti efektivní přeshraniční spolupráce ve výrobní oblasti i v oblasti služeb spolu s rozvojem cestovního ruchu, kde je využívána celková atraktivita kraje s méně narušenou přírodou a množstvím kulturních památek. Rozloha kraje představuje 12,8 % z celé České republiky. Z tohoto území zaujímají více než třetinu lesy, 4 % pokrývají vodní plochy. Převážná část území leží v nadmořské výšce 400–600 m, s čímž souvisejí poněkud drsnější klimatické podmínky. Výměra rybníků představuje více než 30 tis. hektarů. Životní prostředí kraje v rámci České republiky charakterizovat jako méně poškozené a zatížení emisemi se postupně snižuje, je zde řada

zdrojů znečištění, hlavně v zemědělství a průmyslu. Území kraje mělo vždy spíše charakter rekreační než průmyslově vyspělé oblasti. Snaha o zachování přírodního prostředí se odrazila ve zřízení Národního parku Šumava. V kraji se nachází 345 maloplošných chráněných území a chráněných přírodních výtvorů. Celkem je chráněno 20 % území kraje.

Městskými památkovými rezervacemi jsou některá historická centra měst včetně zařazených památek mezi památky UNESCO. V Jihočeském kraji bylo k 1.1.2003 zřízeno 17 správních obvodů obcí s rozšířenou působností a 37 správních obvodů obcí s pověřeným úřadem. Pověřené obecní úřady spravují obce v území, které je od 1.1.2007 plně skladebné do okresů i do správních obvodů obcí s rozšířenou působností. Jihočeský kraj je krajem s nejmenší hustotou zalidnění z celé České republiky. Z jeho sedmi okresů má největší hustotu obyvatelstva okres České Budějovice, kde žije téměř 30 % obyvatel kraje. Je to dáno především soustředěním do samotného města České Budějovice, v němž bydlí 93,5 tis. osob. Dalšími velkými městy jsou Tábor (34,6 tis. obyvatel), Písek (29,8 tis. obyvatel), Strakonice (22,9 tis. obyvatel) a Jindřichův Hradec (21,6 tis. obyvatel). V těchto 5 městech žije téměř 32 % Jihočeňů. Naproti tomu nejmenší obce do 200 obyvatel představují 37,6 % z celkového počtu obcí, ale žije v nich pouze 4,2 % celkového počtu obyvatel kraje. Nejmenší obcí v kraji je obec Kuřimany v okrese Strakonice s 28 trvale žijícími obyvateli (sedmá nejmenší obec v ČR). Celkem je podle Statistické ročenky Jihočeského kraje 2016 v kraji v současné době 623 samosprávných obcí (55 z nich má statut města) s téměř 2 tisíci částmi obcí. Podíl městského obyvatelstva dosáhl k 31. 12. 2015 celkem 63,8 %. Věková struktura obyvatel kraje je obdobná jako v celé České republice; průměrný věk v kraji je 42,1 roku (v ČR 41,9 roku). Od demografické struktury kraje se výrazněji odlišuje pohraniční okres Český Krumlov s pestřejším národnostním složením. Je zde mladší věková struktura, vyšší porodnost a nižší úmrtnost. Trvalý růst početních stavů obyvatel zaznamenával v posledních pěti letech okres České Budějovice a s výjimkou roku 2013 i okres Písek. V ostatních okresech počet obyvatel spíše klesal. Podle výběrových šetření pracovních sil dosáhl v roce 2015 podíl obyvatel s vysokoškolským vzděláním z celkového počtu osob patnáctiletých a starších 15,0 % a podíl osob s úplným středním vzděláním (včetně vyššího) 33,5 %. Na tvorbě hrubého domácího produktu v České republice se kraj v roce 2015 podílel 5,1 %, v přepočtu na 1 obyvatele dosahuje 83,7 % republikového průměru. Tvorba hrubého fixního kapitálu představovala v roce 2014 na území kraje hodnotu 55,8 mld. Kč (5,1 % z ČR). V zemědělství převažuje v rostlinné výrobě pěstování obilovin, olejnin a píce, významná je též produkce brambor. Celkově se zde vyrábí zhruba 10 % zemědělské produkce celé republiky. Podle výběrových

šetření pracovních sil je v hospodářství kraje zaměstnáno 303,4 tis. osob, z toho 32,4 % v průmyslu, 11,2 % v obchodu a opravách motorových vozidel, 8,7 % ve stavebnictví. Ke konci roku 2015 bylo v kraji evidováno 22 576 uchazečů o zaměstnání. Podíl nezaměstnaných osob dosahoval koncem prosince 5,07 % a Jihočeský kraj se zařadil v mezikrajovém porovnání na čtvrtou nejnižší příčku po Hlavním městě Praze, Plzeňském a Královéhradeckém kraji. Ve statistickém registru ekonomických subjektů bylo koncem roku 2015 registrováno více než 162 tis. podniků, organizací a podnikatelů. Jeho největší část tvořili podnikatelé – fyzické osoby podnikající dle živnostenského zákona (112 tis. subjektů). Předpokladem pro rozvoj hospodářství kraje jsou rovněž možnosti bydlení. Podle výsledků sčítání lidu, domů a bytů k 26. březnu 2011 bylo v kraji téměř 164 tis. domů, z toho 75 % je obydlených. Zjištěno bylo cca 248 tis. obydlených bytů. V kraji je zaznamenávána stále se zvyšující intenzita dopravy, zejména silniční. V železniční dopravě sice přes jeho území nevedou hlavní železniční koridory, přesto je zde několik důležitých uzlů. Poštovní služby poskytuje kolem 220 pošt, poštu v místě má zhruba třetina obcí. Síť školských zařízení tvoří 312 mateřských škol, 255 základních škol a 90 středních škol, včetně 23 gymnázií. Vysokoškolské vzdělání je možno získat v Českých Budějovicích na některé z osmi fakult Jihočeské univerzity nebo na Vysoké škole technické a ekonomické, v Jindřichově Hradci na Fakultě managementu Vysoké školy ekonomické Praha. Na vysokých školách v kraji studuje 16,2 tisíc studentů. Statistická ročenka Jihočeského kraje 2016 23 Zdravotnická péče je koncentrována především v 9 nemocnicích s 3,1 tis. lůžky, dále v 6 odborných léčebných ústavech a 4 léčebnách pro dlouhodobě nemocné. V roce 2015 se v kraji v 1 205 statisticky sledovaných hromadných ubytovacích zařízeních ubytovalo více než 1,3 mil. návštěvníků, z toho 31 % tvořili zahraniční hosté. Průměrná doba pobytu jednoho zahraničního návštěvníka dosahovala 3,0 dne. Dále řada zahraničních turistů přijíždí na jednodenní návštěvy, které není zatím možno statisticky sledovat. Navštěvují především centra blízka hranici. V průběhu celého roku jsou pořádány na Výstavišti v Českých Budějovicích různé typy výstavnických akcí. Nejvýznamnějšími z nich jsou mezinárodní zemědělská výstava „Země živitelka“ a výstava „HOBBY“. Tyto výstavy navštíví v průběhu roku cca 250 tis. návštěvníků. V posledních letech se rozvíjí mnoho forem přeshraniční spolupráce. Jednou z nich je Euroregion Šumava/ Bayerischer Wald/Mühlviertel, který sdružuje na 110 hornorakouských, 80 bavorských obcí a 93 českých obcí, z toho 53 obcí se 82 tis. obyvateli je z Jihočeského kraje. Přínosy lze spatřovat ve vytváření a realizaci společných projektů, především v oblasti dopravy, služeb a cestovního ruchu a vzájemné výměně zkušeností. V květnu 2002 byla podepsána zakládací listina dalšího euroregionu s názvem

„Silva Nortica“, který zahrnuje území okresů Jindřichův Hradec, České Budějovice, Písek a Tábor. V Dolním Rakousku se jedná o okresy Zwettl, Krems, Gmünd, Waidhofen an der Thaya a Horn. Euroregion představuje území o rozloze 10 639 km² s téměř 0,7 mil. obyvatel. Cílem přeshraniční spolupráce je společná reprezentace regionu, výměna informací, rozvoj cestovního ruchu a podobně. Na jihočeské straně je do něho zapojeno 39 obcí s téměř 260 tis. obyvateli. V červnu 2012 byl v rakouském Linci založen Evropský region Dunaj-Vltava, který se rozkládá na území ve třech státech. V České republice do tohoto regionu patří kraje Jihočeský, Plzeňský a Kraj Vysočina.

Zdroj: zpracováno dle

https://www.czso.cz/documents/10180/32803988/33010516char_cz.pdf/150c5edb-7581-4c5f-8e51-279c422559d1?version=1.1

Tabulka 8: Vybrané socioekonomické ukazatele v dlouhodobém vývoji Jihočeského kraje v letech 2007–2015

Ukazatel	Měřicí jednotka	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Hrubý domácí produkt	mil. Kč	200 653	203 332	203 518	202 252	203 770	208 433	212 001	219 426	230 508
na 1 obyvatele	Kč	317 797	320 403	319 487	317 054	320 440	327 529	333 103	344 516	361 699
Průměrná hrubá měsíční mzda	Kč	18 431	19 637	20 319	20 583	21 041	21 714	21 749	22 296	23 146
Podíl nezaměstnaných osob (na obyvatelstvu ve věku 15–64 let)	%	3,35	3,65	5,92	6,39	5,81	6,37	7,10	6,20	5,07
Příjemci důchodů celkem	osoby	164 011	166 960	169 958	172 023	176 290	175 809	175 419	175 935	176 978
z toho starobních (sólo)		85 653	88 260	91 173	97 806	103 350	103 448	103 681	105 064	107 134
Průměrný měsíční starobní důchod (sólo)	Kč	8 635	9 532	9 942	10 024	10 459	10 680	10 872	10 985	11 260
Lůžka v domovech pro seniory	počet	3 012	2 877	2 825	2 936	3 028	3 034	3 030	3 033	3 033

Zdroj: zpracováno dle údajů ČSÚ⁴⁶

⁴⁶ poznámka k položce příjemci starobního důchodu: bez souběhu s vdovským nebo vdoveckým; od roku 2010 se invalidní důchod vyplácený ke dni dovršení věku 65 let mění na starobní důchod; od roku 2010 není (podle metodiky MPSV) započten poměrný starobní důchod

Tabulka 9: Podíl obyvatel starších 65 let v Jihočeském kraji v letech 2007 a 2015 a průměrný koeficient růstu za kraj celkově a jednotlivé okresy

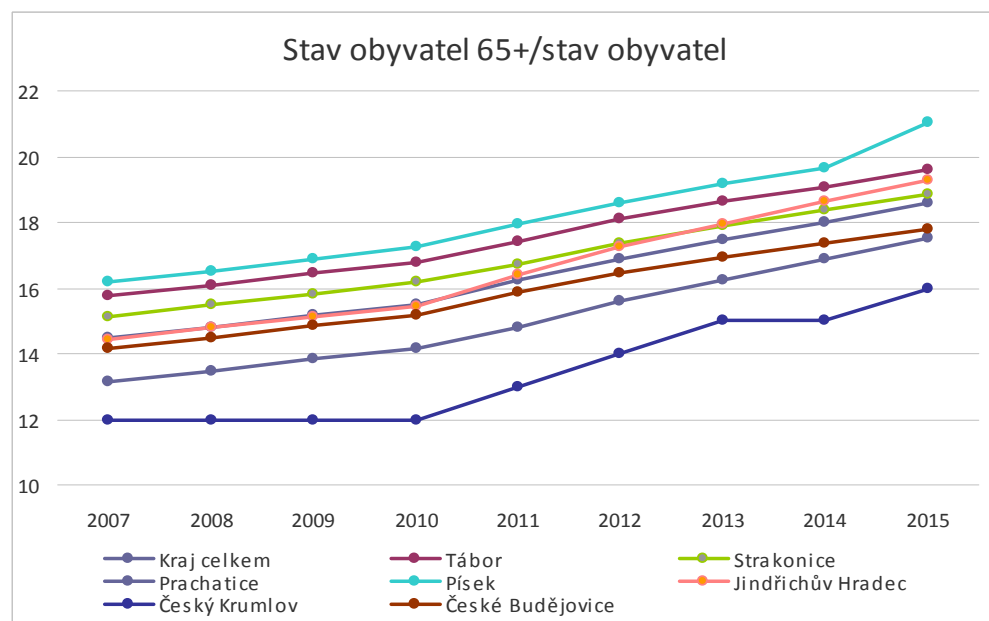
Stav obyvatel 65+/stav obyvatel								
rok	Jihočeský kraj celkem	České Budějovice	Český Krumlov	Jindřichův Hradec	Písek	Prachatice	Strakonice	Tábor
2015	19	18	16	19	21	18	19	20
2014	18	17	16	19	20	17	18	19
2013	17	17	15	18	19	16	18	19
2012	17	16	14	17	19	16	17	18
2011	16	16	14	16	18	15	17	17
2010	16	15	13	15	17	14	16	17
2009	15	15	12	15	17	14	16	16
2008	15	14	12	15	17	13	15	16
2007	14	14	12	14	16	13	15	16

Průměrné koeficienty růstu Jihočeský Kraj							
Jihočeský kraj celkem	České Budějovice	Český Krumlov	Jindřichův Hradec	Písek	Prachatice	Strakonice	Tábor
1,03179	1,028811	1,041259	1,036502	1,033198	1,036491	1,028166	1,027582

Zdroj: vlastní zpracování dle údajů ČSÚ

Trvalý trend stárnutí obyvatelstva není v Jihočeském kraji tak patrný zejména zásluhou Českokrumlovska. Ale i zde je od roku 2010 vidět progrese co se stárnutí obyvatel týče, do seniorského věku přicházejí silné poválečné ročníky. Nejstarším okresem je pak Písek, kde je také nejvyšší index stárnutí a také nejvyšší počet lůžek pro seniory na počet obyvatel u zařízení NNO.

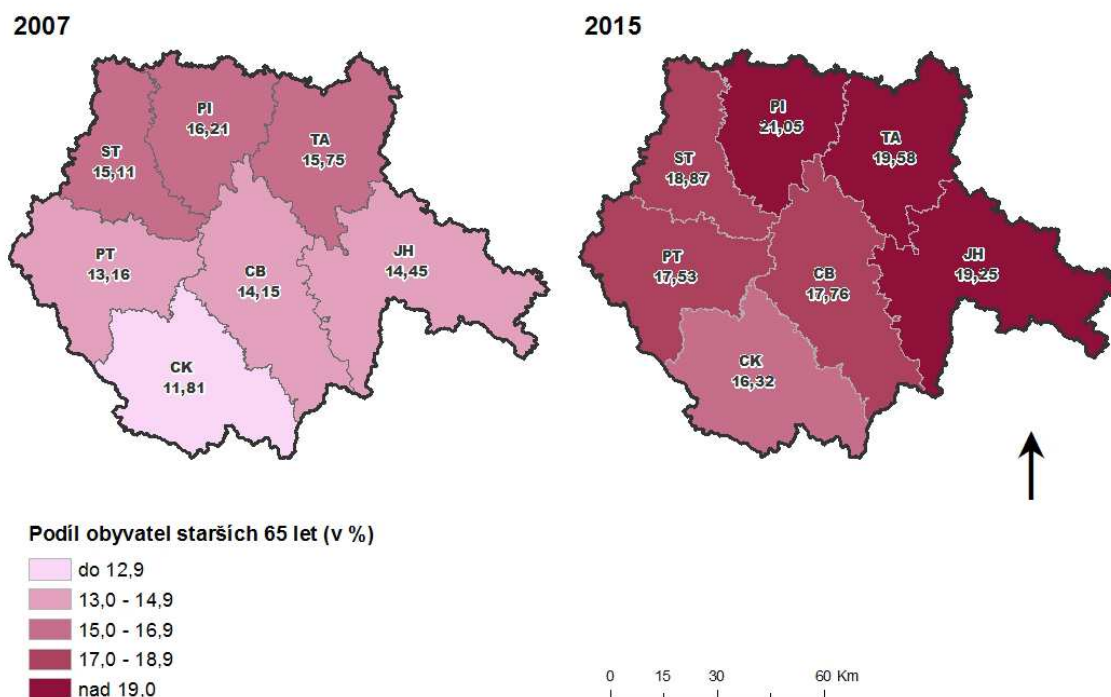
Graf 3: Podíl obyvatel starších 65 let v Jihočeském kraji v letech 2007 a 2015 a průměrný koeficient růstu za kraj celkově a jednotlivé okresy

Zdroj: vlastní zpracování dle údajů ČSÚ

Český Krumlov, ač stále nejmladší okres Jižních Čech, začal od roku 2010 postupně „dohánět“ ostatní okresy v počtu obyvatel starších 65 let.

Obrázek 8: Podíl obyvatel starších 65 let v Jihočeském kraji v letech 2007 a 2015

Zdroj: vlastní zpracování podle ČSÚ

Lze srovnat jednotlivé okresy v podílech obyvatel starších 65 let v časové řadě osmi let, pak musíme u Jihočeského kraje konstatovat výjimečné postavení Českokrumlovska, které je atraktivní lokalitou a svoji demografickou výjimečnost dokládá i tím, že zde, jako v jediné sledované lokalitě dosahuje index stáří pod hranici 100 bodů. Pro srovnání – v roce 2015 má region Český Krumlov bezmála stejný podíl obyvatel starších 65 let jako měl v roce 2007 okres Písek. Nejvyššímu podílu starších osob na Písecku odpovídá také nejvyšší počet lůžek na obyvatele ve všech sledovaných lokalitách – 137 ve srovnání s okresem České Budějovice – 41 lůžek (stav k roku 2015).

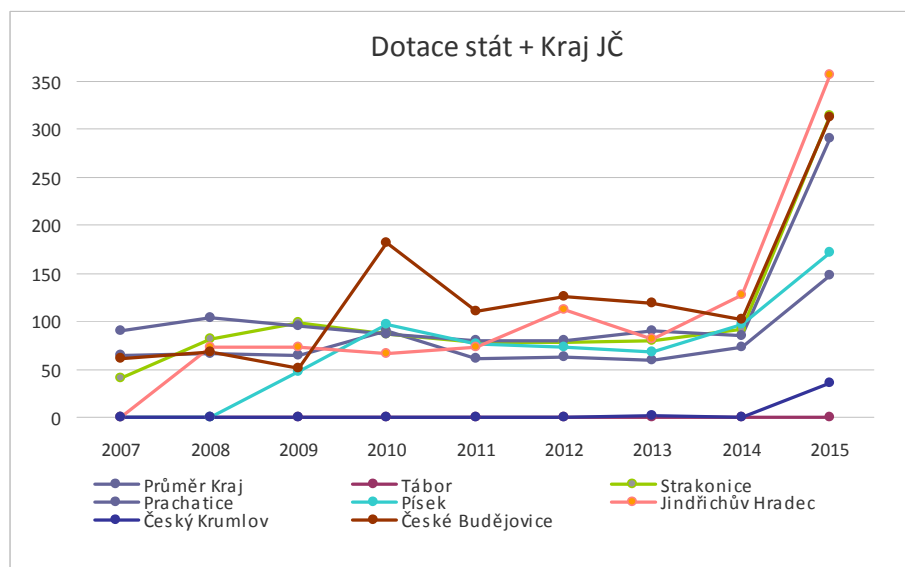
Tabulka 10: Dotace od státu a kraje na lůžko v domově seniorů v Jihočeském kraji provozovaných NNO v tis. Kč (zaokrouhleno), pozn. dotace pouze získané od kraje za jednotlivé okresy jsou v Příloze 6

Dotace stát + Kraj								
rok	Jihočeský kraj celkem	České Budějovice	Český Krumlov	Jindřichův Hradec	Písek	Prachatice	Strakonice	Tábor
2007	64	61	0	0	0	91	42	0
2008	66	68	0	74	0	103	81	0
2009	64	52	0	74	48	95	98	0
2010	90	182	0	66	97	87	87	0
2011	60	110	0	73	77	80	78	0
2012	64	126	0	112	74	80	78	0
2013	60	119	2	81	69	90	80	0
2014	72	102	0	128	97	86	92	0
2015	147	312	36	356	172	291	314	0

Zdroj: vlastní zpracování na základě materiálů MPSV a KÚ

Po víceméně mírném sinusoidním průběhu (s výjimkou roku 2010 a okresu České Budějovice) schválených dotací zaznamenáváme rapidní vzestup v roce 2015.

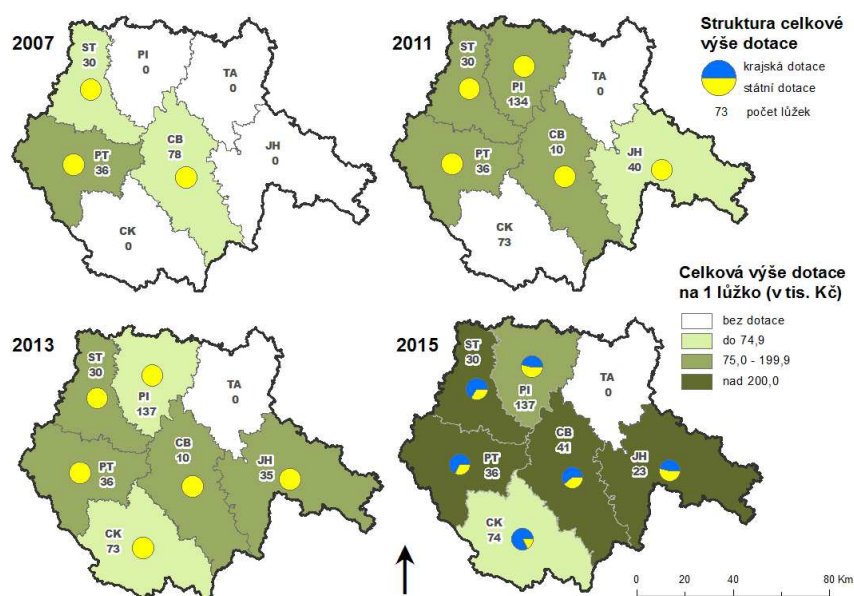
Graf 4: Dotace od státu a kraje na lůžko v domově seniorů v Jihočeském kraji provozovaných NNO v tis. Kč (zaokrouhleno)

Zdroj: vlastní zpracování na základě materiálů MPSV a KÚ

V grafu je ještě ostřeji vidět skokový nárůst v čerpání dotací (s výjimkou Tábořska) v roce 2015. Domovy pro seniory – sociální služby poskytované NNO byly v roce 2007–2014 financovány pouze z dotačního titulu MPSV ČR a jiných zdrojů, nikoliv od kraje. Jak vyplynulo z rozhovorů se zástupci NNO, příčinou je ve většině případů nárůst byrokracie spojených s případným přidělením dotačního titulu.

Obrázek 9: Domovy pro seniory provozované NNO v Jihočeském kraji a dotace v letech 2007, 2011 a 2015

Zdroj: vlastní zpracování na základě materiálů MPSV a KÚ

Shrnutí analýzy za okresy Jihočeského kraje

ČESKÉ BUDĚJOVICE – okres s krajským městem má všechny znaky regionů v blízkosti ekonomických, sociálních a kulturních center. V regionu je velký počet státních i obecních zařízení s lůžkovou péčí o seniory. Přestože žije v okrese 30 % veškerého obyvatelstva kraje, je počet neziskových organizací s péčí pro seniory nízký a proměnlivý. V letech 2007–2013 se jejich počet snížil ze tří až na jedinou a od roku 2014 jsou takové organizace pouze dvě. S výjimkou roku 2015 nebyla jejich činnost dotována krajem, pouze státem. V roce 2015 krajské dotace zcela pokryly požadavky organizací a společně s dotací státu bylo každé lůžko v okrese dotováno 311,9 tis. Kč na lůžko.

ČESKÝ KRUMLOV – okres s nízkým průměrným věkem a s indexem stáří těsně pod 100 % (99,9 %, údaj z roku 2015). Je okresem s nejvyšším kladným přirozeným přírůstkem v kraji, ale se zápornou migrační bilancí. Jedná se však o okres s největším tempem nárůstu seniorů (průměrný koeficient růstu v letech 2007–2015 je 1,0413). V okrese je od roku 2011 evidována jediná nezisková organizace poskytující služby pro seniory, která si žádala až v roce 2013 o státní dotaci s kladným výsledkem. Poprvé v roce 2015 stejná organizace požádala o krajskou dotaci a její požadavek byl ze 100 % uspokojen. Krajská a státní dotace činila v roce 2015 36,3 tis. Kč na lůžko.

JINDŘICHŮV HRADEC – jediný okres, který vykazuje záporný přirozený i migrační úbytek. Struktura obyvatelstva je obdobná jako v okrese Strakonice. V okrese je též pouze jedno zařízení typu NNO, kde v letech 2007–2015 došlo k postupnému snižování počtu lůžek z důvodů nákladnosti a slabé konkurenci vůči státním a obecním zařízením. Organizace žádala každoročně o státní dotaci. Opět výjimku představuje rok 2015 a 100% krajská dotace. Prudce snížená lůžková kapacita zařízení a uspokojená žádost krajské dotace s doplněním státní dotace znamenala v roce 2015 částku 356,4 tis. Kč dotačních prostředků na lůžko, což se jeví jako předzvěst zkvalitnění služeb a zároveň navýšení kapacity na původních až 40 lůžek.

PÍSEK – region Písecka je ze všech sledovaných okresů a to i v rámci mezikrajového srovnání, tím nejstarším. Více jak 21% obyvatel tvoří senioři starší 65 let a to i přesto, že počet obyvatel se stále zvyšuje, migrační saldo je v kladných číslech. V tomto okrese koncem dekády vznikla také dvě zařízení, z nichž to mladší začínalo s velkou kapacitou lůžek (100), v současné době obě zařízení nabízejí celkový počet 137 lůžek. Velké množství ubytovacích

kapacit těchto zařízení váže na sebe také část seniorů ze sousedního Tábořska, kde obdobná zařízení provozovaná NNO nejsou.

PRACHATICE – jsou oblastí s migračním odlivem, tato situace stále trvá od roku 2010. Lůžkové zařízení provozované NNO je zde zastoupeno jednou a to v počtu 36 lůžek, počet lůžek se za sledované období nezměnil.

STRAKONICE – okres sice vykazuje mírný negativní přirozený přírůstek, ale nadprůměrný kladný migrační přírůstek. Index stárí okresu (124,7, údaj z roku 2015) je vyšší než index JČK (120,4, údaj z roku 2015) a v letech 2007–2015 se každoročně zvyšoval podíl seniorů ve věku 65+ o 2,82 %. Jediná nezisková organizace s kapacitou 30 lůžek poskytující sociální služby pro seniory každoročně žádala v letech 2007–2015 o státní dotaci. Výjimkou byl rok 2015, kdy provozovatelé žádali dotace též od kraje. Jejich požadavek byl plně uspokojen a tím organizace získala krajskou a státní dotací 314 tis. Kč na lůžko. V okrese je silné zastoupení státních a hlavně obecních zařízení.

TÁBOR – je okresem s nejnižším podílem narozených na tisíc obyvatel středního stavu v Jihočeském kraji (9,6, údaj z roku 2015) způsobeným odchodem mladých lidí, ale s kladným migračním přírůstkem a s vysokým indexem stárí (153,4, údaj z roku 2015). Poptávka po péči pro seniory je uspokojována pouze obecními nebo státními zařízeními, v okrese není zaznamenána žádná NNO pro péči o seniory, která by usilovala o krajské nebo státní dotace.

4.3 Shrnutí za oba kraje

Dotační tituly a hlavně možnosti jsou pro NNO působící v Jihočeském kraji na zcela jiné úrovni, než v kraji Královéhradeckém. Jednak organizace v Českobudějovickém okrese jakožto v centrální oblasti kraje získávají velký díl dotací (např. v roce 2010), a pak i organizace v ostatních krajích, kde v zejména posledních letech pochopily, že je možné získat i velkou část prostředků z krajských dotací. Dobrým příkladem může být okres Jindřichův Hradec, kde na začátku sledovaného období (2007) nebyla jediná NNO poskytující lůžkové služby seniorům.

Při porovnání Jihočeského kraje v časové řadě z hlediska výše a zaměření dotací nelze nevzpomenout na dělení, kdy můžeme jednotlivé kraje hodnotit jako „ty bohatší“ a „ty chudší“ (Obrázek 5 – Poloha a vnitřní členění Jihočeského a Královéhradeckého kraje

v roce 2017). Jihočeský kraj svou větší velikostí, ale zejména polohou a atraktivností v rámci České republiky, získává větší objem peněz. Je to dáno souběhem více faktorů (velikost, ale i schopností politiků transferovat peníze ze státního rozpočtu na kraje, resp. efektivní využívání dotačních titulů). Za zajímavost možno označit prakticky nevyužívání krajských dotací po dobu šesti let ze sledovaného období a velký obrat v čerpání, kdy v roce 2015 téměř všechny kraje většinu prostředků získávali právě z krajských rozpočtů.

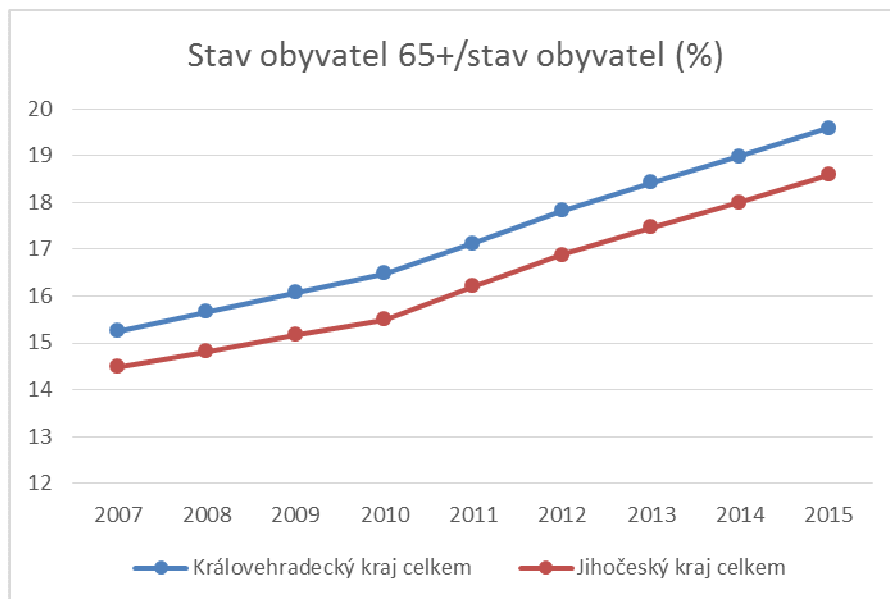
Tabulka 11: Podíl obyvatel starších 65 let v Královéhradeckém a Jihočeském kraji v letech 2007 a 2015

Stav obyvatel 65+/stav obyvatel (%)		
rok	Královéhradecký kraj celkem	Jihočeský kraj celkem
2007	15	14
2008	16	15
2009	16	15
2010	16	16
2011	17	16
2012	18	17
2013	18	17
2014	19	18
2015	20	19

Zdroj: vlastní zpracování dle údajů ČSÚ

Z uvedených údajů je patrný větší podíl seniorů v Královéhradeckém kraji, kde k této hodnotě nejvíce přispívá okres Trutnov a Náchod a to zejména z důvodů silné pracovní migrace.

Graf 5: Podíl obyvatel starších 65 let v Královéhradeckém a Jihočeském kraji v letech 2007–2015

Zdroj: vlastní zpracování dle údajů ČSÚ

Z grafu je zřejmá shoda a srovnání v růstu počtu seniorů v obou krajích po roce 2010.

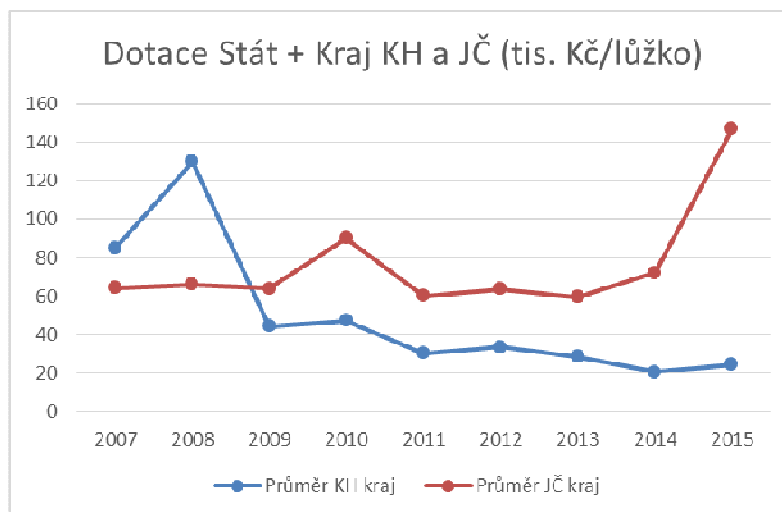
Tabulka 12: Dotace od státu a kraje na lůžko v domově seniorů v Královéhradeckém a Jihočeském v letech 2007–2015 a kraji provozovaných NNO v tis. Kč (zaokrouhleno)

Dotace stát + Kraj (tis. Kč) na lůžko		
rok	Průměr KH kraj	Průměr JČ kraj
2007	85	64
2008	130	66
2009	44	64
2010	47	90
2011	30	60
2012	34	64
2013	29	60
2014	21	72
2015	24	147

Zdroj: vlastní zpracování dle údajů ČSÚ

Vyjma ojediněle vysoké dotace schválené v roce 2008 pro zařízení na Rychnovsku, je v Královéhradeckém kraji vývoj dotací na lůžko sestupný, naopak v Jihočeském kraji má skokový průběh s velkým objemem schválených dotací právě v posledním sledovaném roce.

Graf 6: Dotace od státu a kraje na lůžko v domově seniorů v Královéhradeckém a Jihočeském a kraji v letech 2007–2015 provozovaných NNO v tis. Kč (zaokrouhleno)

Zdroj: vlastní zpracování dle údajů ČSÚ

V grafu znázorňujícím přidělování dotací v jednotlivých krajích zřetelně vidíme sestupný trend v Královéhradeckém kraji a skokový růst schválených dotací v kraji Jihočeském (rok 2015).

5 Kvalitativní šetření

V obou krajích byli osloveni zástupci odboru sociálních věcí krajského úřadu a současně i zástupci nestátních neziskových organizací poskytujících registrované sociální služby. Cílem polostrukturovaných rozhovorů bylo zjistit a srovnat vnímání spolupráce krajských úřadů s nestátními neziskovými organizacemi poskytujícími sociální služby v příslušných krajích. Respondenti velmi spontánně specifikovali své odpovědi, přidávali souvislosti a uváděli své příklady z praxe. Rozhovory probíhaly ve velmi vstřícné a příjemné atmosféře, délka jednoho rozhovoru se pohybovala kolem jedné hodiny. Získané rozhovory šesti NNO působících v sociálních službách jsou volně citované odpovědi respondentů rozšířené v navazujícím rozhovoru (Příloha 4).

5.1 Srovnání odpovědí v Královéhradeckém kraji

V Královéhradeckém kraji se odpovědi vyznačují značnou podobností, a to jak v porovnání odpovědí zástupců krajského úřadu a nestátních neziskových organizací, tak při porovnání odpovědí zástupců jednotlivých NNO mezi sebou.

Podobná stanoviska, zaznívající z krajského úřadu i od poskytovatelů sociálních služeb, mohou vyplývat z vysoké míry spokojenosti se vzájemnou spoluprací. Z tohoto důvodu jsou také odpovědi rozsáhlejší a detailnější. Respondenti měli potřebu hledat širší pozitivní hodnocení.

Královéhradecký kraj respektuje NNO poskytující sociální služby jako svého rovnocenného partnera a je si vědom důležitosti jejich práce pro klienty i pro krajský úřad samotný, jemuž svými službami odlehčují a přebírají značnou část práce v sociální oblasti. Oslovené NNO si váží přístupu krajského úřadu a chválí vstřícnou komunikaci. Odpovědi tedy vykazují shodu ve vzájemném ocenění přístupu a spolupráce.

Jednotlivé nestátní neziskové organizace se liší formou poskytovaných sociálních služeb. Vybrána byla vždy jedna NNO poskytující pobytové, terénní a ambulantní služby, u dvou jde o kumulaci forem. Odlišují se cílovými skupinami, velikostí i délkou historie svého působení, což je metodický záměr. To je důvodem některých mírných odlišností v odpovědích. Principiálně se ale jejich stanoviska nerozcházejí, pouze se vzájemně doplňují o konkrétní zkušenosti každé organizace.

5.2 Srovnání odpovědí v Jihočeském kraji

V Jihočeském kraji se odpovědi mezi sebou velmi lišily, přestože metodika výběru nestátních neziskových organizací poskytujících sociální služby byla stejná jako v kraji Královéhradeckém, to znamená, že byly vybrány náhodně na základě databáze poskytovatelů sociálních služeb tak, aby v každém kraji byla respondentem vždy jedna organizace poskytující sociální služby pobytové, jedna terénní a jedna ambulantní služby.

Z odpovědí krajského úřadu je evidentní spokojenost s komunikací s poskytovateli sociálních služeb. Může to být dáno tím, že krajský úřad má v některých oblastech nepřesnou představu o potřebách nestátních neziskových organizací. Důvodem může být i to, že vedoucí sociálního odboru delegovala kompetenci účasti na navazujícím rozhovoru v tomto průzkumu na pracovníci kontrolního oddělení sociálního odboru, která odpovídala ve většině z úhlu pohledu své gesce.

Míra spokojenosti se spoluprací je ale jiná pohledem krajského úřadu a z pohledu nestátních neziskových organizací, odpovědi těchto dvou skupin se velmi liší. NNO jsou s komunikací s krajským úřadem mírně až velmi nespokojené, vnímají odstup úřadu, zúžení komunikace pouze na plnění povinností a zajištění financování, případné nezbytné informování o změnách, týkajících se realizace sociálních služeb. Jejich odpovědi byly kratší, neměly potřebu svou nespokojenost dále rozvádět.

Významné rozdíly jsou i mezi odpověďmi jednotlivých neziskových organizací, což je v této situaci standardní. Tam, kde není spolupráce krajského úřadu a NNO na celkově vysoké kvalitativní úrovni, si jednotlivé organizace hledají každá svou cestu k prosazování zájmů. Děje se to různými způsoby, s menší či větší úspěšností, a proto jsou stanoviska jednotlivých respondentů z řad poskytovatelů sociálních služeb tak rozdílná.

5.3 Srovnání odpovědí mezi kraji

V každém z krajů má krajský úřad jiný přístup k poskytovatelům sociálních služeb zejména z řad nestátních neziskových organizací.

V Královéhradeckém kraji je vedení sociálního odboru přesvědčeno o vysoké potřebnosti sociálních služeb pro své občany a současně nezastupitelnosti NNO při jejich poskytování, bere poskytovatele soc. služeb jako důležitého partnera v péči o znevýhodněné občany.

V odlišné pozici stojí vedení sociálního odboru Jihočeského kraje, které považuje poskytovatele sociálních služeb z řad NNO jako nástroj plnění povinností kraje vůči handicapované skupině obyvatelstva Jižních Čech.

V otázce spokojenosti s komunikací s krajem jsou Královéhradecké NNO velmi spokojené, naopak v Jihočeském kraji je spokojenost velmi malá, spokojenost je pouze v některých segmentech výměny informací.

Celkově nastavená spolupráce Královéhradeckého kraje s poskytovateli sociálních služeb všech právních forem je všemi respondenty popisovaná jako oboustranně efektivní, kraj mírně preferuje podporu NNO, jako slabšího subjektu oproti příspěvkovým organizacím.

V Jihočeském kraji se spolupráce, alespoň podle našich respondentů, zúžila na poskytování financí, kontrolu jejich využití a dodržování zákonů, nařízení či administrativních povinností.

Nestátní neziskové organizace Královéhradeckého kraje jsou ve vzácné shodě při hodnocení spolupráce s politickými zástupci kraje a krajského úřadu a převažuje pro ně důležitost sociálního odboru úřadu.

V Jihočeském kraji se rozcházejí názory NNO v míře spokojenosti spolupráce s krajem, a to i v hodnocení kvality spolupráce s úředníky sociálního odboru a politickými představiteli kraje. U všech respondentů převažuje stanovisko o větším vlivu politických zástupců, přiznává ji i zástupce krajského úřadu.

Respondenti v Královéhradeckém kraji se nezávisle shodli na potřebnosti úzké a pravidelné komunikace a spolupráce, které oběma stranám usnadňuje vlastní sociální práci.

V Jihočeském kraji je potřeba spolupráce neziskovými organizacemi hodnocena velmi nízko, považují ji nedůležitou pro svou práci, vnímají ji pouze jako kontrolní a někdy až komplikující samotnou sociální práci.

Pokud je porovnáváno plnění povinností NNO vůči krajskému úřadu jako poskytovateli dotací a garantovi sítě sociálních služeb, vyplývá z průzkumu zajímavý, ale očekávaný výstup. V Královéhradeckém kraji, kde je komunikace intenzivní a spolupráce oboustranně efektivní, berou NNO své administrativní povinnosti jako nezbytnou součást své práce a pochopitelnou nutnost při čerpání financí z veřejných zdrojů.

V Jihočeském kraji vnímají neziskové organizace negativně vysokou administrativní zátěž, kterou ze strany krajského úřadu musí respektovat. Často jim zabírá čas, který by měly věnovat svým klientům.

Vlastní vnímání důležitosti a přínosu sociální práce pro společnost vyplynulo nikoli z konkrétní otázky, ale z celkového postoje respondentů. V Královéhradeckém kraji, kde poskytovatele sociálních služeb vysoko oceňuje krajský úřad, měly i NNO pocit důležitosti, potřeby a spokojenosti se svou prací.

V Jihočeském kraji často u NNO zaznívalo zklamání a pocit nedocenění jejich sociální práce, přístup vedení sociálního odboru a potažmo krajského úřadu považovali za rigidní.

Krajské úřady přistupují k poskytovatelům sociálních služeb z řad NNO rozdílně a rozdíly přístupu jsou patrné v mnoha aspektech jako například při formách pracovních setkávání nebo při poradenství v provozních záležitostech nebo i při zapojování zástupců NNO sociálních služeb v komisích a výborech kraje.

Tabulka 13: Analýza rozhovorů vnímání spolupráce krajských úřadů a nestátních neziskových organizací poskytujícími sociální služby v Královéhradeckém a Jihočeském kraji

Kategorie	Sumář Královéhradecký kraj	Sumář Jihočeský kraj
Komunikace NNO s krajským úřadem	Kraj vidí nutnost komunikace jako základní předpoklad zajištění sítě sociálních služeb a nerozlišuje komunikaci s poskytovateli z řad NNO a příspěvkových organizací. Ale připouští, že v případě potřeby pomůže raději neziskovým organizacím. Na krajském úřadu komunikují s poskytovateli vždy zaměstnanci podle své gesce. Všechny tři oslovené NNO zmiňují důležitost komunikace s krajským úřadem. Uvádí pouze rozdílný způsob komunikace, kdy jedna preferuje spíše elektronickou komunikaci před osobní, a také různou četnost potřeby kontaktu. Obě strany se shodly na potřebě a přínosu vzájemné komunikace, ve které jsou si rovnocennými partnery.	Kraj vyjádřil spokojenost s kvalitou komunikace, nevnímá nějaký odstup úřadu od organizací a bere je také jako zdroj informací. S organizacemi sociálních služeb jedná vždy úředník odpovědný za konkrétní problematiku. Naopak NNO z řad respondentů vidí spíše negativa, každá organizace však popisuje jiný problém. Všechny ale viní kraj z nezájmu, nadřazenosti a převahy kontrolní funkce. Zajímavý je rozdíl v názorech NNO na komunikaci s kontaktními pracovníky. Dvě organizace uvádí, že jednají vždy s jiným úředníkem podle jeho gesce, a jedna organizace naopak popisuje, že komunikuje jen s jednou úřednicí, která jí zajišťuje veškerý servis. Rozdíl v názorech na vzájemnou komunikaci ze strany kraje a neziskových organizací je jasně patrný.
Komunikace krajského úřadu s neziskovými organizace přímo či prostřednictvím střešních organizací	Kraj jedná vždy přímo s organizacemi sociálních služeb, protože ony jsou těmi poskytovateli, ony znají tuto problematiku nejlépe. Žádnou zastřešující organizaci kraj ke komunikaci nepotřebuje. NNO to potvrzují a shodují se v tom, že kraj komunikuje přímo s nimi. Také se shodly na tom, že neví o komunikaci kraje se střešními organizacemi a pokud by probíhala, určitě by se to dozvěděly.	Kraj komunikuje s jednotlivými poskytovateli sociálních služeb, nikoli se střešními organizacemi. NNO odpovídaly velmi podobně, ale přesto zazněl i povzdech, že jednání nejsou dostatečná. Také se objevila kritika vlivu rodičovských aktivit na rozhodování politických zástupců kraje.

Formy pracovních setkávání krajského úřadu s NNO sociálních služeb	Kraj zve organizace poskytující sociální služby na konference, do expertních skupin a k debatám o střednědobém plánu sociálních služeb. NNO se shodly na tom, že kraj vzájemná pracovní setkání organizuje, a jedna si také pochvala otevřenost a neformálnost na těchto akcích.	Kraj tvrdí, že organizuje semináře a kulaté stoly na různá témata. Odpovědi i u této otázky se zcela liší u jednotlivých organizací sociálních služeb, kdy dvě potvrdily stanovisko kraje a jedna je v názorovém rozporu. Z rozdílnosti odpovědí vyplývá i zřejmě rozdílná dostupnost pozvánek na akce kraje, některé NNO jsou informovány lépe, jiné se k informacím pravděpodobně dostanou obtížněji.
Podpora krajského úřadu pro NNO sociálních služeb – finanční	NNO vyjádřily stejný názor, navíc jedna ví o situaci, kdy se kraj zapojil do jednání o dofinancování sociálních služeb s městem. Financování probíhá také formou individuálních projektů. NNO vyjádřily stejný názor, navíc jedna ví o situaci, kdy se kraj zapojil do jednání o dofinancování sociálních služeb s městem. Financování probíhá také formou individuálních projektů.	Kraj uvedl, že finančně podporuje registrované i navazující sociální služby. NNO sice v dotazníku označily souhlas s tímto stanoviskem, v dalším rozhovoru se všechny tři shodly na tom, že samy čerpají jen dotace na registrované služby. Objevily se výhrady ke snižování vyrovnávací platby a jejímu pozdnímu vyplácení, kdy sociální služby dostávají od kraje první dotaci na konci března, kdežto školám posílá kraj finance již v lednu.
Podpora krajského úřadu pro NNO sociálních služeb – nefinanční	Kraj umožňuje propagaci ve svých médiích a ve svých prostorách, podporuje také jednu NNO veřejnou zakázkou na bistro, provozované formou sociálního podniku, v areálu krajského úřadu. NNO popisují nefinanční podporu sice každá mírně odlišně, podle jejich individuálních potřeb, ale všechny vyjádřily spokojenost i s nefinanční formou pomoci od kraje.	Kraj popsal mechanismus záštity nad akcemi a výjimečné poskytnutí prostor zdarma pro některé relevantní aktivity NNO, nabízí organizacím i možnost propagace na hlavní budově krajského úřadu. Toto potvrdila jedna z oslovených NNO, dvě uvedly, že nemají žádnou možnost propagace prostřednictvím krajského úřadu a odmítly, že by věděly o dalších formách nefinanční pomoci od kraje.

Podpora krajského úřadu pro NNO sociálních služeb – poradenství v provozních záležitostech neziskové organizace	Kraj řeší pomoc neziskovým organizacím s provozní problematikou zejména zajištěním externích odborníků, jejichž služby pro NNO mnohdy i kraj přímo platí. Jedna z oslovených NNO tyto služby využívá i opakovaně, dvě NNO tuto službu nepotřebují. Jedna z nich si platí komerční poradenskou kancelář a nechce tento způsob měnit. Kraj i NNO, se shodují na ochotě kraje pomáhat neziskovým organizacím s vlastním managementem.	Pomoc v provozních záležitostech nabízí kraj pouze tehdy, když při kontrole v organizaci najde nějaký problém. Pak jej neziskové organizaci pomůže řešit. Žádná ze třech oslovených NNO neuvedla nabídku poradenství kraje v řízení organizace. Nicméně zde lze najít shodu v odpovědích obou stran, protože když jde o pomoc kraje po zjištění kontrolou, nejde o pomoc a poradenství v pravém slova smyslu.
Podpora krajského úřadu pro NNO sociálních služeb – poradenství při realizaci sociálních služeb	Kraj radí organizacím například s inovacemi v sociálních službách a v jejich zacílení, ať už regionálním nebo na klienty. NNO si chválí ochotu a efektivitu poradenství, a i když připouští občasnou neshodu, nikdy nezažily odmítnutí ze strany krajských úředníků. Obě strany jsou spokojeny i s intenzitou vzájemné komunikace.	Kraj si pochvaluje výbornou spolupráci jednotlivých úředníků na odboru sociálních věcí při pomoci a poradenství poskytovatelům k problematice sociálních služeb. Dvě NNO tuto pomoc vidí odlišně, jedna zcela odmítá možnost komunikace s krajem, jedna popsala situaci, kdy byla odmítnuta údajně pro vytíženost referentky. Třetí NNO naopak vyjádřila spokojenost s pomocí, kdykoli o ni krajský úřad požádá. I zde se objevují zcela rozdílné odpovědi, kdy lze uvažovat i o vlivu lidského faktoru na spolupráci, vzájemnou komunikaci i hodnocení její kvality i kvantity.

Účast zástupců NNO sociálních služeb v komisích a výborech a jejich podíl na rozhodování kraje	Kraj i NNO ve shodě uvádí, že zástupci organizací sociálních služeb jimi nejsou do komisí a výborů přímo delegováni, ale mezi členy těchto orgánů jsou i nominováni ti, kteří mimo jiné působí i v některé NNO. Stejně se kraj i NNO shodli na vysoké míře vlivu na rozhodování v kraji a zájmu kraje o názory a odborné konzultace z organizací. Pouze jedna NNO se považuje za tak malou, že prozatím nevidí svůj vliv na rozhodování o relevantních záležitostech kraje.	Kraj, tentokrát ve shodě se dvěma NNO, uvádí vliv organizací na politické představitele kraje. Nicméně jedna NNO si postěžovala, že v kraji neexistuje koncepce navazujících sociálních služeb, a nelze to nijak ovlivnit. Jedna NNO si stěžovala na absenci diskuze k připravovanému střednědobému plánu rozvoje sociálních služeb, mluvila o jakési "petrifikaci" sítě služeb.
--	--	---

Tabulka 14: Komparace krajů vnímání spolupráce krajských úřadů s nestátními neziskovými organizacemi poskytujícími sociální služby v příslušných krajích

Kategorie	Komparace krajů
Komunikace NNO s krajským úřadem	V Královéhradeckém kraji panuje shoda krajského úřadu i poskytovatelů sociálních služeb na vzájemně přínosné a rovnocenné komunikaci. Shodují se v odpovědích i jednotliví respondenti z řad NNO. V kraji Jihočeském jsou patrné velké rozdíly mezi stanoviskem krajského úřadu a jednotlivých neziskových organizací. Zástupce krajského úřadu vidí svou práci jako kvalitní a komunikaci s NNO jako dostačující. Úřad se popisuje jako vstřícný a ochotný pomáhat. Oslovené NNO s tím však nesouhlasí, naopak vnímají referenty na odboru sociálních věcí jen jako nadřazené úředníky. V obou krajích není na krajském úřadu jedna kontaktní osoba pro neziskové organizace, poskytovatelé komunikují s úředníky podle jejich zaměření.
Komunikace krajského úřadu s neziskovými organizacemi přímo či prostřednictvím střešních organizací	V obou krajích zcela shodně zástupci krajského úřadu preferují přímou komunikaci s organizacemi poskytujícími sociální služby. V Jihočeském kraji však zazněla od jedné NNO zmínka o skupinách vlivných rodičů klientů sociálních služeb, které jsou neformálními mluvčími klientů.
Formy pracovních setkávání krajského úřadu s NNO sociálních služeb	V Královéhradeckém kraji se opět shodují odpovědi krajského úřadu a poskytovatelů sociálních služeb, shodují se i odpovědi jednotlivých NNO. Z odpovědí je poznat vzájemný respekt a potřeba předávání informací od úřadu k poskytovatelům a stejně tak i obráceně. V Jihočeském kraji jsou odpovědi rozdílné, liší se stanovisko kraje se stanovisky NNO a liší se i odpovědi jednotlivých organizací. Kraj považuje rozsah pracovních setkávání za dostatečný, neziskovým organizacím ale nedostačují. Rozdíly v míře informovanosti jednotlivých organizací, a následně možnost účasti na akcích, dále diferencují jednotlivé poskytovatele.
Podpora krajského úřadu pro NNO sociálních služeb - finanční	Královéhradecký kraj, kromě vyrovnávacích plateb na registrované sociální služby, také podporuje i navazující sociální služby. Kraj se zajímá o potřeby konkrétních cílových skupin občanů a dotuje pro ně důležité aktivity. Aktuálně zjišťuje, kam zacílit finanční podporu. Takto finanční podporu shodně popisují respondenti z kraje i z NNO. Jihočeský kraj sice proklamuje svou finanční podporu navazujícím službám, ale z odpovědí NNO vyplynulo, že větší zájem a vyšší dotace na tyto služby získávají organizace z městského rozpočtu než z krajského.

Podpora krajského úřadu pro NNO sociálních služeb – nefinanční	V kraji Královéhradeckém vychází krajský úřad organizacím vstříc, pravděpodobně i proto, že naslouchá jejich potřebám. V kraji Jihočeském se spolupráce odvíjí ve zcela formální rovině. Záštitu některého z náměstků či hejtmana nad akcí NNO považují za podporu práce neziskových organizací, a prostory poskytují výjimečně na akce, které nějak souvisí s prací krajského úřadu. Propagace není pravděpodobně také umožněna všem organizacím.
Podpora krajského úřadu pro NNO sociálních služeb – poradenství v provozních záležitostech neziskové organizace	U této otázky je rozdíl mezi kraji evidentní. Královéhradecký kraj zajišťuje a dokonce i platí odborníky na problematiku řízení NNO, takže neziskové organizace mají některé poradenství zdarma. V Jihočeském kraji považují za dostatečné, když nabídnou NNO pomoc s řešením problémů, které u ní objeví při kontrole krajského úřadu. V době, kdy zejména změnou občanského zákoníku a dalších zákonů dochází často a opakovaně k zásadním změnám v povinnostech organizací, potřebují NNO pomoc daleko širší a sofistikovanější.
Podpora krajského úřadu pro NNO sociálních služeb – poradenství při realizaci sociálních služeb	Kraj Královéhradecký pomáhá poskytovatelům sociálních služeb vykonávat jejich práci co nejkvalitněji, ulehčuje jim situaci při změnách legislativy a metodik. Je zde evidentní společný cíl, a to spokojenost klienta. Odbor sociálních věcí krajského úřadu Jihočeského kraje výkon své práce neposuzuje mírou spokojenosti poskytovatelů, ale kvalitou spolupráce svých úředníků. Nabízí pomoc a poradenství pouze v rozsahu svých úředních povinností vůči organizacím zajišťujícím sociální služby.
Účast zástupců NNO sociálních služeb v komisích a výborech a jejich podíl na rozhodování kraje	Zde je vidět rozdíl nikoli v kvalitě, jako u ostatních kategorií, ale v přístupu obou krajů. V Královéhradeckém kraji se shodují obě strany respondentů, tedy krajský úřad i NNO, na tom, že do komisí a výborů nejsou delegováni zástupci jednotlivých poskytovatelů a je to tak správně, protože by tito členové orgánů dostávali při některých rozhodnutích do střetu zájmu. Nicméně poskytovatelé vidí jiné možnosti, jak se podílet na rozhodování v kraji, zejména odbornými konzultacemi. V Jihočeském kraji se objevuje jiný způsob ovlivňování záležitostí, souvisejících se sociálními službami, a to lobbingem u politických zástupců kraje.

6 Diskuse a návrhy

V roce 2015 vláda ČR schválila novou Státní politiku vůči nestátním neziskovým organizacím na léta 2015–2020 (2015). Dokument se snažil zjednodušit spolupráci mezi státem a nestátními neziskovými organizacemi. Například byla zrušena povinnost nestátním neziskovým organizacím platit registrační poplatky, ale jedním z hlavních zdrojů financování jejich činnosti jsou dotace od státu a dále dotace od krajů, které vyplývají z jejich kompetence. Do procesu financování nestátních neziskových organizací na všech správních úrovních v roce 2015 vstupuje řada dalších skutečností jako například zpoždění vyhlašování nových výzev grantů čerpajících z finančních prostředků EU. Administrativní zákroky spojené s platností Nového občanského zákoníku, kdy změna názvu organizace vyžaduje také změnu v základních dokumentech, také činí problémy při získávání finančních prostředků v roce 2015 i v následujícím roce. Ministerstva, kraje i obce mají na nestátní neziskové organizace různé požadavky při získávání dotačních titulů, zejména v oblasti sociálních služeb. Opakované podávání žádostí o dotace ztěžuje nestátním neziskovým organizacím působících v oblasti sociálních služeb proces dlouhodobého plánování a rozvoj své činnosti. Jak bylo uvedeno, od roku 2014 financování sociálních služeb je přesunuto na financování krajskou samosprávou. Systém zatím funguje příliš krátce, aby bylo možné odhalit veškeré jeho nedostatky. Skutečnost, že nestátní neziskové organizace nemohou podnikat a jsou do jisté míry závislé na dotacích, není divu, že si hledají jiné zdroje financování a každá organizace si propracovává svůj systém fundraisingu. Organizace přitom musí plnit své zákonné povinnosti vyplývající z transparentního finančního řízení. Není proto divu, že nestátní neziskové organizace existují v krátkodobém plánování a nejistotě. Právě proto je stále více důležitější spolupráce nestátních neziskových organizací se státem a kraji k zachování udržitelnosti neziskového sektoru. Ne jen z tohoto důvodu stoupá důležitost zastoupení nestátních neziskových organizací v pracovních skupinách a poradních orgánech na vládní i krajské úrovni.

Kraje mají možnost stanovit si své priority sociálních služeb, a to v typech služeb i v samotných cílových skupinách. Prozatím je evidentní, že se tímto na okraj zájmu většiny krajů dostaly kontroverzní cílové skupiny, jakými jsou například osoby bez přístřeší a osoby závislé na psychotropních látkách. Tradičně vysokou podporu má prorodinná politika a podpora pobytových zařízení.

Kraje uplatňují, více či méně skrytě, rozdíl v podpoře mezi poskytovateli sociálních služeb z řad nestátních neziskových organizací a z řad příspěvkových organizací, které samy zřizují. Tento rozdíl by se mohl jevit jako pochopitelný, protože zřizovatel přece musí hájit zájmy své organizace. Problém je však třeba také vidět zcela opačně. Příspěvkové organizace chrání jejich zřizovatel při finančním nedostatku (vyrovnávací platby přichází na účet poskytovatelů nejdříve koncem března), radí jim, informuje je o změnách legislativy a pomáhá při neustálých změnách prováděcích metodik. Zatímco NNO jsou ve svých provozních problémech osamocené, změnám legislativy se musí přizpůsobit vlastními silami a první tři až čtyři měsíce v kalendářním roce musí svůj provoz financovat z vlastních zdrojů. Přičemž provozní úvěr ta nezisková organizace, která nemůže ručit vlastním nemovitým majetkem, není schopna získat.

Kraji bývají také preferovány pobytové služby oproti ambulantním a terénním, preventivní programy jsou považovány v drtivé většině už za zcela zbytné služby. Je to snad dáno celkovým trvalým nedostatkem financí v resortu sociálních služeb, kdy se primárně financují sociální služby lůžkové péče. K nepobytovým službám se pak přistupuje jako k nadstandardnímu servisu, který si klient může hradit sám. Je to mylný postoj, protože ambulantní a terénní služby jsou pro některé klienty sociálních služeb nenahraditelné a pro udržení důstojného života naprosto nezbytné. Navíc tento postoj je v rozporu s dlouhodobými vizemi nejen našeho státu o omezování lůžkové péče a zvyšování podpory péče o handicapované občany a seniory v jejich domácím prostředí.

Dalším problémem bývá rezervovaný přístup kraje k terénním službám v odlehlých oblastech. Bývají na okraj zájmu přesto, že naopak vyžadují větší péči, zájem a podporu kraje. Mají sice vyšší finanční i personální nároky na své zajištění, ale jsou pro občany v hůře dostupných regionech, zejména pro občany seniorského a pozdního seniorského věku naprosto nezastupitelné, umožňující jim žít s osobní důstojností a jsou mnohdy i život zachraňující.

Rozdíly ve vykazování sociálních služeb jsou zmíněny výše. Jsou pro poskytovatele sociálních služeb nesmírnou zátěží, aniž by přinášely efekt v celorepublikovém přehledu a analýze relevantních dat. Je to způsobeno naprostou nekompatibilitou sběru údajů v jednotlivých krajích, a to i v celostátně zavedeném benchmarkingu.⁴⁷ Údaje z něj by měly

⁴⁷ Benchmarking je metoda získávání souhrnných měřitelných dat nezbytných pro plánování sociálních služeb na místní a regionální úrovni.

být srovnávány a vyhodnocovány pomocí jednotného počítačového programu pro zpracování a analýzu dat, bohužel ale každý kraj má svůj software, který mu vyhovuje a hájí si jeho nastavení. Tak sice lze porovnávat relevantní data, ale pouze za sektor sociálních služeb v jednom regionu. Paradoxem je, že u poskytovatelů sociálních služeb, kteří působí ve více krajích, proto nelze ani porovnávat výkony v rámci jedné organizaci.

Společným cílem poskytovatelů sociálních služeb a kraje je, nebo by alespoň měla být, spokojenost klienta. Obě strany mají usilovat o kvalitní, partnerský a přínosný dialog, o vzájemnou spolupráci. Jen pokud spolu budou všechny zainteresované strany komunikovat, předávat si informace a zkušenosti, budou se sociální služby rozvíjet ve prospěch občanů, kteří je kvůli své zdravotní či životní situaci potřebují k prožití kvalitnějšího života.

V tomto kontextu je třeba mít na zřeteli, tak jak je již uvedeno v teoretické části práce, celkový populační vývoj v České republice a jeho prognózy do roku 2070. Růst věkové kategorie seniorů je nevyhnutelný a nelze před tímto faktem uhýbat či řešení nastávajících problémů nerudovské otázky: “Kam s ním“, resp. kam s nimi (seniory) přesouvat na další generace. Stárnutí populace představuje výzvu pro poskytovatele sociálních služeb i pro jejich zřizovatele.⁴⁸

Jde o apel na krajské úřady, aby byly vstřícné, otevřené, připraveny vždy poradit a pomoci, ochotny naslouchat specifickým problémům různých typů služeb i různých typů poskytovatelů. Zejména poskytovatelé z řad nestátních neziskových služeb, které nechrání silný zřizovatel jako příspěvkové organizace, potřebují více péče a pomoci veřejného sektoru na obecních, krajských i státní úrovni, a to i v běžných provozních záležitostech.

Optimalizace spolupráce krajského úřadu a poskytovatelů sociálních služeb

Zkvalitňování spolupráce zadavatele a poskytovatele sociálních služeb je trvalou součástí sociální politiky státu. Současně je to komplikovaná cesta k vyvážení tří, ve své podstatě rozporuplných potřeb a očekávání, a to potřeby klienta, potřeby poskytovatele služby a očekávání státu o zajištění služby občanům. Zatímco klient by v ideálním případě chtěl ty nejkvalitnější služby téměř zdarma, poskytovatelé potřebují k zajištění služeb co největší finanční podporu a co nejvíce prostoru na samotnou práci s klientem. Stát naopak zcela

⁴⁸ <https://www.czso.cz/csu/czso/projekce-obyvательства-v-krajích-cr-do-roku-2050-ua08v25hx9>

logicky usiluje o snížení výdajů na sociální služby a maximální možné výkaznictví práce, kterou financuje, i samotného využití dotací.

Ze strany klienta se naskytá několik zásadních otázek. Stále diskutované poskytování příspěvku na péči, tedy zda jej poskytovat klientovi, aby se sám mohl rozhodnout, kdo mu potřebné služby poskytne. Zde je první rozpor mezi stanoviskem klientů, ti si chtějí o využití příspěvku rozhodnout sami, a poskytovatelů, kteří chtějí dostávat příspěvek na péči přímo a mít tak jistotu přijatého plnění. Na to však navazuje i další oblast, kterou je analýza, sledování a zacílená podpora osob pečujících o osobu blízkou, což jsou vlastně také poskytovatelé určitého druhu sociální služby, ovšem pouze pro své blízké.

Další na první pohled filozofickou otázkou je, zda má klient na sociální službu právo. Od odpovědi na ni se nicméně odvíjí mnoho zcela konkrétních problémů právních, ekonomických a bohužel i politických. Pokud by existovalo právo na službu, bylo by nutné ji poskytovat za stejných podmínek i ve všech odlehlých oblastech, služba by musela být zacílena i na menší cílové skupiny, aby zohlednila potřeby každého klienta. A zde vzniká třetí plocha mezi potřebou klienta a schopností službu zajistit, tedy financovat ze strany státu, nutností detailních analýz potřeb v regionech a zásadními změnami prováděcích metodik.

Na druhou stranu poskytovatelé sociální služby řeší problémy spojené se zajištěním služeb, zejména financování. A to nejen výši vyrovnávací platby, o které se vedou stálé diskuze, ale i její splatnost. Zatímco procesy schvalování žádosti o dotaci jednotlivých krajů jsou na MPSV a následně na krajských úřadech zdoluhavé a vedou k reálné výplatě dotace koncem března toho roku, poskytovatelé by potřebovali finance již na začátku roku. Zejména poskytovatelé z řad NNO, které nemají možnost finanční rezervy ani půjčky. Poskytovatelé soc. služeb nemají ani jistotu financování v dlouhodobém horizontu. Smlouvy o zajištění služby v obecném hospodářském zájmu jsou sice uzavírány na delší dobu, zhruba na tři roky, ale právní jistotu získání financí, ani trvalost jejich výše organizace nemají. Základním argumentem bohužel je, že na dotaci není právní nárok.

Přechod financování sociálních služeb na kraje v podstatě stabilizoval a zlegalizoval střet zájmů, kdy kraj registruje organizace sociálních služeb, rozděluje finance na jejich zajištění a současně je sám zřizovatelem a provozovatelem zařízení soc. služeb. Nepřímo to vede také k nesprávné podpoře pobytových zařízení, která v drtivé většině zřizují obce a kraje.

Problém, který spojuje klienty a poskytovatele a na druhé straně naráží na nepružnost státu, je propojení sociálních a zdravotních služeb. Jejich návaznost je pro některé klienty

naprosto nezbytná. Bohužel mezirezortní dohoda ministerstva práce a soc. věcí a ministerstva zdravotnictví je dlouhodobě problematická, proto nelze vytvořit koncepci společného poskytování zdravotních a sociálních služeb.

Stát, který po roce 1990 předal obcím a organizacím svou povinnost poskytovat občanům sociální služby, zastřešuje tuto péči finančně a koncepčně. Snad i z nedostatku financí se stát orientuje primárně na nezbytné sociální služby a prevence vzniku potřebnosti těchto služeb je zcela na okraji zájmu.

Financování se nyní děje na základě dvoustupňového dotačního řízení. Kraje žádají MPSV ČR o dotace na zajištění sociálních služeb na jejich území a stát krajům poskytuje dotace podle předem stanoveného směrného čísla, které vymezuje výši jednotlivých dotací ze státního rozpočtu, což vyvolává prvotní problém mezi státem, který vyplácí pouze část požadovaných částek, a kraji, které by pro zajištění sociálních služeb potřebovaly vyšší obnosy.

Navíc se přenesením financování na kraje přidal do rozporu tří subjektů ještě čtvrtý, velmi důležitý mezičlánek mezi klientem a státem. Jednotlivé kraje si hájí své metody financování, vykazování a zajištění sítí sociálních služeb, které se mnohdy velmi liší. Mnohé kraje si samy vytváří své střednědobé plány bez ohledu na skutečné potřeby klientů, poskytovatelů i obcí.

Optimalizace spolupráce krajského úřadu a poskytovatelů sociálních služeb vede tedy přes intenzivní spolupráce se všemi zainteresovanými stranami: státem, obcemi, poskytovateli sociálních služeb a v neposlední řadě i jejich příjemci. Optimalizací lze rozumět všeobecný konsensus zúčastněných stran, tzn. shodu v komunikaci v oblasti přidělování dotací. Jejich výše, nároků nestátních neziskových organizací, potřeb obcí jakožto i maximální uspokojení potřeb příjemců/klientů v dané lokalitě.

Tato spolupráce by pak mohla či měla vést ke kvalitnějšímu strategickému plánování sociálních služeb, pokud do toho plánování budou zapojeny všechny subjekty. Kvalitnější a konkrétnější plánování může napomoci tlaku na vyšší alokaci finančních prostředků ze státního rozpočtu.

Ze vzájemné otevřené a partnerské spolupráce mohou vyplynout i změněné potřeby klientů, a to v nastavení samotných sociálních služeb, v jejich propojení se zdravotnickými službami, v nastavení sítě služeb v jednotlivých regionech, zejména v odlehlých oblastech.

Důležité je se také přiklonit k preventivním opatřením, předcházejícím zdravotním, tělesným a sociálním handicapům, k podpoře soběstačnosti seniorů a jejich udržení ve známém domácím prostředí.

Ze spolupráce, která musí být vedena jako spolupráce rovnocenných partnerů, vyplyne nutnost sjednocení metodik financování, kontrolování a vykazování práce sociálních služeb. Zejména zjednodušení administrace spojené s dotacemi z veřejných rozpočtů ve všech krajích. A pro klienty neméně důležité sjednocení kvality a šíře služeb v celé České republice.

Optimální spolupráce v sociální oblasti, nalezení takové úrovně, která vyhovuje všem zúčastněným stranám, to byl hlavní cíl této práce. „Est modus in rebus“, hledání té správné míry ve věcech spolupráce se ukazuje jako obtížná, ale ne neřešitelná záležitost. Stanovení optima činní problematickým množstvím intervenujících proměnných, které jsou mnohdy provázány a tyto vazby lze označit jako latentní, neboť zůstávají i samotným zainteresovaným skryté v diskusi.

Jedná se zejména o různé neformální vazby a vztahy mezi spolupracujícími subjekty. Propojení neziskového sektoru s politickým establishmentem, využívání sociálního kapitálu, sítí známostí nebo například klientelismus, to vše, zdá se jsou nevyhnutelnosti v procesu získávání dotací.

Základním obranným mechanismem je, jako v každé demokratické společnosti maximální transparentnost celého procesu získávání dotací a to v celé šíři – od chvíle podání žádosti a průběhu jejího schválení/neschválení k transparentnímu vyúčtování získaných finančních prostředků a zejména efektivitě celé investice. Argumentace, proč a k jakému účelu je dotace potřeba stejně tak argumentace, proč je dotace přidělena či nikoliv. Všechny tyto fakta a okolnosti musí být transparentní.

Druhým, neméně silným mechanismem, který eliminuje výše zmíněná negativa a přispívá k nalezení optimálního rámce spolupráce, je účast veřejnosti, resp. veřejné mínění a potřeby tlumočené, resp. převedené do konkrétních požadavků skupinami, občanskými sdruženími, zástupci občanského sektoru. Tato cesta se ukazuje v posledních desetiletích jako nejúčinnější nástroj v boji s možnou korupcí v oblastech přidělování dotací a finančních podpor státu a samosprávy. Transparentnost, možnost kontroly, možnost vstupovat do procesu v celém jeho průběhu a zejména maximální angažovanost občanů při podpoře NNO v realizaci jejich cílů, to jsou hlavní postuláty pro nalezení optimalizace spolupráce ve vztahu krajských samospráv a NNO.

Státní péče o seniory je v každé zemi výsledkem historického vývoje. Zdá se, že problematika seniorů u nás ještě není natolik veřejně diskutovaná, aby lidé pochopili, že toto téma se týká naprosto každého z nich. Nikdo nemůže predikovat vývoj svého dalšího života do nejmenších podrobností. To znamená, že nikdo nemůže s jistotou říci, zda se seniorského věku dožije a zda o něj bude „dobře postaráno“ například jeho rodinou a zda nebude ve stáří potřebovat institucionalizovanou pomoc státu či právě neziskových organizací.

Jednou z cest, které by usnadnily spolupráci všech subjektů sociálních služeb, může být přechod od politiky dotací na služby v obecném zájmu k zadávání veřejných zakázek na sociální služby. Stát by si zadal sociální služby jako služby veřejného hospodářského zájmu, poskytovatelé by měli stabilní zakázky s mnohaletou jistotou financování a klient by se snadno orientoval v nabídce služeb na území celé republiky.

Kulturní úroveň společnosti se pozná podle toho, jak se společnost chová k seniorům. S tímto názorem souhlasí až 78 % seniorů a 62 % ostatní populace (Sak a Kolesárová, 2012). Jedním z hlavních problémů je informovanost seniorů o dostupných sociálních službách. Informace jsou často nedostupné nebo nesrozumitelné a matoucí. Senioři se v nabídce sociálních služeb špatně orientují a neví, jaké služby mohou využívat a za jakých podmínek. Situace je nepřehledná a problém je v tom, že často nabídku služeb každý poskytovatel prezentuje samostatně a cena služeb je také nepřehledná a často seniorům překrývá s cenami běžných komerčních služeb. S tím také souvisí poněkud nízká podpora příspěvku na péči, která se může skládat z více složek a tím se stává také nepřehlednou.

Tato názorová pozice, tak silně podpořeným veřejným míněním, vyvolává otázky, proč tedy není spolupráce v tomto sektoru sociální oblasti silnější, proč se do péče o seniory obecně neinvestuje více prostředků. Odpověď zdá se není jednoznačná. V každém případě je to výzva nejenom pro dva sledované kraje, ale pro celou Českou republiku.

Zapojování zadavatelů, poskytovatelů i uživatelů do tvorby sociálních politik je skutečně téma velmi těžce uchopitelné. Do jaké míry lze spolupracovat s klienty sociálních služeb a sdílet s nimi rozhodovací moc tzv. ze „zdola“ bývá zachyceno v mnohých dokumentech na různých úrovních, od mezinárodních po lokální. Croft a Beresford (1992) spatřují historický kontext zájmu o participaci v tvorbě sociálních politik například v 60. letech 20. století ve Velké Británii. V posledních dvaceti letech obrovské expanze participace v oblasti tvorby sociálních politik, zejména pak v oblasti sociální péče a sociální práce. Nové pojetí spolupráce a participace dává souvislost nových termínů, jako například „zapojování uživatelů“ nebo

„partnerství“. Nové sociální politiky, legislativa a předpisy už přímo vyžadující participaci (Beresford, 2002). V podmínkách České republiky se tématem se současný rozvoj participace je vnímán spíše z pozice komunitního plánování sociálních služeb, ale stále zvyšující potřeba zapojování uživatelů do služeb v posledních letech je i u nás založena na posilování participace práv znevýhodněných cílových skupin. Současný rozvoj participace je v ČR společně s demokratickými principy ovlivňuje individuální odpovědnosti jedince. Mnozí sociální pracovníci si totiž stále častěji uvědomují také fenomén růstu bohatství společnosti, který je provázen paradoxem prohlubování chudoby. V období limitů v oblasti sociálního státu, a v období takovýchto kontrastních jevů, se pak jejich práce může zdát prací velmi náročnou Keller (2002). Tam, kde individuální sociální práce nestačí, sehrává nezastupitelnou roli v prosazování sociálních změn skrze nástroj participace celá řada iniciativ „zdola“ (Keller, 2010).

Hlavním principem sociální politiky je sociální spravedlnost, která může být měřítkem mezilidských vztahů, ale také je pilířem pro legislativní základ a vymezení pravidel ve společnosti. Sociální spravedlnost či nespravedlnost je velice vágní pojem a není nějak vymezen. Záleží pak na jednotlivých státech, jak vláda pojem uchopí a zapracovává ho do svých sociálních politik. Na princip sociální solidarity lze nahlížet z mezinárodní úrovně, celospolečenské organizované státem a regionální nebo lokální, který lze uchopit z pohledu územního uspořádání. Všeobecně lze konstatovat, že v moderních společnostech se solidarita realizuje pomocí nedistribučních a transferové politiky státu. Princip subsidiarity vychází z přístupu odpovědnosti jednotlivce i státu. Ve vyspělých zemích tento princip často naráží na krizi sociálního státu. Princip participace je založen na kombinaci společenských i individuálních cílů, zájmů předpokladů, možností a vůlí naplňování (Kreps, ed.: 1997). Proces Participace má dlouhodobější charakter a je založena znalostech, zkušenostech, komunikační vyspělosti a zodpovědnosti.

7 Závěr

Hlavní spolupráce nestátních neziskových organizací s vyšší územní samosprávou (kraji) probíhá především na úrovni financování sociálních služeb. V rámci financování sociálních služeb nestátní neziskové organizace od spolupráce krajem očekávají větší koordinaci a objektivitu. Spolupráce v oblasti financování přímo se státní správou vyplývá spíše z institucionální povahy a kompetencí než ve smyslu regionální povahy. Větší prostor pro spolupráci nestátních neziskových organizací se naskýtá ve spolupráci s obcemi a obcemi s rozšířenou působností.

Obce mají povinnost zajistit kvalitní sociální služby ve své lokalitě v odpovídající kvalitě, aby byla zajištěna důstojnost klientů. Na řešení situace v oblasti sociálních služeb na regionální úrovni se podílejí i další faktory, která charakterizují současný stav v sociální oblasti ve vztahu k obcím. Takovými faktory mohou být nejasné kompetence obcí v oblasti sociálních služeb a vnímání odpovědnosti za jejich zajištění nebo významné rozdíly v dostupnosti sociálních služeb, kde hrají roli geografické i politické podmínky. Obce i kraje řeší, jaké oblasti preferovat a jakým způsobem zaměřovat finanční prostředky z rozpočtu obce nebo kraje. Komplikovanost problematiky sociálních služeb je, že má velký záběr a existence více než třiceti druhů služeb, které se mohou vzájemně kombinovat, cílová skupina zahrnuje prakticky všechny věkové skupiny, problematika se týká řešení nejrozmanitějších životních situací, od zajištění základních životních potřeb po řešení nepříznivých či krizových situací, ve kterých se lidé ocitají. Malá obec také nebude mít dostatek finančních prostředků a kapacit na zpracování komunitního plánu sociálních služeb a neobejde bez spolupráce s ostatními obcemi, jelikož potřebné služby se budou často nacházet mimo její území. První možnou oblastí pro vzájemnou spolupráci obcí je tedy plánování sociálních služeb a aktivní zapojení do krajské strategie plánování sociálních služeb. Z hlediska poskytovatelů sociálních služeb na všech úrovních vstupuje také třetí sektor, tedy nestátní neziskové organizace. Sociální služby, zejména v péči o seniory musí být také provázané mezi sebou a napříč resorty, hlavně ve zdravotních službách. To lze považovat jako jedno z kritérií možné optimální spolupráce nestátních neziskových organizací s kraji.

V zákonu o sociálních službách je kraj územím, na kterém mají být definovány sítě služeb. Rozdílná velikost správních obvodů, různý počet obcí a spojitost s přeneseným výkonem státní správy jsou jmenovány jako nevýhody takto vymezeného území. Důvody partnerství a spolupráce jsou vždy spojeny s výhodností pro zúčastněné strany. Mezi výhody

dlouhodobé spolupráce patří také společné sdílení informací, zkušeností, znalostí nebo inovací. Jak již bylo zmíněno v diskusi, důraz musí být kladen na transparentnost celého procesu a jeho kontrolovatelnost. Angažovanost občanského sektoru je v tomto případě nátlakovou skupinou v tom pozitivním slova smyslu, kdy podporou NNO pomáhá realizovat jejich společné cíle a přispívá tak k optimalizaci vzájemné spolupráce mezi zástupci kraje a nestátními neziskovými organizacemi.

Výběr dvou velmi odlišných krajů přinesl zajímavé výstupy k porovnání i při stávající metodice výběru respondentů. Byla provedena deskriptivní analýza těchto dvou krajů na základě demografických a socioekonomických podkladů (viz přílohy). Poté byly osloveny nestátní neziskové organizace v každém ze sledovaných krajů. Přestože byli osloveni cíleně pouze tři neziskovky v každém kraji, a to pouze z krajského města, rozdíly v odpovědích jsou jasně patrné.

Hlavním úkolem RVNNO je vytvářet koncepční a realizační podklady, které se týkají podpory nestátním neziskovým organizacím. Podobným šetřením by bylo zajímavé zjistit názory i NNO sídlících v odlehlejších městech a obcích kraje. Dala by se pak navíc porovnat stanoviska neziskových organizací z krajského města a měst vzdálenějších od krajského úřadu, což bohužel také ovlivňuje míru a kvalitu vzájemné spolupráce. Dále se naskýtá možnost porovnat kvalitu spolupráce krajského úřadu s poskytovateli sociálních služeb z měst a z oblastí s menší hustotou zástavby, kde může být krajským úřadem zkresleně hodnocena potřebnost a efektivita sociálních služeb všech forem. Přínosná by byla zcela jistě i komparativní analýza ve všech krajích České republiky.

Jedním z dílčích cílů této práce bylo analyzovat zjištěné údaje a navrhnout možná doporučení. Na základě dosažených výsledků se lze domnívat, že v praktické sociální politice je třeba uplatňovat princip subsidiarity a to v pořadí jednotlivec, rodina, obec, kraj, stát, při širokém prostoru a podpoře svobodné a dobrovolné účasti nestátních subjektů.

Požadavek subsidiarity a odpovědnosti občanů, jejich rodin a komunit předpokládá ovšem podporu a vytváření příznivých podmínek pro aktivity a iniciativy jednotlivců a dalších subjektů státem. Ten vytváří právní rámec a soustřeďuje ve svých rukou největší zdroje a pravomoci (včetně mechanismů kontroly). Na naplňování sociální doktríny se podílí vláda spolu se sociálními partnery (odbornými a zaměstnavatelskými svazy). Sociální dialog zvyšuje její hodnověrnost, legitimitu a je předpokladem její trvalosti. Zároveň i jejího ověřování a rozvíjení tváří v tvář měnícím se podmínkám. Týká se to i přímé účasti na

rozhodování. Ve vztahu k samosprávným krajům lze konstatovat potřebu klíčové role komunikátora a leadera celého procesu. Vzhledem k tomu, že dochází zásadní revizi řady výchozích hodnot a principů je třeba hledat konsenzus. Ekonomický růst a postupné rozšiřování ekonomických zdrojů je v dlouhodobé perspektivě žádoucí využít pro aktivní sociální politiku. Ta musí být provázána s hospodářskou, ekologickou a kulturní politikou. Sociální politika by se v takovém pojetí měla stát přínosem pro dlouhodobě hospodářsky a kulturně prosperující společnost.

8 Literatura a použité zdroje

1. BADESCU, G.; SUM, P. A USLANER, E. (2004) *Civil Society Development and Democratic Values in Romania and Moldavia*. East European Politics & Societies 18(2), 316-341. ISSN 0888-3254
2. BALÍK, S. (2009) *Komunální politika. Obce, aktéři a cíle místní politiky*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-2908-4.
3. BENÁK J. (2015) *Právní formy neziskových organizací*. Masarykova univerzita, studijní materiály Právní formy neziskových organizací, [on-line]. [cit. 2016-10-25]. Dostupné z: <http://www.muni.cz/>
4. BERESFORD, P. (2002) *User Involvement in Research and Evaluation: Liberation or Regulation?* Social Policy and Society 1 (2): 95-105 Cambridge University Press. ISSN: 1474-7464
5. BERMAN, S. (2001) *Civil society and Political Institutionalization*. In Foley, M.,W.; Edwards, B.; Diani, M. (ed.) *Civil Society and Social Capital Debate in Comparative Perspective*. Hanover: University Press of New England. ISBN 1584651253
6. BERNARD, J. (2011) *Tradiční a nové metody participace a partnerství v místní veřejné správě: šance a rizika*. In *Spolupráce, partnerství a participace v místní veřejné správě: význam, praxe, příslib*. Praha: SLON. ISBN 978-80-7419-067-4
7. BICKOVÁ, L. (2010) *Pečovatelská služba v České republice*. Tábor: Asociace poskytovatelů sociálních služeb České republiky. ISBN 978-80-904668-0-7
8. BOGDAN, R. C. a BIKLEN, S.K. (1982) *Qualitative research for education: An introduction to theory and methods*. Boston: Allyn and Bacon. ISBN-13: 978-0205482931
9. BOUKAL, P. a kol. (2013) *Fundraising pro neziskové organizace*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-4487-2.
10. BOURDIEU, P. (1986) *The Forms of Capital*: 241–58 in J. G. Richardson (ed.). *Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education*. New York: Greenwood. ISBN SBN-10: 0313235295
11. BURCIN, B. a KUČERA, T. (2010). *Prognóza populačního vývoje české republiky na období 2008–2070*. [online][cit. 2017-10-03]. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/8842/Prognosa_2010.pdf
12. BÚTORA, M. a kol. (1995) *Společenské popadie rozvoja tretieho sektora*. In Bútor, M. a Fialová, Z. *Neziskový sektor a dobrovolníctvo na Slovensku*. Bratislava: SAIA-SCTS a FOCUS. ISBN 8096748009
13. COLEMAN, J. (1994) *Social Capital“ in The Foundations of Social Tudory*. Harvard: Harvard University Press. ISBN 9780674312265
14. CONTI, I. a MONTUORI, A. (1995) *The Meaning of Partnership*. [cit.2016-05-12]. Dostupné z [www http://www.partnershipway.org/learn-more/articles-by-riane-eisler/economics-business-organizational-development/Meaning%20of%20Partnership-Alfonso.pdf](http://www.partnershipway.org/learn-more/articles-by-riane-eisler/economics-business-organizational-development/Meaning%20of%20Partnership-Alfonso.pdf)

15. CROFT, S. a BERESFORD, P. (1992). *The Politics of Participation*. Critical Social Policy, 12 (35): 20–44. ISSN, 0261-0183.
16. CURTIS, J.E.; DOUGLAS, E.B.; GRABB, E.G.; BAER, D.E. (2001) *Nations of Jointers: Explaining Voluntary Association Membership in Democratic Societies*. American Sociological Review. 66: 783-805. ISSN: 0003-1224
17. Czech.cz. (2009) *Neziskový sektor*. [online] [cit.2016-05-18] Dostupné z: <http://www.czech.cz/cz/Podnikani/Ekonomicka-fakta/Neziskovy-sektor>.
18. ČERMÁK, D.; VOBECKÁ, J. a kol. (2011) *Spolupráce, partnerství a participace v místní veřejné správě: význam, praxe, příslib*. Praha: SLON. ISBN 978-80-7419-067-4
19. Česká justice (2016) [online] [cit.2016-05-18] Dostupné z www: <http://www.ceska-justice.cz/2016/12/stat-poslal-za-lonsky-rok-neziskovym-organizacim-16-miliard-korun-historicky-nejvice/>
20. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD (2015) *Statistická ročenka České republiky – 2015*. Praha: Český statistický úřad. ISBN 978-80-250-2638-0
21. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD (2007-2014): *Statistická ročenky České republiky 2007 – 2014*. [online] [cit.2017-03-30] Dostupné z : <https://www.czso.cz/csu/czso/statisticka-rocenka-ceske-republiky->
22. ČMEJREK, J. (2008) *Obce a regiony*. Praha: Alfa nakladatelství. ISBN 978-808-7197-004.
23. ČMEJREK, J. a kol. (2009) *Participace občanů na veřejném životě venkovských obcí ČR*. Praha: Kernberg Publishing. ISBN 978-80-87168-10-3.
24. ČMEJREK, J.; BUBENÍČEK, V. a ČOPÍK, J. (2010) *Demokracie v lokálním politickém prostoru*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-3061-5.
25. DISMAN, M. (2000) *Jak se vyrábí sociologická znalost: Příručka pro uživatele*. Praha: Karolinum, 2000. ISBN 80-246-0139-7.
26. DOHNALOVÁ, M. (2004.) *Antropologie občanské společnosti*. Brno: Nadace Universitas Masarykiana v Brně, Akademické nakladatelství CERM v Brně. ISBN 9788072043392
27. DOHNALOVÁ, M. (2005) *Sociální ekonomika a občanský sektor*. AUSPICIA, České Budějovice: Vysoká škola regionálních studií, 2 (1), 28–33., ISSN 1214-4967.
28. DOHNALOVÁ, M. a PRŮŠA, L. (ed.) (2011) *Sociální ekonomika*. Praha: Wolters Kluwer ČR. ISBN 978-80-7357-573-1
29. DVOŘÁKOVÁ, V. (2010) *Evropeizace veřejné sféry*. Praha: C. H. Beck. ISBN 978-80-7400-193-2
30. DVOŘÁČKOVÁ, D. (2012) *Kvalita života seniorů: v domovech pro seniory*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-4138-3.
31. ETZIONI, A. (1973) *The Third Sector and Domestic Missions*. Public Administration Review, 33 (4), ISSN ISSN: 02750740

32. FOLEY, M., W. a EDWARDS, B. (1998) *Beyond Tocqueville: Civil Society and Social Capital in Comparative Perspective*. American Behavioral Scientist. 42 (1), 5-20. ISSN: 00027642
33. FEIČ, P.; DEVEROVÁ, L.; PAJAS, P. a ŠILHÁNOVÁ, H. (1998): *Defining the Nonprofit Sector: The Czech Republic*. JHU, Institute of Policy Studies, Working Paper No.27
34. FRIČ, P. (2000) *Neziskové organizace a ovlivňování veřejné politiky*. Praha: Agens, ISBN 80-902633-6-4
35. FRIČ, P. a GOULLI, R. (2001) *Neziskový sektor v České republice*. Praha: Eurolex Bohemia. ISBN 80-86432-04-1
36. FORST, A. (2013) „Transformace“ občanských sdružení na spolky dle nového Občanského zákoníku. Epravo.cz. [online] 2013. [cit. 2016-04-08] Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/transformace-obcanskych-sdruzeni-na-spolky-dle-noveho-obcanskeho-zakoniku-91443.html>
37. HAKEN, R. (2005) *Třetí sektor*. In Škarabelová, S. (ed). Definice neziskového sektoru. Sborník příspěvků z internetové diskuze CVNS. Brno: CVNS. ISBN 80-239-4057-0.
38. HENDL, J. (2005) *Kvalitativní výzkum – základní metody a aplikace*. Praha: Portál. ISBN 8073670402.
39. HANSMAN, H. (1987) *Economic Theories of Nonprofit Organizations*. In Powell, W.W. (ed.) *The Nonprofit Sector: Research Handbook*. New Haven: Yale University Press. ISBN 978-0300109030
40. HENDRYCH, D. a kol. (2009) *Správní právo. Obecná část*. Praha: C.H.Beck. ISBN 978-80-7400-049-2
41. HOOGLE, M. (2003) *Participation in Voluntary Associations and Value Indicators: The Effect of Current and Previous Participation Experiences*. Sage Journals, 32 (1), 47-69, 2003. ISSN: 1464-8849
42. HORECKÝ, J. (2011) *Role a kompetence obcí v oblasti sociálních služeb*. Fórum sociální politiky, 5(2). ISSN 1802-5854.
43. HOWARD, M., M. (2003) *The Weakness of Civil Society in Post-Communist Europe*. Cambridge: University Press. ISBN 0521011523
44. HRUBEC, M. (2004) *Demokracie, veřejnost a občanské společenství*. Praha: Filozofia. ISBN 978-80-87460-5
45. HUDÁKOVÁ, A. a MAJERNÍKOVÁ, L. (2013) *Kvalita života seniorů v kontextu ošetrovatelství*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-4772-9.
46. HUMMEL, J. M. (1996) *Starting and Running a Nonprofit Organization*. Minnesota: University of Minnesota Press. ISBN-13: 978-0816627776
47. HUNČOVÁ, M. (2010) *Ekonomický rozměr občanské společnosti*. Praha: Wolters Kluwer ČR. ISBN 978-80-7357-545-8
48. HUŠKOVÁ, B. (2006) *Sdružení obcí Libereckého kraje: Partnerství*. [online]. [cit. 2016-01-03]. Dostupné z: <http://www.solk.cz/prezentace/2006-06%20partnerstvi%20pro%20SOLK.ppt>.

49. HYÁNEK, V. a kol. (2010) *Rozbor financování nestátních neziskových organizací z vybraných veřejných rozpočtů* [online] Last revision February 2010, [cit. 2016-01-05]. Dostupný z http://www.e-cvns.cz/soubory/Rozbor_metody_problemy_reseni.pdf
50. HYÁNEK, V. *Neziskové organizace: teorie a mýty*. Brno: Masarykova univerzita. Ekonomicko-správní fakulta, 2011, 131 s. ISBN 978-802-1056-510.
51. CHYTIL, O. a SÝKOROVÁ, D. (204) *Autonomie ve stáří - strategie jejího zachování*. Ostrava: Zdravotně sociální fakulta Ostravské univerzity v Ostravě. ISBN 80-7326-026-3
52. Internal Revenue Service. (2015) *Partnership*. [online] [cit.2016-04-12] Dostupné z: <https://www.irs.gov/Businesses/Small-Businesses-&Self-Employed/Partnerships>
53. JANEČKOVÁ, E.; ČIBEROVÁ a MACH, P. (2016) *Průvodce systémem poskytování sociálních služeb*. Praha: Anag. ISBN 978-80-7554-009-6
54. JANIČKOVÁ, K. (2013) *CLW 2013: Zakládáme nadaci a nadační fond*. [Zakonyvkapse.cz](http://zakonyvkapse.cz). [online] [cit. 2016-05-07] Dostupné z : <http://zakonyvkapse.cz/clw-2013-zakladame-nadaci-a-nadacni-fond/>
55. JAMES, E. (1987) *The Nonprofit Sector in Comparative Perspective*. In Powell, W. W.(ed.) *The Nonprofit Sector: Research Handbook*. New Haven: Yale University Press. ISBN 978-0300109030
56. KADEŘÁBKOVÁ, J. a PEKOVÁ, J. (2012) *Územní samospráva – udržitelný rozvoj a finance*. Praha: Wolters Kluwer ČR. ISBN 978-80-7357-263-3.
57. KALVACH, Z. (2004) *Geriatric a gerontologie*. Praha: Grada. ISBN 80-247-0548-6
58. KAMERÁDE, D. a MCKAY, S. (2014) *Is There a Subjective Well-Being Premium in Voluntary Sector Employment?* *Voluntas*, 26, (6), 2733-2754. ISSN: 09578765
59. KELLER, J. (2002). *Soumrak sociálního státu*. Praha:Slon. ISBN 9788074190179.
60. KELLER, J. (2010). *Tři sociální světy: Sociální struktura postindustriální společnosti*. Praha:Slon. 978-80-7419-044-5
61. KLÍMA, M. (2015) *Od totality k defektní demokracii: Privatizace a kolonizace politických stran netransparentním byznysem*. Praha: SLON. ISBN 978-80-7419-139-8
62. KNOX, C. (2003) *Resourcing the Voluntary and Community Sector*. Paper to the Task Force by Infrastructure Working Group. September 2003.
63. KONEP Nevládky (2015) *Poslání*. [online] [cit. 2015-12-11] Dostupné z: <http://www.konep.cz/o-nas/poslani/>
64. KOSTELECKÝ, T. (2002) *Political Parties after Communism: Developments in East-Central Europe*. Washington D.C.: Woodrow Wilson Center Press. ISBN: 978-0-8018-6851-1
65. KOUDELKA, Z. (2007) *Samospráva*. Praha: Linde. ISBN 978-80-7201-665-5.
66. KOZÁKOVÁ, S. (2001) *Partnerství nestátních neziskových organizací a veřejné správy jako předpoklad efektivnosti veřejných služeb*. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 80-210-2533-6.

67. KRÁLOVÁ, J. a RÁŽOVÁ, E. (2003) *Zařízení sociální péče pro seniory a zdravotně postižené občany*. Praha: Anag. ISBN 80-7263-168-3
68. KRÁLOVÁ, J. a RÁŽOVÁ, E. (2012) *Sociální služby a příspěvek na péči*. Praha: Anag. ISBN 9788072637485.
69. KRANSHINSKY, M. (1986) *Transaction Costs and a Theory of the Nonprofit Organizations*. In Rose-Ackerman, S. (ed.), *The Economics of Nonprofit Institutions*. Oxford and New York: Oxford University Press. ISBN 978-0195037098
70. KREPS, V. a kol. (2015) *Sociální politika*. Praha: Wolters Kluwer ČR: ISBN 978-80-7478-921-2
71. KUTI, E.(1999) *Different Eastern European Countries at Different Crossroads*. Voluntas, 10 (1) ISBN 0957-7888
72. KUTI, E.; KRÁLIK, M. a BARABÁS, M (2000) *NGO Stock-Taking in Hungary*. Budapest: The International Bank for Reconstruction and Development/The World Bank Regional Office Hungary.
73. LANGMAJEROVÁ, A. a ČINKOVÁ, M. (2013) *TOP TEN: 10 nejdůležitějších změn v oblasti neziskového práva*. Zákonyvkapse.cz. [online] [cit. 2016-05-07] Dostupné z: <http://zakonyvkapse.cz/10-nejdulezitejsich-zmen-v-oblasti-neziskoveho-prava/>
74. LOŠŤÁK, M. (2006) *Rozvoj regionů a venkova jako aktivita (aplikace k faktorům rozvoje, koordinace jednání lidí a možnostem hodnocení rozvojových dokumentů)*. Habilitační práce. Česká zemědělská univerzita v Praze, PEF.
75. LOŠŤÁK, M. a HUDEČKOVÁ, H. (2010) *Preliminary impacts of the LEADER+ approach in the Czech Republic*. Agricultural Economics, 56(6), 249–265 ISSN: 0139570X
76. MATOUŠEK, O. a kol. (2011). *Sociální služby: legislativa, ekonomika, plánování, hodnocení*. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0041-3.
77. MANSFELDOVÁ, Z. a KROUPA, A. (1997) *Občanská sdružení a profesní komory*. In Brokl, Lubomír a kol. *Reprezentace zájmů v politickém systému České republiky*. Praha: SLON. ISBN 80-85850-48-6.
78. MANSFELDOVÁ, Z. a KROUPA, A. (2006) *Participace a zájmové organizace v České republice*. Praha: SLON. ISBN 80-86429-53-9.
79. MAJEROVÁ, V. a MAJER, E. (1999) *Kvalitativní výzkum v sociologii venkova a zemědělství*. Praha: Česká zemědělská univerzita. ISBN 80-213-1369-2
80. MAJEROVÁ, V.; KOSTELECKÝ, T. a SÝKORA, L. (2011) *Sociální kapitál a rozvoj regionu: Příklad Kraje Vysočina*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-4093-5.
81. MCCARRON, J. J. (2003) *Squaring the Circle. Defining Networks in the voluntary and community sector*. Discussion paper, Research Unit. NICVA: February 2003.
82. MELVILLE, R. (2010) *Umbrella organizations*. In Anheier, H. K., Toepler, S. (eds), *International Encyclopedia of Civil Society*. New York: Springer. ISBN 978-0-387-93997-1
83. MICHALÍK, J. *Poradenství pro uživatele sociálních služeb*. Praha: Národní rada osob se zdravotním postižením ČR, 2009, 59 s. ISBN 978-80-87181-03-4.

84. MIOVSKÝ, M. (2006) *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: Grada. ISBN 9788024713625
85. Ministerstvo financí ČR. (2012) *Financování neziskových organizací*. [online]. [cit.2016-04-15] Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/podpora-z-narodnich-zdroju/neziskove-organizace>
86. Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR (2015) [online] [cit.2017-04-15] Dostupné z: < <http://portal.mpsv.cz/soc/ssp>>.
87. MÜLLER, J. (2005) *Neziskový sektor sledovaný Radou vlády pro nestátní neziskové organizace in Definice neziskového sektoru*. Brno: Centrum pro výzkum neziskového sektoru. ISBN 80-239-4057-0.
88. MÜLLER, K. (2002) *Češi a občanská společnost*. Praha: Triton. ISBN 8072543873.
89. Nadace Open Society Fund (2001) *Vstupní texty k třídením seminářům programu Partnerství, komunita, filantropie, participace*. Praha: Nadace Open Society Fund Praha.
90. Národní akademie regionálního managementu, o.s., Portál na podporu rozvoje obcí ČR (2011) *Samospráva*. [online] [cit.2016-05-24] Dostupné z : <http://www.rozvojobci.cz/news/samosprava/>
91. Národní strategie rozvoje sociálních služeb pro období 2016-25. [online] [cit.2017-05-24] Dostupné z www: <http://socialnirevue.cz/item/narodni-strategie-rozvoje-socialnich-sluzeb-na-obdobi-2016-2025>
92. NĚMEC, O.; BUCMAN, P. a ŠIKÝŘ, M. (2014) *Řízení lidských zdrojů*. Praha: VŠFS. ISBN 978-70-7408-083-8
93. Neziskovky.cz. (2015) *Aktualizovaná statistika počtu NNO v letech 1990-2015*. [online] [cit.2016-04-18] Dostupné z : http://www.neziskovky.cz/clanky/511_538_543/fakta_neziskovky-v_statistika-poctu-neziskovych-organizaci/.
94. ONDRUŠEK D. (2000) *Čítanka pre pokročilé neziskové organizácie*, Bratislava: Centrum prevencie a riešenia konfliktov, Partners for Democratic Change – Slovakia. ISBN 80-968095-3-9
95. OBRADOVIC, D. (2005) *Civil Society and Social Dialogue in European Governance*. Yearbook on European Law. Oxford: Oxford University Press. ISBN 1107146089
96. ORT, J. (2004) *Kapitoly ze sociologie stáří*. Ústí Nad Labem: Univerzita J. E. Purkyně. ISBN 80-7044-636-6.
97. PILÁT, M. (2015) *Komunitní plánování sociálních služeb v současné teorii a praxi*. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0932-4
98. PILEČEK, J. a JANČÁK, V. (2010) *Jak je možné měřit sociální kapitál? Analýza územní difference okresů Česka*. Geografie-sborník 115 (1). ISBN 978-80-7394-527-5
99. POMAHAČ, R. a VIDLÁKOVÁ, O. (2002) *Veřejná správa*. Praha: C. H. Beck. ISBN 80-717-9748-0.

100. PROUZOVÁ, Z. (2015) *Vývoj a současný stav českých NNO v makroekonomických ukazatelích*. Praha. [online] [cit.2016-05-30] Dostupné z :https://www.vlada.cz/assets/ppov/rnno/dokumenty/studie_prouzova_data_a_fakta_o_neziskovem_sektoru_1.pdf
101. POTŮČEK, M. (2005) *Přístupy k veřejné politice. Trh, stát a občanský sektor jako regulátory života společnosti*. In Potůček, M. a kol. *Veřejná politika*. Praha: SLON. ISBN 80-86429-50-4.
102. PRŮŠA, L a kol. (2010) *Poskytování sociálních služeb pro seniory a osoby se zdravotním postižením*. Publikace VÚPSV. Praha: Výzkumný ústav práce a sociálních věcí. ISBN 978-80-7416-048-6
103. PRŮŠA, L. (2011) *Ekonomie sociálních služeb*. Praha: ASPI. ISBN 978-80-7357-255-6.
104. PUTNAM, R. (1993) *Making Democracy Work: Civic Traditions in Modern Italy*. Princeton, New Jersey: Princeton University Press. ISBN 9780691078892
105. PUTNAM, R. (1995) *Bowling Alone: America's Declining Social capital.*, Putnam, R.D. *Bowling An Interview with R. Putnam: Alone: America's Declining Social Capital*. *Journal of Democracy*. 6 (1) :65-78. ISSN 1045-5736.
106. PUTNAM, R. (2000) *Bowling Alone: The Collapse and Revival of American Community*. New York: Simon&Schuster. ISBN-13: 978-0743203043
107. PUTNAM, R. (ed.) (2002) *Democracies in Flux.. The Evolution of Social Capital in Contemporary Society*. New York: Oxford University Press. ISBN-13: 9780195150896
108. QUADAGNO, J. (1997) *Theories of the Welfare State*. *Annual Review of Sociology*, 13: 109-128. ISSN · 0360-0572
109. REKTOŘÍK, J. a kol. (2007) *Ekonomika a řízení odvětví veřejného sektoru*. Praha:Ekopress. ISBN: 978-80-86929-29-3
110. REKTOŘÍK, J. (2010) *Organizace neziskového sektoru: základy ekonomiky, teorie a řízení*. Praha: Ekopress. ISBN 80-861-1941-6.
111. REGULSKA, J. (1999) *NGOs and Their Vulnerabilities During the Time of Transition: The Case of Poland*. *Voluntas*, 10 (1) ISSN 0957-8765
112. RISSMAN, A. R. a SMAIL, R.(2015) *Accounting for Results: How Conservation Organizations Report Performance Information*. *Environmental Management*, 55(4): 916-929, ISSN: 0364152X
113. ROSENMYER, T. (2005) *Soukromý sektor in Defínice neziskového sektoru*. Brno: Centrum pro výzkum neziskového sektoru. ISBN 80-239-4057-0.
114. RUZZA, C. (2005) *Final Report of the Project „Organized Civil Society and European Governance“* Trento: Università degli studi Trent. ISBN 978-1-785522-48-2
115. RŮŽIČKOVÁ, R. (2007) *Neziskové organizace –vznik – účetnictví – daně*. Olomouc: Anag. ISBN 978- 7263-404-0
116. RYŠAVÝ, D. a ŠARADÍN, P. (2011) *Zastupitelé českých měst a obcí v evropské perspektivě*. Praha: SLON. ISBN: 9781447318149.

117. SAK, P. a KOLESÁROVÁ, K. (2012) *Sociologie stáří a seniorů*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-3850-5
118. SALAMON, L. a SOKOLOWSKI, W. (1999) *Global civil society: dimensions of the nonprofit sector*. Baltimore, MD: Johns Hopkins Center for Civil Society Studies,. ISBN 18-863-3342-4.
119. SALAMON, L., M. a ANHEIER, H. K. (1992) *In Search for Nonprofit Sector I: The Question of Definitions. The Johns Hopkins Comparative Nonprofit Sector Projekt*. Baltimore: Institute for Policy Studies, JHU, Workeng Paper no. 2. ISBN 1-886333-09-2
120. SALAMON, L., M. a ANHEIER, H. K. (1994) *In Emerging Sector: The Nonprofit Sector in Comparative Perspective – An Overview*. The Johns Hopkins Comparative Nonprofit Sector Projekt. Baltimore: Institute for Policy Studies, JHU. ISBN 9781886333000
121. SALAMON, L., M. a ANHEIER, H. K. (1997) *Definding of the Nonprofit Sector. A Gross National Analysis*. Manchester: Manchester University Press. In Škarabelová, S. a kol. (2002) *Když se řekne nezisková organizace: příručka pro zastupitele krajů, měst a obcí*. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 80-210-3031-3.
122. SALAMON, L., M. a TOEPLER, S. (2015) *Government-Nonprofit Cooperation: Anomaly or Necessity?* *Voluntas: International Journal of Voluntary and Nonprofit Organizations*, 26 (6) : 2155-2177 ISSN 0957-8765
123. SANTILLI, A.; CARROLL-SCOTT, A. a ICKOVICS, J. R. (2016) *Applying community organizing principles to assess health needs in New Haven, Connecticut*. *American Journal of Public Health*, 106 (5): 841-847, ISSN: 00900036
124. SEIBEL, W. (1990) *Government/Third Sector Relationship in a Comparative perspective: The CASE of France and West Germany*. *Voluntas*, 1:42-61. ISSN: 0957-8765
125. SKOVAJSA, M. (2010) *Organizovaná občanská společnost: teorie a vývoj*. In Skovajsa, Marek a kol. *Občanský sektor: organizovaná občanská společnost v České republice*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-681-0.
126. SOJKOVÁ, K. (2014) *Nadační fond podle nového Občanského zákoníku*. Epravo.cz. [online] [cit.2016-04-09] Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/nadacni-fond-podle-noveho-obcanskeho-zakoniku-94584.html>
127. SOWMYA, J. a PYRALI, H. S. (2013). *The effective use of crowdsourcing in e-governance*. *Proceedings of the 13th International Conference on Electronic Business (ICEB), (Conference Paper): 217-231, Singapore; 1- 4 December, Code 105791*. ISSN 16830040
128. STACHOVÁ, J. (2008) *Občanská společnost v regionu Orlicko*. In Vajdová, Z. (ed.). *Aktéři rozvoje regionu - Orlicko. Sociologické studie / Sociological Studies 08:2*. Praha: Sociologický ústav AV ČR. ISBN 978-80-7330-143-9.
129. STIGLITZ, J. E. (1997) *Ekonomie veřejného sektoru*. Praha: Grada. ISBN 80-7169-454-1.
130. STUART-HAMILTON, I. (1999) *Psychologie stárnutí*. Praha: Portál. 80-7178-274-2

131. SÝKOROVÁ, D. (2008) *Prostor a věci v kontextu stáří*. Journal: Sociologický časopis / Czech Sociological Review. 44 (2): 401-421. ISSN 1213-0028
132. ŠAFR, J. a SEDLÁČKOVÁ, M. (2006) *Sociální kapitál. Koncepty, teorie a metody měření*. Sociologické studie / Sociological Studies 06:7. Praha: Sociologický ústav AV ČR. ISBN 80-7330-095-8
133. ŠEBESTA, K. (2013) *Základní přehled změn, které přináší nový Občanský zákoník pro nestátní neziskové organizace*. Epravo.cz. [online] [cit. 2016-02-07] Dostupné z [www: http://www.epravo.cz/top/clanky/zakladni-prehled-zmen-ktere-prinasi-novy-obcansky-zakonik-pro-nestatni-neziskove-organizace-92357.html](http://www.epravo.cz/top/clanky/zakladni-prehled-zmen-ktere-prinasi-novy-obcansky-zakonik-pro-nestatni-neziskove-organizace-92357.html)
134. ŠKRABELOVÁ, S. (2005) *Co to je neziskový sektor in Definice neziskového sektoru*. Brno: Centrum pro výzkum neziskového sektoru. ISBN 80-239-4057-0
135. ŠTENGLOVÁ, I.; HAVEL, B. a CILEČEK, F. (2013) *Zákon o obchodních korporacích*. Komentář. Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-480-3
136. ŠTOGR, J. (2001) *Partnerství a participace - veřejný prostor*. Praha: Nadace Open society.
137. TETŘEVOVÁ, L. (2008) *Veřejná ekonomie*. Praha: Professional Publishing. ISBN 978-80-86946-79-5.
138. TORPE, L. (2003) *Social Capital in Denmark: A Deviant Case?* Scandinavian Political Studies 26 (1): 27-48. ISSN: 1467-9477
139. TOMEŠ, I. a kol. (2009) *Sociální správa*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-483-0.
140. SOZANSKÁ, O. a TOŠNER, J. (2006) *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích*. Praha: Portál. ISBN: 80-7367-178-6
141. VAJDOVÁ, T. (2005) *Česká občanská společnost 2004*. Brno: CERM. ISBN 80-7204-379-X
142. VAJDOVÁ, Z. (1996) *Politická kultura – teoretický koncept a výzkum*. Sociologický časopis/ Czech Sociological Review 32 (3): 339-351. ISSN 0038-0288.
143. VOHRALÍKOVÁ, L. a RABUŠIC, L. (2004) *Čeští senioři včera, dnes a zítra*. Brno: VÚPSV.
144. Vláda ČR (2015) [online] [cit.2016-05-27] Dostupné z :https://www.vlada.cz/assets/ppov/rnno/dokumenty/rozb主_2015_material_pro_web.pdf
145. Vláda ČR (2015) [online] [cit.2016-05-30] Dostupné z : https://www.vlada.cz/assets/ppov/rnno/dokumenty/statni_politika.pdf
146. WINKLER, J. (2005) *Role expertízy při tvorbě lokálních programů*. In Účelové programy na lokálních trzích práce. Winkler, J.; Klímplová, L. a Žižlavský, M. (ed.) Brno: Masarykova univerzita. ISBN 80-210-3867-5
147. WOKOUN, R (ed.) (2008) *Regionální rozvoj: východiska regionálního rozvoje, regionální politika, teorie, strategie a programování*. Praha: Linde. ISBN 978-80-7201-699-0

148. WOKOUN, R.; MATES, P.; KADEŘÁBKOVÁ J. a kol. (2011) *Základy regionálních věd a veřejné správy*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Čeněk. ISBN 978-80-7380-304-9
149. Velký sociologický slovník. (ed. Petrůsek, M.) (1996) Praha: Karolinum. ISBN 80-7184-311-3
150. WEIMER, D.L. a VINING, A.R. (1992) *Policy Analysis. Concepts and Partice*. Englewood Cliffs: Prentice Hall. ISBN 978-0205781300
151. WEISBROD, B. A. (1975) *Toward a theory of the Voluntary Non-Profit Sector in a Three Sector Economy*, In E.S. Phelps (Ed.) *Altruism, Morality and Economic Theory* (171- 195). New York: Russell Sage Foundation. ISBN 978-0-87154-659-3
152. YATES, E. a GREENBERG, S. (2014). *Social media, legislation and bringing the public inside*. CM International Conference Proceeding Serie (conference paper), dg.o '14, 15th Annual International Conference on Digital Government Research, Aguascalientes, Mexico - June 18 – 21.
153. ZAHUMENSKÝ, D. (2015) *Jak založit spolek v roce 2014*. David Zahumenský, advokátní kancelář. [online] 2015. [cit. 2016-05-08] Dostupné z : <http://www.davidzahumensky.cz/2014/04/14/jak-zalozit-spolek-v-roce-2014/>
154. ZICH, F. a ANÝŽOVÁ, P. (ed). (2016) *Konfrontace hodnot v pozdní modernitě: Česko a Hlučínsko v evropském kontextu*. Praha: SLON. ISBN 978-80-7419-241-8
155. Zákonem č. 586/1992 Sb., o dani z příjmů, ve znění pozdějších předpisů.
156. Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích (dále jen "ZOK"), § 564 odst. 2, [cit. 2016-01-01]. Dostupné z www: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-90>
157. Zákon č. 128/2000 Sb. o obcích (obecní zřízení) a její novela č.106/2016 Sb.
158. Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajská zřízení) a její novela č. 106/2016 Sb.
159. Zákon č.218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech, ve znění pozdějších předpisů
160. Zákon č. 89/2012 Sb., tzv. Nový občanský zákoník
161. Zákon č. 108/2006 Sb., Zákon o sociálních službách
162. ŽUMÁROVÁ, M. (2012) *Subjektivní pohoda a kvalita života seniorů*. Prešov: Akcent print. ISBN 978-8089295-43-2.

Seznam tabulek uvedených v textu

- Tabulka 1:** Srovnání klasifikací předmětů činnosti neziskových organizací
- Tabulka 2:** Počet neziskových organizací v ČR podle krajů (k 31.12.2015)
- Tabulka 3:** Vybrané geografické údaje okresů Královéhradeckého kraje k 1.1.2016
- Tabulka 4:** Vybrané socioekonomické ukazatele v dlouhodobém vývoji Královéhradeckého kraje v letech 2007–2015
- Tabulka 5:** Podíl obyvatel starších 65 let v Královéhradeckém kraji v letech 2007 a 2015 a průměrný koeficient růstu za kraj celkově a jednotlivé okresy
- Tabulka 6:** Dotace od státu a kraje na lůžko v domově seniorů v Královéhradeckém kraji provozovaných NNO v tis. Kč (zaokrouhleno), pozn. dotace pouze získané od kraje za jednotlivé okresy jsou v Příloze 5
- Tabulka 7:** Vybrané geografické údaje okresů Jihočeského kraje podle k 1.1.2016
- Tabulka 8:** Vybrané socioekonomické ukazatele v dlouhodobém vývoji Jihočeského kraje v letech 2007–2015
- Tabulka 9:** Podíl obyvatel starších 65 let v Jihočeském kraji v letech 2007 a 2015 a průměrný koeficient růstu za kraj celkově a jednotlivé okresy
- Tabulka 10:** Dotace od státu a kraje na lůžko v domově seniorů v Jihočeském kraji provozovaných NNO v tis. Kč (zaokrouhleno), pozn. dotace pouze získané od kraje za jednotlivé okresy jsou v Příloze 6
- Tabulka 11:** Podíl obyvatel starších 65 let v Královéhradeckém a Jihočeském kraji v letech 2007 a 2015
- Tabulka 12:** Dotace od státu a kraje na lůžko v domově seniorů v Královéhradeckém a Jihočeském v letech 2007–2015 a kraji provozovaných NNO v tis. Kč (zaokrouhleno)

Tabulka 13: Analýza rozhovorů vnímání spolupráce krajských úřadů a nestátních neziskových organizací poskytujícími sociální služby v Královéhradeckém a Jihočeském kraji

Tabulka 14: Komparace krajů z hlediska spolupráce krajských úřadů a nestátních neziskových organizací poskytujícími sociální služby

Seznam grafů uvedených v textu

Graf 1: Podíl obyvatel starších 65 let v Královéhradeckém kraji v letech 2007 a 2015 a průměrný koeficient růstu za kraj celkově a jednotlivé okresy

Graf 2: Dotace od státu a kraje na lůžko v domově seniorů provozovaných NNO v tis. Kč (zaokrouhleno)

Graf 3: Podíl obyvatel starších 65 let v Jihočeském kraji v letech 2007 a 2015 a průměrný koeficient růstu za kraj celkově a jednotlivé okresy

Seznam obrázků uvedených v textu

Obrázek 1: Členění národního hospodářství podle principu financování

Obrázek 2: Čtyřsektorový trojúhelníkový model národního hospodářství

Obrázek 3: Podíl obyvatel starších 65 let v krajích Česka v roce 2015

Obrázek 4: Podíl obyvatel starších 65 let v krajích Česka v roce 2015

Obrázek 5: Poloha a vnitřní členění Jihočeského a Královéhradeckého kraje v roce 2017

Obrázek 6: Domovy pro seniory provozované NNO v Královéhradeckém kraji a dotace v letech 2007, 2011 a 2015

Obrázek 7: Domovy pro seniory provozované NNO v Královéhradeckém kraji a dotace v letech 2007, 2011 a 2015

Obrázek 8: Podíl obyvatel starších 65 let v Jihočeském kraji v letech 2007 a 2015

Obrázek 9: Domovy pro seniory provozované NNO v Jihočeském kraji a dotace v letech 2007, 2011 a 2015

Seznam použitých zkratk

ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
EU	Evropská unie
HDP	Hrubý domácí produkt
HK	Královéhradecký kraj
ICNPO	International Classification of Non-profit Organizations, Mezinárodní klasifikace neziskových organizací
IRS	Internal Revenue Service
JČ	Jihočeský kraj
KÚ	krajský úřad
MBO	Mutual Benefit Organizations
NNO	Nestátní neziskové organizace
NOZ	Nový občanský zákoník
PBO	Public Benefit Organizations
RVNNO	Rada vlády pro nestátní neziskové organizace

9 Přílohy

1. Respondenti (zástupce Krajských úřadů a NNO) zapojeni do kvalitativního šetření – anonymizované údaje
2. Předem zaslané otázky k následným rozhovorům (krajské úřady)
3. Předem zaslané otázky k následným rozhovorům (NNO)
4. Volně citované odpovědi respondentů rozšířené v navazujícím rozhovor
5. Královehradecký kraj – Domovy pro seniory, lůžka, dotace na lůžka a základní demografické údaje po okresech – podkladové údaje, zdroj ČSÚ a KÚ
6. Jihočeský kraj – Domovy pro seniory, lůžka, dotace na lůžka a základní demografické údaje po okresech – podkladové údaje, zdroj ČSÚ a KÚ

Příloha 1

Respondenti (zástupce Krajských úřadů a NNO) zapojení do kvalitativního šetření – anonymizované charakteristické údaje

1. Královéhradecký kraj

1.1. Krajský úřad

Průzkumu se na krajském úřadu účastnil vedoucí Odboru sociálních věcí.

1.2. Nestátní neziskové organizace

1.2.1. Organizace A

a) Založení a právní forma:

1995, spolek

b) Formy sociální služby:

Ambulantní, terénní, pobytové.

c) Činnost:

Sociálně-právní ochrana dětí, pomoc náhradním rodinám a rodinám v obtížné situaci, pobytové aktivity pro děti i rodiny. Zajišťují odborné praxe a stáže studentů.

d) Velikost organizace:

Nejméně 10 zaměstnanců a dobrovolníci

e) Kdo nejvíce komunikuje s krajem:

Ředitel

f) Financování:

Z veřejných rozpočtů státu, kraje a obcí, ze strukturálních fondů formou grantu z OPZ, dary firemních a individuálních dárců.

1.2.2. Organizace B

a) Založení a právní forma:

2000, obecně prospěšná společnost

b) Formy sociální služby:

Ambulantní, terénní.

c) Činnost:

Nízkoprahové kluby, rodinná centra, preventivní programy, probační poradenství, komunitní prostor. Zajišťují odborné praxe a stáže studentů.

d) Velikost organizace:

Nejméně 30 zaměstnanců a asi 30 dobrovolníků

e) Kdo nejvíce komunikuje s krajem:

Statutární zástupce - ředitel.

f) Financování:

Z veřejných rozpočtů státu, kraje a obcí, dary firemních a individuálních dárců, nadací a nadačních fondů. V organizaci působí aktivní fundraiser a projektový manažer.

1.2.3. Organizace C

a) Založení a právní forma:

2015, ústav

b) Formy sociální služby:

Ambulantní, terénní.

c) Činnost:

Sociální rehabilitace, odborné soc. poradenství. Navazující služby – besedy, semináře.

d) Velikost organizace:

Do 10 zaměstnanců, 2 dobrovolníci a externí odborní spolupracovníci.

e) Kdo nejvíce komunikuje s krajem:

Statutární zástupce - ředitel

f) Financování:

Z veřejných rozpočtů státu a města, dary firemních a individuálních dárců. V letošním roce zahajují individuální projekt z OPZ. V organizaci nepůsobí fundraiser, řízení projektů zajišťuje ředitel.

2. Jihočeský kraj

2.1. Krajský úřad

Průzkumu se na krajském úřadu účastnila pověřená referentka Odboru sociálních věcí, Oddělení kontroly a financování.

2.2. Nestátní neziskové organizace

2.2.1. Organizace D

a) Založení a právní forma:

2003, obecně prospěšná společnost

b) Formy sociální služby:

Pobytové

c) Činnost:

Denní a týdenní stacionář

d) Velikost organizace:

Více než 30 zaměstnanců

e) Kdo nejvíce komunikuje s krajem:

Statutární zástupce - ředitel

f) Financování:

Z veřejných rozpočtů státu, dary firemních a individuálních dárců, dar ze závěti, výnos z veřejné sbírky.

2.2.2. Organizace E

a) Založení a právní forma:

1999, spolek

b) Formy sociální služby:

Ambulantní, terénní.

c) Činnost:

Krizové centrum pro matky s dětmi, ubytování a odborné soc. poradenství

d) Velikost organizace:

Do 10 zaměstnanců

e) Kdo komunikuje s krajem:

Statutární zástupce - předseda

f) Financování:

Z veřejných rozpočtů státu, dary firemních a individuálních dárců.

2.2.3. Organizace F

a) Založení a právní forma:

2010, pobočka celostátního spolku

b) Formy sociální služby:

Ambulantní

c) Činnost:

Okamžitá krizová pomoc, terapeutické programy, právní a psychosociální poradenství.

d) Velikost organizace:

Do 5 zaměstnanců a dobrovolníci.

e) Kdo nejvíce komunikuje s krajem:

Vedoucí pobočky

f) Financování:

Z veřejných rozpočtů státu, dary firemních a individuálních dárců, výnos z veřejné sbírky a sbírky formou DMS

Příloha 2

Předem zaslané otázky k následným rozhovorům (NNO)

PILOTNÍ OTÁZKY KE SPOLUPRÁCI KRAJSKÝCH ÚŘADŮ S NNO SOCIÁLNÍCH SLUŽEB

verze pro krajské verze pro NNO

Dobrý den,

na základě telefonického rozhovoru si Vás dovoluji oslovit ohledně rozhovorů o spolupráci krajských úřadů a nestátními neziskovými organizacemi poskytujícími registrované sociální služby. Níže uvedené otázky jsou přípravou k následným rozhovorům, které budou po dohodě s Vámi provedeny. Dotazník, prosím vyplňte a zašlete mi ho zpět, na jehož základě bude připraven scénář rozhovoru.

Děkujeme za vstřícnost a spolupráci

Pavla Varvažovská

Škála odpovědí:

1 – ano, velmi/často 2 – ano 3 – ne 4 – vůbec ne

1) Je pro Vás důležitá osobní komunikace se zástupci krajského úřadu?

1 2 3 4

2) Je na krajském úřadu určena konkrétní kontaktní osoba pro NNO sociálních služeb?

ANO / NE

3) Poskytuje kraj nestátním neziskovým organizacím osobní individuální poradenství v realizaci soc. služeb?

1 2 3 4

4) Jedná kontaktní osoba KÚ s jednotlivými NNO?

1 2 3 4

5) Jedná kontaktní osoba KÚ pouze s regionálními střešními organizacemi soc. služeb?

1 2 3 4

6) Organizuje kraj nějakou formu setkávání s NNO soc. služeb (konference, kulaté stoly, expertní skupiny)?

ANO / NE

7) Jakou další formou Kraj podporuje neziskové organizace soc. služeb?

a) pouze finančně - jen dotace na registrované soc. služby

ANO / NE

b) pouze finančně - dotace na registrované i navazující soc. služby

ANO / NE

c) nefinančně (např. výhodný pronájem prostor, propagace aktivit NNO)

ANO / NE

d) účast zástupců NNO soc. služeb v komisích a výborech kraje

ANO / NE

e) poradenství v dalších provozních záležitostech (fundraising, PR, legislativa atd.)

ANO / NE

f) jinak

ANO / NE

8) Mají NNO soc. služeb vliv na rozhodování relevantních záležitostí v kraji?

1 2 3 4

Příloha 3

Předem zaslané otázky k následným rozhovorům (krajské úřady)

**PILOTNÍ OTÁZKY KE SPOLUPRÁCI KRAJSKÝCH ÚŘADŮ
S NNO SOCIÁLNÍCH SLUŽEB
verze pro krajské úřady**

Dobrý den,

na základě telefonického rozhovoru si Vás dovoluji oslovit ohledně rozhovorů o spolupráci krajských úřadů s nestátními neziskovými organizacemi poskytujícími registrované sociální služby. Níže uvedené otázky jsou přípravou k následným rozhovorům, které budou po dohodě s Vámi provedeny. Dotazník, prosím vyplňte a zašlete mi ho zpět, na jehož základě bude připraven scénář rozhovoru.

Děkujeme za vstřícnost a spolupráci

Pavla Varvažovská

Škála odpovědí:

1 – ano, velmi/často 2 – ano 3 – ne 4 – vůbec ne

1) Je pro Vás důležitá osobní komunikace s poskytovateli sociálních služeb s řad NNO?

1 2 3 4

2) Je na krajském úřadu určena konkrétní kontaktní osoba pro NNO sociálních služeb?

ANO / NE

3) Poskytuje kraj nestátním neziskovým organizacím osobní individuální poradenství v realizaci soc. služeb?

1 2 3 4

4) Jedná kontaktní osoba KÚ s jednotlivými NNO?

1 2 3 4

5) Jedná kontaktní osoba KÚ pouze s regionálními střešními organizacemi soc. služeb?

1 2 3 4

6) Organizuje kraj nějakou formu setkávání s NNO soc. služeb (konference, kulaté stoly, expertní skupiny)?

ANO / NE

7) Jakou další formou podporujete neziskové organizace soc. služeb?

a) pouze finančně – jen dotace na registrované soc. služby

ANO / NE

b) pouze finančně - dotace na registrované i navazující soc. služby

ANO / NE

c) nefinančně (např. výhodný pronájem prostor, propagace aktivit NNO)

ANO / NE

d) účast zástupců NNO soc. služeb v komisích a výborech kraje

ANO / NE

e) poradenství v dalších provozních záležitostech (fundraising, PR, legislativa atd.)

ANO / NE

f) jinak

ANO / NE

8) Mají NNO soc. služeb vliv na rozhodování relevantních záležitostí v kraji?

1 2 3 4

Příloha 4

Volně citované odpovědi respondentů rozšířené v navazujícím rozhovor

Královéhradecký kraj

1) *Je pro Vás důležitá osobní komunikace se zástupci krajského úřadu/NNO?*

➤ Krajský úřad:

- Ano, velmi. Je třeba zajistit síť sociálních služeb. Nicméně nerozlišujeme v komunikaci nestátní a příspěvkové organizace. Přesto se přikláníme k tomu, že je potřeba více pomoci NNO, protože ty nemají jistotu a pomoc svého zřizovatele jako příspěvkové organizace.

➤ Nestátní neziskové organizace:

- Ano, velmi. Komunikujeme výši pracovních úvazků našich pracovníků, podmínky registrace služby nebo zajištění prostor. Neziskové organizace jsou pro kraj partnerem, sociální služby vykonávají službu za kraj a kraj to ví.

- Ano, ale preferujeme elektronickou komunikaci na portálu KISSoS⁴⁹, kam lze zasílat dotazy, chodí nám automatické zprávy o novinkách, které jsou zde zveřejňovány. Při osobní komunikaci se nebojíme otevřít jakékoli téma a pracovníci krajského úřadu jsou velmi vstřícní.

- Ano, ve správné míře. Nechceme se chodit na krajský úřad denně chlubit, práce s klienty je pro nás důležitější.

2) *Je na krajském úřadu určena konkrétní kontaktní osoba pro NNO sociálních služeb?*

➤ Krajský úřad:

- Ne, s organizacemi jednájí zaměstnanci podle své gesce související s požadovanou problematikou.

➤ Nestátní neziskové organizace:

- Ano, každý úředník se věnuje organizaci podle svého zaměření. Pokud se objeví nový problém, vždy dostaneme kontakt na odpovědnou osobu.

- Ano, podle gesce, například, dotace, plánování a podobně.

- Ano, máme jednu kontaktní pracovníci, za kterou vždy jdeme. Ta nám zjistí vše potřebné, případně nás nasměruje na jiného pracovníka.

⁴⁹ Krajský Informační Systém Sociálních Služeb.

3) Poskytuje kraj nestátním neziskovým organizacím osobní individuální poradenství v realizaci soc. služeb?

➤ Krajský úřad:

- Ano, často. Poradenství je hodně individuální, více v kontaktu jsme například při inovacích, nyní třeba při transformaci pobytových služeb. Radíme také ve směřování sociálních služeb, zacílení tam, kde je jich potřeba.

➤ Nestátní neziskové organizace:

- Ano, kdykoli je oslovíme, komunikují s námi. Problémem je, že některým věcem ne úplně rozumí, je to občas trochu chaos. Konzultujeme, když se něco nastavuje. Například se kraj ptá organizací v terénu při nastavování indikátorů nebo rozpočtu dotací.

- Ano, jednají s námi ve všech záležitostech, i když ne vždy vyhoví, ale vždy to s námi projednají.

- Ano, kdykoli, snaží se. Nikdy jsme nezažili nějakou nevoli, nechť komunikovat. Můžeme spolu nesouhlasit, to ano, ale vždy se snaží poradit.

4) Jedná kontaktní osoba KÚ s jednotlivými NNO?

➤ Krajský úřad:

- Ano, často. Jednají vždy konkrétní pracovníci s jednotlivými sociálními službami, ale jak jsem uvedl stejně s NNO i s příspěvkovými organizace. Ty organizace poskytují tu službu, ony o ní něco vědí.

➤ Nestátní neziskové organizace:

- Ano, jednají přímo s námi.

- Ano. My se neformálně setkáváme s jinými organizacemi, ale kraj komunikuje přímo s námi.

- Ano. Je to také tím, že jsme jediná služba tohoto typu pro naši cílovou skupinu v kraji.

5) Jedná kontaktní osoba KÚ pouze s regionálními střešními organizacemi soc. služeb?

➤ Krajský úřad:

- Ne, my střešní organizace moc nepotřebujeme.

➤ Nestátní neziskové organizace:

- Ne, myslíme si, že ne. Kdyby kraj jednal s nějakou střešní organizací, dozvěděli bychom se to.

- Nevím, myslím, že ne. Asociace poskytovatelů soc. služeb občas s krajem něco řeší, ale spíše registrované sociální služby, nikoli preventivní programy, které děláme my.

- Nevím o tom, snad při spolupráci na projektech, zejména ze Strukturálních fondů. Ale to je dobře, usnadní se tím spolupráce.

6) Organizuje kraj nějakou formu setkávání s NNO soc. služeb (konference, kulaté stoly, expertní skupiny)?

➤ Krajský úřad:

- Ano, zveme sociální služby na pracovní setkání, například ke strategickému plánu. Zveme je i na konference, například na nedávnou konferenci ke stárnutí. Zástupci jsou zváni i do expertních skupin.

➤ Nestátní neziskové organizace:

- Ano, kraj realizuje semináře k projektům sociálních služeb, zejména k individuálním projektům, semináře pro ředitele, účetní, PR pracovníky. Probíhají setkání zástupců kraje s organizacemi v bývalých okresních městech, kde se diskutuje třeba nastavení sítě soc. služeb.

- Ano, před měsícem byla konference Asociace poskytovatelů soc. služeb, na kterou kraj pozval i poskytovatele služeb. Byli zde i všichni důležité zástupci kraje. Zajímavý byl i třídní pracovní výjezd, kde se probíralo vše důležité, benchmarking, financování a další. Probíhal v neformální, otevřené atmosféře, nebyl tam znát žádný odstup úředníků.

- Ano, setkávání probíhá obecně k soc. službám, k financování, k novinkám.

7) Jakou další formou Kraj podporuje neziskové organizace soc. služeb?

a) pouze finančně - jen dotace na registrované soc. služby

➤ Krajský úřad:

- Ne, podporujeme všechny soc. služby.

➤ Nestátní neziskové organizace:

- Ne, kraj dotuje všechny služby.

- Ne. A u registrovaných soc. služeb kraj navíc lobbuje u města, aby službám poskytovalo vyrovnávací platbu v potřebné výši.

- Ne, pro naši cílovou skupinu poskytuje i další dotace.

b) pouze finančně - dotace na registrované i navazující soc. služby

➤ Krajský úřad:

- Ano. V dotačních programech jsou 2 miliony, určené na navazující služby, například pro cizince, mateřská centra a další.

➤ Nestátní neziskové organizace:

- Ano, my máme registrované i navazující služby a dotace dostáváme na obojí, zejména formou individuálních projektů.

Vážíme si toho, že finance jsou rozdělovány transparentně, ne jen kamarádům.

- Ano. Kraj dokonce speciálním dotačním programem kompenzuje mateřským centrům omezení, údajně daná Ministerstvem práce a soc. věcí.

- Ano, hlavně individuálními projekty.

c) *nefinančně (např. výhodný pronájem prostor, propagace aktivit NNO)*

➤ Krajský úřad:

- Ano, nepřímou propagací nebo veřejnými zakázkami. Například v areálu krajského úřadu má jedna NNO bistro jako sociální podnik, kraj u ní zadává catering na své akce. Pokud dělá nějaká organizace akci, která souvisí s krajským úřadem, poskytujeme jí prostory zdarma.

➤ Nestátní neziskové organizace:

- Ano, pomáhá s propagací buď přímo ve svém zpravodaji, nebo umožní výstavu ve foyeru krajského úřadu. Zprostředkovává propagaci NNO na svých akcích a hodně prostřednictvím Rodinných pasů. Kraj zve NNO na setkání Orgánu sociálně-právní ochrany dětí.

- Ano, ve čtvrtletníku kraje a v newsletteru. Na krajském úřadu mohou být letáčky neziskových organizací.

- Ano, poskytli nám prostory pro jednání s Úřadem práce o zaměstnávání našich klientů, zprostředkovávají spolupráci při tvorbě metodiky k chráněnému bydlení. O propagaci jsme krajský úřad zatím nežádali.

d) *účast zástupců NNO soc. služeb v komisích a výborech kraje*

➤ Krajský úřad:

- Ano, ale nejsou to přímo zástupci NNO. Do komisí a výborů nominují své členy politické strany, ale tyto nominanti jsou často také členy nějaké neziskové organizace.

➤ Nestátní neziskové organizace:

- Ne, ale zástupci NNO jsou v expertních skupinách ad hoc.

- Ne a je to správné, protože zástupci NNO by byli ve střetu zájmů a nemohli by o mnoha věcech hlasovat. Ale nejméně jeden člen sociální komise je také členem NNO poskytující sociální služby.

- Ano, já sama jsem byla oslovena, ale práce v komisi by byla na úkor mé práce s klienty. Proto jsem já vytipovala jiného nominanta, takže v komisích a výborech asi zástupci NNO jsou.

e) *poradenství v dalších provozních záležitostech (fundraising, PR, legislativa atd.)*

➤ Krajský úřad:

- Ano, zejména ke změnám souvisejících s novým občanským zákoníkem. Ale především zprostředkováváme kontakty na odborníky, kteří pak poskytnou radu a pomoc organizacím.

➤ Nestátní neziskové organizace:

- Asi ano, ale my to nepotřebujeme.

- Ano, kraj disponuje sítí konzultantů, kteří radí organizacím zdarma a platí to kraj. Z každé konzultace je zápis. Využili jsme poradenství k individuálním plánům práce s klientem a k aktualizaci manuálů naší organizace.

- Asi ano, my jsme to zatím nevyužili. Máme svou poradenskou kancelář, kde využíváme placené, ale vysoce odborné služby.

f) *jinak*

➤ Krajský úřad:

- Ano, žádnou pomoc neodmítneme. Například náš odbor lobboval u kolegů na krajském úřadu o snížení nájmu zmíněnému bistru.

➤ Nestátní neziskové organizace:

- Ne, o ničem nevím.

- Je to možné, ale nevzpomenu si.

- Nevím.

8) *Mají NNO soc. služeb vliv na rozhodování relevantních záležitostí v kraji?*

➤ Krajský úřad:

- Ano, při plánování smí lobbovat za svou službu, ale při konečném rozhodování už by byli ve střetu zájmů.

➤ Nestátní neziskové organizace:

- Ano, můžeme ovlivnit nastavení rozpočtu dotací nebo změny v síti služeb. Poskytujeme krajskému úřadu odborné informace, o které požádá.

- Ano, kraj si organizaci vyslechne a buď změní systém, nebo řeknou, že to nejde, ale konzultují s námi některé věci. Je to i tím, že hodně zaměstnanců krajského úřadu vyšlo ze sociálních služeb.

- Za naši organizaci spíše ne. Úředníci se doptávají, chtějí zpětnou vazbu, ale my jsme malá organizace a naše výstupy jsou specifické. Kapacita služeb je naplněná, ale efekt je přes všechnu snahu mizivý a dlouhodobý. Nikdy nebudeme mít ta „zlatá čísla“. Na velká rozhodnutí kraje asi vliv nemáme.

Jihočeský kraj

1) Je pro Vás důležitá osobní komunikace se zástupci krajského úřadu?

- Krajský úřad:
 - Ano, velmi. My se doptáváme po údajích, organizace naopak přijdou s problémy, které jim pomůžeme řešit. Máme velmi dobrou úroveň komunikace. NNO jsou pro nás zdrojem informací, komunikace je důležitá pro tu práci a oboustranně přínosná. Nejsme žádný úřad „tady jsme my a oni jsou tam“.
- Nestátní neziskové organizace:
 - Ano, my jednáme s krajem jen o financích. Žádáme o dotace třeba i na investiční projekt, ale ten kraj nezajímá.
 - Ne, v tomto jednání jsme my ti podřízení, pouze dostáváme úkoly. Nám jednání s krajským úřadem nic nepřináší.
 - Ano, jednáme o financích, o plánování služeb. Ale krajský úřad je prvek pouze kontrolní.

2) Je na krajském úřadu určena konkrétní kontaktní osoba pro NNO sociálních služeb?

- Krajský úřad:
 - Ano, ale podle své gesce. Jeden ze zaměstnanců s NNO jedná o financích, jiný o plánování nebo seniorské a prarodinné problematice.
- Nestátní neziskové organizace:
 - Ne. Jednáme s úředníky podle jejich oblasti, například o dotacích, s jiným o zápisu do registru soc. služeb, s dalším o problematice zaměstnanců.
 - Ne, je jich několik. Pro NNO s jejich problémy tam není nikdo.
 - Ano, jednáme s jednou paní o všem, spolupráce je pohodová.

3) Poskytuje kraj nestátním neziskovým organizacím osobní individuální poradenství v realizaci soc. služeb?

- Krajský úřad:
 - Ano, určitě. Máme velmi dobrou spolupráci mezi úředníky, takže se naše jednání mnohdy prolínají, voláme se vzájemně k jednáním se zástupci sociálních služeb.
- Nestátní neziskové organizace:
 - Ano, když potřebujeme, tak nám poradí.
 - Ne, nejednají s námi ani o zásadních problémech, například s vyrovnávacími platbami. Jen ty úkoly a povinnosti. Říkám jim, že pro nás je důležitější práce s klientem než to papírování.

- Ano, ale nyní se nám třeba stalo, že jednání o vyrovnávací platbě bylo odmítnuto, protože je úředník vytížený.

4) *Jedná kontaktní osoba KÚ s jednotlivými NNO?*

- Krajský úřad:
 - Ano, jednáme přímo s poskytovateli sociálních služeb.
- Nestátní neziskové organizace:
 - Ano. Spíš ale s organizacemi jednají političtí zástupci, kteří si je berou za své a prosazují ty, které znají.
 - Ne, moc se jim nechce s námi jednat.
 - Ano, je to individuální jednání.

5) *Jedná kontaktní osoba KÚ pouze s regionálními střešními organizacemi soc. služeb?*

- Krajský úřad:
 - Ne, nikdo k nám za střešní organizace nechodí. Víme o Asociaci poskytovatelů soc. služeb, ale jedná s nimi jen občas kolegyně o plánování soc. služeb nebo o vykazování.
- Nestátní neziskové organizace:
 - Ne, ale politici naslouchají třeba rodičovským iniciativám, které nedávno prosadily financování jiných služeb. Nás pak dotace minuly.
 - Asi ano, ale nemáme informace ani o těch jednání ani o výstupech z nich.
 - Ne, ani s naší centrálou.

6) *Organizuje kraj nějakou formu setkávání s NNO soc. služeb (konference, kulaté stoly, expertní skupiny)?*

- Krajský úřad:
 - Ano, určitě. Organizujeme semináře a kulaté stoly například k financování a plánování soc. služeb.
- Nestátní neziskové organizace:
 - Ne. Když se měnily zákony, zorganizoval kraj seminář, pozvali i někoho z ministerstva, ale to bylo dřív, teď už ne.
 - Ano, při změnách v nastavení soc. služeb dělali semináře.
 - Ano, jsme členy odborné skupiny, kam chodí i pracovnice krajského úřadu. Aktuálně tam probíráme například SWOT analýzu služeb nebo akce na zviditelnění soc. služeb ve městě.

7) *Jakou další formou Kraj podporuje neziskové organizace soc. služeb?*

a) *pouze finančně - jen dotace na registrované soc. služby*

- Krajský úřad:

- Ne, poskytujeme dotace i navazujícím službám.
- Nestátní neziskové organizace:
 - Ne. Ale i dotace na registrované služby dostaneme až na konci března.
 - Ano, pokud vím, tak kraj podporuje jen registrované služby.
 - Ano, ale vyrovnávací platba je pro letošní rok poloviční oproti naší stejné soc. službě v jiných krajích.
- b) pouze finančně - dotace na registrované i navazující soc. služby**
 - Krajský úřad:
 - Ano, už mnoho let je tady dotační program pro sociální služby nedefinované zákonem č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, tedy pro doplňující služby, kluby seniorů, patientské organizace a další.
 - Nestátní neziskové organizace:
 - Ano, ale my jiné dotace nečerpáme, máme jen registrované soc. služby.
 - Ne, na rozdíl od města, které navazující služby podporuje.
 - Ano, ale my nemáme navazující služby.
- c) nefinančně (např. výhodný pronájem prostor, propagace aktivit NNO)**
 - Krajský úřad:
 - Ano, na některé semináře NNO poskytuje kraj záštitu a podle tématu i prostory zdarma. Na hlavní budově krajského úřadu se mohou organizace prezentovat letáky na panelech nebo se svými výrobky.
 - Nestátní neziskové organizace:
 - Ne, nefinanční formou vůbec.
 - Ne, naše organizace nemá možnost se ani prezentovat v krajském čtvrtletníku.
 - Ano, organizovali jsme konferenci na témata naší cílové skupiny a krajský úřad nám poskytl záštitu akci a prostory zdarma.
- d) účast zástupců NNO soc. služeb v komisích a výborech kraje**
 - Krajský úřad:
 - Ano, máme koordinační skupinu k chystanému Střednědobému plánu soc. služeb. Akční plán sítě soc. služeb mohou i organizace připomínkovat ve veřejném připomínkovém řízení. Ne, ve výborech a komisích asi nejsou.
 - Nestátní neziskové organizace:
 - Asi ano, jsou tam statutární zástupci některých NNO.
 - Ne, členy komisí jmenují politické kluby. Pokud tam jsou zástupci NNO, jsou to zřejmě pouze ti "vybraní".
 - Ne, jen v odborných skupinách.
- e) poradenství v dalších provozních záležitostech (fundraising, PR, legislativa atd.)**

- Krajský úřad:
 - Ano, když třeba při kontrole zjistíme nějaký problém, poradíme jak ho napravit. Pokud my sami máme informace, které NNO potřebuje, poskytneme je.
- Nestátní neziskové organizace:
 - Ne, pokud potřebujeme nějaké školení, hledáme si ho jinde.
 - Ne, ani ke změnám z nového občanského zákoníku.
 - Ne, jen k legislativním změnám v soc. službách.

f) jinak

- Krajský úřad:
 - Ne, o ničem dalším nevím.
- Nestátní neziskové organizace:
 - Ne, určitě ne.
 - Ne, jinak už vůbec ne.
 - Ne, nic mne nenapadá.

8) Mají NNO soc. služeb vliv na rozhodování relevantních záležitostí v kraji?

- Krajský úřad:
 - Ano, organizace se setkávají s politickými představiteli kraje, zvou je na své akce. Jejich hlas je v politickém vedení slyšet. Prostřednictvím Asociace poskytovatelů soc. služeb mohou připomínkovat zákony.
- Nestátní neziskové organizace:
 - Ano, ale pouze přes politiky, pokud je organizace osloví a zaujme.
 - Vůbec ne. Aktuálně se připravuje Střednědobý plán soc. služeb a nové organizace v něm vůbec nebudou zařazeny, jsou odmítnuty dopisem bez bližšího vysvětlení. Jedná se o petrifikaci sítě soc. služeb.
 - Ano, ale naše služby jsou pro Kraj zbytné, není tu koncepční podpora navazujících sociálních služeb a nemůžeme to ovlivnit.

Příloha 5

Královehradecký kraj – Domovy pro seniory, lůžka, dotace na lůžka a základní demografické údaje po okresech – podkladové údaje, zdroj ČSÚ a KÚ

okres Hradec Králové - Domovy pro seniory - sociální služby poskytované NNO

rok	počet zařízení/služeb	kapacita zařízení/služby (počet lůžek)	požadavek na dotaci od kraje (v tis. Kč)	schválená dotace od kraje (v tis. Kč)	% schválená dotace od kraje z původního požadavku (v tis. Kč)	schválená dotace od kraje na lůžko (v tis. Kč)	dotace od státu (v tis. Kč)	dotace od státu na lůžko (v tis. Kč)	dotace od kraje+státu na lůžko (v tis. Kč)
2007	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2008	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2009	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2010	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2011	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2012	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2013	1	27	0	0	0	0	0	0	0
2014	1	27	0	0	0	0	0	0	0
2015	1	28	0	0	0	0	38	1	1

okres Hradec Králové - základní demografické údaje

rok	Stav obyvatel celkem vždy k 31.12.	Stav obyvatel 65+ vždy k 31.12.	Průměrný věk	Index stáří (65+ / 0 - 14 v %)	Stav obyvatel 65+/stav obyvatel	Průměrný koeficient růstu
2007	161 349	26 122	41	118	16	1,0279836
2008	162 377	26 941	42	121	17	
2009	163 011	27 594	42	123	17	
2010	163 378	28 234	42	124	17	
2011	162 820	29 274	42	126	18	
2012	162 689	30 445	42	130	19	
2013	162 651	31 315	43	132	19	
2014	162 808	32 098	43	134	20	
2015	163 159	32 949	43	135	20	

okres Jičín - Domovy pro seniory - sociální služby poskytované NNO

rok	počet zařízení/služeb	kapacita zařízení/služby (počet lůžek)	požadavek na dotaci od kraje (v tis. Kč)	schválená dotace od kraje (v tis. Kč)	% schválená dotace od kraje z původního požadavku (v tis. Kč)	schválená dotace od kraje na lůžko (v tis. Kč)	dotace od státu (v tis. Kč)	dotace od státu na lůžko (v tis. Kč)	dotace od kraje+státu na lůžko (v tis. Kč)
2007	1	28	0	0	0	0	2 990	107	107
2008	1	28	1 476	300	20	11	3 644	130	141
2009	1	26	1 536	1 536	100	59	3 932	151	210
2010	1	26	1 490	1 358	91	52	3 458	133	185
2011	1	26	1 500	1 354	90	52	3 454	133	185
2012	1	26	1 600	1 218	76	47	3 318	128	174
2013	1	26	1 400	811	58	31	3 318	128	159
2014	2	47	1 500	668	45	14	3 318	71	85
2015	2	47	1 200	1 200	100	26	3 805	81	107

okres Jičín - základní demografické údaje

rok	Stav obyvatel celkem vždy k 31.12.	Stav obyvatel 65+ vždy k 31.12.	Průměrný věk	Index stáří (65+ / 0 -14 v %)	Stav obyvatel 65+/stav obyvatel	Průměrný koeficient růstu
2007	78 852	12 114	41	109	15	1,0280846
2008	79 585	12 436	41	111	16	
2009	79 618	12 776	41	114	16	
2010	80 165	13 085	41	116	16	
2011	79 686	13 516	42	117	17	
2012	79 314	13 932	42	120	18	
2013	79 168	14 325	42	123	18	
2014	79 375	14 833	42	126	19	
2015	79 490	15 237	42	127	19	

okres Náchod - Domovy pro seniory - sociální služby poskytované NNO

rok	počet zařízení/služeb	kapacita zařízení/služby (počet lůžek)	požadavek na dotaci od kraje (v tis. Kč)	schválená dotace od kraje (v tis. Kč)	% schválená dotace od kraje z původního požadavku (v tis. Kč)	schválená dotace od kraje na lůžko (v tis. Kč)	dotace od státu (v tis. Kč)	dotace od státu na lůžko (v tis. Kč)	dotace od kraje+státu na lůžko (v tis. Kč)
2007	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2008	1	15	500	200	40	13	859	57	71
2009	1	15	500	110	22	7	754	50	58
2010	1	15	500	145	29	10	710	47	57
2011	2	51	200	103	52	2	800	16	18
2012	2	56	200	103	52	2	1 822	33	35
2013	2	56	200	0	0	0	1 822	33	33
2014	2	56	200	0	0	0	1 115	20	20
2015	2	56	253	0	0	0	1 217	22	22

okres Náchod - základní demografické údaje

rok	Stav obyvatel celkem vždy k 31.12.	Stav obyvatel 65+ vždy k 31.12.	Průměrný věk	Index stáří (65+ / 0 -14 v %)	Stav obyvatel 65+/stav obyvatel	Průměrný koeficient růstu
2007	112 507	17 266	41	103	15	1,0322021
2008	112 582	17 795	41	107	16	
2009	112 342	18 314	41	109	16	
2010	112 294	18 778	41	111	17	
2011	112 206	19 515	41	115	17	
2012	111 874	20 186	42	119	18	
2013	111 595	20 745	42	122	19	
2014	111 130	21 342	42	126	19	
2015	110 869	21 928	42	129	20	

okres Rychnov nad Kněžnou - Domovy pro seniory - sociální služby poskytované NNO

rok	počet zařízení/služeb	kapacita zařízení/služby (počet lůžek)	požadavek na dotaci od kraje (v tis. Kč)	schválená dotace od kraje (v tis. Kč)	% schválená dotace od kraje z původního požadavku (v tis. Kč)	schválená dotace od kraje na lůžko (v tis. Kč)	dotace od státu (v tis. Kč)	dotace od státu na lůžko (v tis. Kč)	dotace od kraje+státu na lůžko (v tis. Kč)
2007	1	59	0	0	0	0	5 938	101	101
2008	1	24	544	300	55	13	5 181	252	264
2009	1	26	604	0	0	0	0	0	0
2010	1	26	0	0	0	0	0	0	0
2011	2	134	0	0	0	0	0	0	0
2012	2	157	150	0	0	0	1 000	1	1
2013	2	157	132	20	15	0	1 000	1	1
2014	2	157	144	20	14	0	0	0	0
2015	2	157	31	0	0	0	0	0	0

okres Rychnov nad Kněžnou - základní demografické údaje

rok	Stav obyvatel celkem vždy k 31.12.	Stav obyvatel 65+ vždy k 31.12.	Průměrný věk	Index stáří (65+ / 0 -14 v %)	Stav obyvatel 65+/stav obyvatel	Průměrný koeficient růstu
2007	79 042	11 638	40	98	15	1,0306417
2008	79 198	11 975	40	102	15	
2009	79 238	12 304	41	104	16	
2010	79 152	12 610	41	105	16	
2011	79 086	12 967	41	107	16	
2012	79 169	13 428	41	111	17	
2013	78 933	13 923	42	115	18	
2014	78 926	14 294	42	117	18	
2015	78 861	14 782	42	120	19	

okres Trutnov - Domovy pro seniory - sociální služby poskytované NNO

rok	počet zařízení/služeb	kapacita zařízení/služby (počet lůžek)	požadavek na dotaci od kraje (v tis. Kč)	schválená dotace od kraje (v tis. Kč)	% schválená dotace od kraje z původního požadavku (v tis. Kč)	schválená dotace od kraje na lůžko (v tis. Kč)	dotace od státu (v tis. Kč)	dotace od státu na lůžko (v tis. Kč)	dotace od kraje+státu na lůžko (v tis. Kč)
2007	1	40	160	160	0	0	1 720	43	43
2008	1	23	530	200	38	9	1 000	44	52
2009	1	23	200	0	0	0	1 200	52	52
2010	1	22	150	97	65	4	1 200	55	59
2011	1	22	340	247	73	11	1 100	50	61
2012	1	23	485	272	56	12	1 100	48	60
2013	1	23	185	185	100	8	1 100	48	56
2014	1	23	185	185	100	8	1 100	48	56
2015	1	23	185	185	100	8	1 089	47	55

okres Trutnov - základní demografické údaje

rok	Stav obyvatel celkem vždy k 31.12.	Stav obyvatel 65+ vždy k 31.12.	Průměrný věk	Index stáří (65+ / 0 -14 v %)	Stav obyvatel 65+/stav obyvatel	Průměrný koeficient růstu
2007	120 462	17 097	40	98	14	1,0402007
2008	120 778	17 711	41	102	15	
2009	120 193	18 138	41	104	15	
2010	119 814	18 715	41	107	16	
2011	120 058	19 589	41	111	16	
2012	119 900	20 580	42	116	17	
2013	119 562	21 391	42	120	18	
2014	119 351	22 206	42	124	19	
2015	119 042	23 152	43	130	19	

Královehradecký kraj celkem - Domovy pro seniory - sociální služby poskytované NNO

rok	počet zařízení/služeb	kapacita zařízení/služby (počet lůžek)	požadavek na dotaci od kraje (v tis. Kč)	schválená dotace od kraje (v tis. Kč)	% schválená dotace od kraje z původního požadavku (v tis. Kč)	schválená dotace od kraje na lůžko (v tis. Kč)	dotace od státu (v tis. Kč)	dotace od státu na lůžko (v tis. Kč)	Dotace stát + kraj na lůžko (v tis. Kč)
2007	3	127	160	160	100	1	10 648	84	85
2008	4	90	3 050	1 000	33	11	10 684	119	130
2009	4	90	2 840	1 646	58	18	2 347	26	44
2010	4	89	2 140	1 600	75	18	2 620	29	47
2011	6	233	2 040	1 704	84	7	5 354	23	30
2012	6	262	2 435	1 593	65	6	7 240	28	34
2013	7	289	1 917	1 016	53	4	7 240	25	29
2014	8	310	2 029	873	43	3	5 533	18	21
2015	8	311	1 669	1 385	83	5	6 149	20	24

Součet v Královéhradeckém kraji

	Hradec Králové		Jičín		Náchod		Rychnov nad Kněžnou		Trutnov		Součet			
rok	Stav obyvatel celkem vždy k 31.12.	Stav obyvatel 65+ vždy k 31.12.	Stav obyvatel celkem vždy k 31.12.	Stav obyvatel 65+ vždy k 31.12.	Stav obyvatel celkem vždy k 31.12.	Stav obyvatel 65+ vždy k 31.12.	Stav obyvatel celkem vždy k 31.12.	Stav obyvatel 65+ vždy k 31.12.	Stav obyvatel celkem vždy k 31.12.	Stav obyvatel 65+ vždy k 31.12.	Stav obyvatel celkem vždy k 31.12.	Stav obyvatel 65+ vždy k 31.12.	Stav obyvatel 65+/ stav obyvatel	Průměrný koeficient růstu
2007	161 349	26 122	78 852	12 114	112 507	17 266	79 042	11 638	120 462	17 097	552 212	84 237	15	1,0317917
2008	162 377	26 941	79 585	12 436	112 582	17 795	79 198	11 975	120 778	17 711	554 520	86 858	16	
2009	163 011	27 594	79 618	12 776	112 342	18 314	79 238	12 304	120 193	18 138	554 402	89 126	16	
2010	163 378	28 234	80 165	13 085	112 294	18 778	79 152	12 610	119 814	18 715	554 803	91 422	16	
2011	162 820	29 274	79 686	13 516	112 206	19 515	79 086	12 967	120 058	19 589	553 856	94 861	17	
2012	162 689	30 445	79 314	13 932	111 874	20 186	79 169	13 428	119 900	20 580	552 946	98 571	18	
2013	162 651	31 315	79 168	14 325	111 595	20 745	78 933	13 923	119 562	21 391	551 909	101 699	18	
2014	162 808	32 098	79 375	14 833	111 130	21 342	78 926	14 294	119 351	22 206	551 590	104 773	19	
2015	163 159	32 949	79 490	15 237	110 869	21 928	78 861	14 782	119 042	23 152	551 421	108 048	20	

Příloha 6

Jihočeský kraj – Domovy pro seniory, lůžka, dotace na lůžka a základní demografické údaje po okresech – podkladové údaje, zdroj ČSÚ a KÚ

okres České Budějovice - Domovy pro seniory - sociální služby poskytované NNO

rok	počet zařízení/služeb	kapacita zařízení/služby (počet lůžek)	požadavek na dotaci od kraje (v tis. Kč)	schválená dotace od kraje (v tis. Kč)	% schválená dotace od kraje z původního požadavku (v tis. Kč)	schválená dotace od kraje na lůžko (v tis. Kč)	dotace od státu (v tis. Kč)	dotace od státu na lůžko (v tis. Kč)	dotace od kraje+státu na lůžko (v tis. Kč)
2007	3	78	0	0	0	0	4 770	61	61
2008	2	23	0	0	0	0	1 555	68	68
2009	2	22	0	0	0	0	1 135	52	52
2010	1	10	0	0	0	0	1 182	182	182
2011	1	10	0	0	0	0	1 100	110	110
2012	1	10	0	0	0	0	1 264	126	126
2013	1	10	0	0	0	0	1 185	119	119
2014	2	37	0	0	0	0	3 766	102	102
2015	2	41	7 752	7 752	100	189	5 036	123	312

okres České Budějovice - základní demografické údaje

rok	Stav obyvatel celkem vždy k 31.12.	Stav obyvatel 65+ vždy k 31.12.	Průměrný věk	Index stáří (65+ / 0 -14 v %)	Stav obyvatel 65+/stav obyvatel	Průměrný koeficient růstu
2007	184 256	26 076	40	100	14	1,0288115
2008	185 584	26 882	40	102	14	
2009	186 681	27 700	41	104	15	
2010	187 799	28 470	41	105	15	
2011	187 304	29 755	41	107	16	
2012	188 264	30 930	41	109	16	
2013	188 965	31 977	41	110	17	
2014	189 861	32 979	41	111	17	
2015	190 844	33 902	42	112	18	

okres Český Krumlov - Domovy pro seniory - sociální služby poskytované NNO									
rok	počet zařízení/služeb	kapacita zařízení/služby (počet lůžek)	požadavek na dotaci od kraje (v tis. Kč)	schválená dotace od kraje (v tis. Kč)	% schválená dotace od kraje z původního požadavku (v tis. Kč)	schválená dotace od kraje na lůžko (v tis. Kč)	dotace od státu (v tis. Kč)	dotace od státu na lůžko (v tis. Kč)	dotace od kraje+státu na lůžko (v tis. Kč)
2007	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2008	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2009	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2010	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2011	1	73	0	0	0	0	0	0	0
2012	1	73	0	0	0	0	0	0	0
2013	1	73	0	0	0	0	143	2	2
2014	1	74	0	0	0	0	20	0	0
2015	1	74	2 232	2 232	100	30	455	6	36

okres Český Krumlov - základní demografické údaje						
rok	Stav obyvatel celkem vždy k 31.12.	Stav obyvatel 65+ vždy k 31.12.	Průměrný věk	Index stáří (65+ / 0 -14 v %)	Stav obyvatel 65+/stav obyvatel	Průměrný koeficient růstu
2007	61 261	7 235	39	75	12	1,041259
2008	61 516	7 458	39	78	12	
2009	61 635	7 671	39	79	12	
2010	61 706	7 885	39	80	13	
2011	61 333	8 281	40	84	14	
2012	61 231	8 787	40	90	14	
2013	61 173	9 237	40	94	15	
2014	61 110	9 653	41	98	16	
2015	61 126	9 976	41	100	16	

okres Jindřichův Hradec - Domovy pro seniory - sociální služby poskytované NNO

rok	počet zařízení/služeb	kapacita zařízení/služby (počet lůžek)	požadavek na dotaci od kraje (v tis. Kč)	schválená dotace od kraje (v tis. Kč)	% schválená dotace od kraje z původního požadavku (v tis. Kč)	schválená dotace od kraje na lůžko (v tis. Kč)	dotace od státu (v tis. Kč)	dotace od státu na lůžko (v tis. Kč)	dotace od kraje+státu na lůžko (v tis. Kč)
2007	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2008	1	38	0	0	0	0	2 806	74	74
2009	1	38	0	0	0	0	2 806	74	74
2010	1	38	0	0	0	0	2 506	66	66
2011	1	40	0	0	0	0	2 930	73	73
2012	1	35	0	0	0	0	3 923	112	112
2013	1	35	0	0	0	0	2 824	81	81
2014	1	29	0	0	0	0	3 712	128	128
2015	1	23	3 818	3 818	100	166	4 380	190	356

okres Jindřichův Hradec - základní demografické údaje

rok	Stav obyvatel celkem vždy k 31.12.	Stav obyvatel 65+ vždy k 31.12.	Průměrný věk	Index stáří (65+ / 0 -14 v %)	Stav obyvatel 65+/stav obyvatel	Průměrný koeficient růstu
2007	92 693	13 394	40	98	14	1,0365025
2008	93 298	13 796	41	102	15	
2009	93 265	14 104	41	106	15	
2010	93 180	14 411	41	107	15	
2011	92 427	15 145	41	112	16	
2012	92 222	15 895	42	117	17	
2013	92 002	16 488	42	122	18	
2014	91 778	17 101	42	126	19	
2015	91 359	17 590	43	130	19	

okres Písek - Domovy pro seniory - sociální služby poskytované NNO

rok	počet zařízení/služeb	kapacita zařízení/služby (počet lůžek)	požadavek na dotaci od kraje (v tis. Kč)	schválená dotace od kraje (v tis. Kč)	% schválená dotace od kraje z původního požadavku (v tis. Kč)	schválená dotace od kraje na lůžko (v tis. Kč)	dotace od státu (v tis. Kč)	dotace od státu na lůžko (v tis. Kč)	dotace od kraje+státu na lůžko (v tis. Kč)
2007	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2008	1	32	0	0	0	0	0	0	0
2009	2	132	0	0	0	0	6 288	48	48
2010	2	132	0	0	0	0	12 784	97	97
2011	2	134	0	0	0	0	10 296	77	77
2012	2	134	0	0	0	0	9 893	74	74
2013	2	137	0	0	0	0	9 404	69	69
2014	2	137	0	0	0	0	13 216	97	97
2015	2	137	10 962	10 962	100	80	12 567	92	172

okres Písek - základní demografické údaje

rok	Stav obyvatel celkem vždy k 31.12.	Stav obyvatel 65+ vždy k 31.12.	Průměrný věk	Index stáří (65+ / 0 -14 v %)	Stav obyvatel 65+/stav obyvatel	Průměrný koeficient růstu
2007	70 310	11 398	41	117	16	1,0331982
2008	70 550	11 642	42	119	17	
2009	70 590	11 927	42	121	17	
2010	70 673	12 197	42	123	17	
2011	70 460	12 658	42	126	18	
2012	70 524	13 112	42	130	19	
2013	70 504	13 533	43	133	19	
2014	70 634	13 891	43	135	20	
2015	70 741	14 891	43	137	21	

okres Prachatice - Domovy pro seniory - sociální služby poskytované NNO

rok	počet zařízení/služeb	kapacita zařízení/služby (počet lůžek)	požadavek na dotaci od kraje (v tis. Kč)	schválená dotace od kraje (v tis. Kč)	% schválená dotace od kraje z původního požadavku (v tis. Kč)	schválená dotace od kraje na lůžko (v tis. Kč)	dotace od státu (v tis. Kč)	dotace od státu na lůžko (v tis. Kč)	dotace od kraje+státu na lůžko (v tis. Kč)
2007	1	36	0	0	0	0	3 260	91	91
2008	1	36	0	0	0	0	3 710	103	103
2009	1	36	0	0	0	0	3 330	95	95
2010	1	36	0	0	0	0	3 051	87	87
2011	1	36	0	0	0	0	2 808	80	80
2012	1	36	0	0	0	0	2 808	80	80
2013	1	36	0	0	0	0	3 163	90	90
2014	1	36	0	0	0	0	3 000	86	86
2015	1	36	7 015	7 015	100	195	3 349	96	291

okres Prachatice - základní demografické údaje

rok	Stav obyvatel celkem vždy k 31.12.	Stav obyvatel 65+ vždy k 31.12.	Průměrný věk	Index stáří (65+ / 0 -14 v %)	Stav obyvatel 65+/stav obyvatel	Průměrný koeficient růstu
2007	51 470	6 774	39	87	13	1,0364915
2008	51 548	6 952	40	90	13	
2009	51 551	7 140	40	92	14	
2010	51 471	7 295	40	94	14	
2011	51 081	7 568	41	97	15	
2012	51 030	7 950	41	101	16	
2013	50 938	8 262	41	105	16	
2014	50 800	8 569	41	110	17	
2015	50 712	8 888	42	114	18	

okres Strakonice - Domovy pro seniory - sociální služby poskytované NNO

rok	počet zařízení/služeb	kapacita zařízení/služby (počet lůžek)	požadavek na dotaci od kraje (v tis. Kč)	schválená dotace od kraje (v tis. Kč)	% schválená dotace od kraje z původního požadavku (v tis. Kč)	schválená dotace od kraje na lůžko (v tis. Kč)	dotace od státu (v tis. Kč)	dotace od státu na lůžko (v tis. Kč)	dotace od kraje+státu na lůžko (v tis. Kč)
2007	1	30	0	0	0	0	1 250	42	42
2008	1	30	0	0	0	0	2 439	81	81
2009	1	30	0	0	0	0	2 937	98	98
2010	1	30	0	0	0	0	2 610	87	87
2011	1	30	0	0	0	0	2 340	78	78
2012	1	30	0	0	0	0	2 340	78	78
2013	1	30	0	0	0	0	2 386	80	80
2014	1	30	0	0	0	0	2 766	92	92
2015	1	30	6 177	6 177	100	206	3 242	108	314

okres Strakonice - základní demografické údaje

rok	Stav obyvatel celkem vždy k 31.12.	Stav obyvatel 65+ vždy k 31.12.	Průměrný věk	Index stáří (65+ / 0 -14 v %)	Stav obyvatel 65+/stav obyvatel	Průměrný koeficient růstu
2007	70 687	10 683	41	107	15	1,0281665
2008	71 054	11 006	41	110	15	
2009	70 906	11 229	41	113	16	
2010	70 807	11 468	41	114	16	
2011	70 765	11 842	42	117	17	
2012	70 657	12 266	42	120	17	
2013	70 514	12 634	42	122	18	
2014	70 653	12 985	42	124	18	
2015	70 683	13 337	42	125	19	

okres Tábor - Domovy pro seniory - sociální služby poskytované NNO

rok	počet zařízení/služeb	kapacita zařízení/služby (počet lůžek)	požadavek na dotaci od kraje (v tis. Kč)	schválená dotace od kraje (v tis. Kč)	% schválená dotace od kraje z původního požadavku (v tis. Kč)	schválená dotace od kraje na lůžko (v tis. Kč)	dotace od státu (v tis. Kč)	dotace od státu na lůžko (v tis. Kč)	dotace od kraje+státu na lůžko (v tis. Kč)
2007	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2008	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2009	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2010	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2011	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2012	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2013	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2014	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2015	0	0	0	0	0	0	0	0	0

okres Tábor - základní demografické údaje

rok	Stav obyvatel celkem vždy k 31.12.	Stav obyvatel 65+ vždy k 31.12.	Průměrný věk	Index stáří (65+ / 0 -14 v %)	Stav obyvatel 65+/stav obyvatel	Průměrný koeficient růstu
2007	102 587	16 160	41	137	16	1,0275821
2008	102 778	16 512	41	140	16	
2009	103 015	16 923	42	143	16	
2010	103 070	17 275	42	144	17	
2011	102 768	17 895	42	147	17	
2012	102 683	18 571	42	149	18	
2013	102 611	19 123	42	152	19	
2014	102 464	19 553	43	153	19	
2015	102 369	20 040	43	153	20	

Jihočeský kraj celkem - Domovy pro seniory - sociální služby poskytované NNO

rok	počet zařízení/služeb	kapacita zařízení/služby (počet lůžek)	požadavek na dotaci od kraje (v tis. Kč)	schválená dotace od kraje (v tis. Kč)	% schválená dotace od kraje z původního požadavku (v tis. Kč)	schválená dotace od kraje na lůžko (v tis. Kč)	dotace od státu (v tis. Kč)	dotace od státu na lůžko (v tis. Kč)	Dotace stát + kraj na lůžko (v tis. Kč)
2007	5	144	0	0	0	0	9 279	64	64
2008	6	159	0	0	0	0	10 510	66	66
2009	7	258	0	0	0	0	16 496	64	64
2010	6	246	0	0	0	0	22 133	90	90
2011	7	323	0	0	0	0	19 474	60	60
2012	7	318	0	0	0	0	20 228	64	64
2013	7	321	0	0	0	0	19 105	60	60
2014	8	343	0	0	0	0	26 480	72	72
2015	8	341	21 121	21 121	100	62	29 029	85	147

Poznámka k roku 2015: Domovy pro seniory – sociální služby poskytované NNO byly v roce 2007–2014 financovány pouze z dotačního titulu MPSV ČR a jiných zdrojů, nikoliv od kraje

Součet v Jihočeském kraji

rok	Tábor		Strakonice		Prachatice		Písek		Jindřichův Hradec		Český Krumlov		České Budějovice		Součet		Průměrný koeficient růstu	
	Stav obyvatel celkem vždy k 31.12.	Stav obyvatel 65+ vždy k 31.12.	Stav obyvatel celkem vždy k 31.12.	Stav obyvatel 65+ vždy k 31.12.	Stav obyvatel celkem vždy k 31.12.	Stav obyvatel 65+ vždy k 31.12.	Stav obyvatel celkem vždy k 31.12.	Stav obyvatel 65+ vždy k 31.12.	Stav obyvatel celkem vždy k 31.12.	Stav obyvatel 65+ vždy k 31.12.	Stav obyvatel celkem vždy k 31.12.	Stav obyvatel 65+ vždy k 31.12.	Stav obyvatel celkem vždy k 31.12.	Stav obyvatel 65+ vždy k 31.12.	Stav obyvatel celkem vždy k 31.12.	Stav obyvatel 65+ vždy k 31.12.		Stav obyvatel 65+/stav obyvatel
2007	102 587	16 160	70 687	10 683	51 470	6 774	70 310	11 398	92 693	13 394	61 261	7 235	184 256	26 076	633 264	91 720	14	1,0317941
2008	102 778	16 512	71 054	11 006	51 548	6 952	70 550	11 642	93 298	13 796	61 516	7 458	185 584	26 882	636 328	94 248	15	
2009	103 015	16 923	70 906	11 229	51 551	7 140	70 590	11 927	93 265	14 104	61 635	7 671	186 681	27 700	637 643	96 694	15	
2010	103 070	17 275	70 807	11 468	51 471	7 295	70 673	12 197	93 180	14 411	61 706	7 885	187 799	28 470	638 706	99 001	16	
2011	102 768	17 895	70 765	11 842	51 081	7 568	70 460	12 658	92 427	15 145	61 333	8 281	187 304	29 755	636 138	103 144	16	
2012	102 683	18 571	70 657	12 266	51 030	7 950	70 524	13 112	92 222	15 895	61 231	8 787	188 264	30 930	636 611	107 511	17	
2013	102 611	19 123	70 514	12 634	50 938	8 262	70 504	13 533	92 002	16 488	61 173	9 237	188 965	31 977	636 707	111 254	17	
2014	102 464	19 553	70 653	12 985	50 800	8 569	70 634	13 891	91 778	17 101	61 110	9 653	189 861	32 979	637 300	114 731	18	
2015	102 369	20 040	70 683	13 337	50 712	8 888	70 741	14 891	91 359	17 590	61 126	9 976	190 844	33 902	637 834	118 624	19	